

„Nem kérdés számomra, hogy mi is követtünk el kommunikációs hibát, mert nem adtunk ki idejében egyértelmű nyilatkozatot a félremagyarázó rágalmak megelőzése érdekében.”

Égtájékoztató Gáncs Péterrel ► 3. oldal

„Azt gondolom, nem a SWOT-ot kellene választani [...] A lelkészek és gyülekezetek nem rivalizálni akarnak egymással, hanem reményeik szerint együttműködve gazdagítani minden gyülekezetet.”

Interjú Goda Gyula szervezete-fejlesztővel ► 7. oldal

„Amint karomat felemelem, ők is magasra tartják kis kezüket. A felületes szemlélő úgy vélheti, játéknak hiszik mindent. Én azonban tudván tudom, hogy ők is megáldanak engem...”

Evangelikusként Kolumbiában ► 8–9. oldal

Isten kettős kormányzása ► 2. oldal
Szent Ágoston örökében ► 4. oldal
Töredetzetségmentesítő éjszakák ► 5. oldal
Hagyományok honfoglalás ► 10. oldal
Zsoltározás a hegyeken ► 11. oldal
A holnap biztos horizontja ► 12. oldal

Karácsonyi ajándék nyáron

Gyülekezeti centrumot szenteltek Pusztaföldváron

► Szomorú adventjük és karácsonyuk volt a pusztaföldvári evangélikusoknak másfél évvel ezelőtt: december elején az elavult elektromos hálózat hibájából tűz ütött ki a parókia – lelkészi hivatalként is funkcionált – nappali szobájában. A teljes szoba kiégett, a hó a szomszéd helyiségekben is pusztított, az egész ház „koromba borult”. A használhatatlanná vált és lebontott épület helyén ma már új gyülekezeti centrum – gyülekezeti terem és lelkészlakás – áll. Felszentelését június 23-án Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke végezte.

A tragédia igazi összefogásra készítette a Békés megyei települések lakóit. A maroknyi evangélikus gyülekezet tagjai és a falubeliek nagyon sokat segítettek a romeltakarításban, a lelkészcsalád ki- és beköltözésekor, a végső parkosításakor. A hajléktalanná vált lelkésznek – Lászlóné Házi Magdolnának – és családjának az önkormányzat kínált fel jelképes összegért átmeneti szolgálati lakást, a gyülekezeti alkalmakat pedig az elmúlt másfél évben a katolikusok közösségi termében, illetve a könyvtárban tarthatták.

A lelkész nő a reménytelennek tűnő helyzetben sem akart megválni gyülekezetétől. Ezt a kitartást látva döntöttek egyházunk vezetői is az új gyülekezeti centrum felépítése mellett. Minderről Gáncs Péter püspök Hag 2,9b alapján tartott prédikációjában is megemlékezett. Az ünnepi istentisztelet liturgiájában a helyi lelkész mellett Ribár János, a Nyugat-békési Egyház megye korábbi esperese vett részt, valamint – a gyülekezet gyermekein és felnőtt tagjain kívül – a pusztaföldvári Búzavirág népdalkör is szolgált.

A templomi együttlét után vonult át az ünneplő sokadalom az új gyülekezeti épülethez, ahol a püspök kiáldást, szalagátvágást és kulcsátadást követően hivatalosan is használatba vétetett a gyülekezeti terem, valamint a szerény, de otthonosan és izlésesen berendezett parókia.

A birtokbavétel előtt Lászlóné Házi Magdolna a köszönet mellett felidézte az elmúlt nehéz másfél esztendő, majd Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő mondott köszönetet a lelkészcsalád kitartásáért, illetve azért az összefogásért, amelynek eredményeképpen új evangélikus hajlék állhat Pusztaföldváron.

■ BZS

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

► Az alábbi sorokat az *Evangelikus Élet* rovatgazdája jelentette meg a *Nyomkövető* című pusztaföldvári gyülekezeti újság szentelési ünnepre jelent számában. Jogász munkatársunk ugyanis ebben az egyházközösségben kántori szolgálatot végez, a kiégett parókiának pedig – a lelkész nő, Lászlóné Házi Magdolna fiaként – hosszú éveken át volt a lakója...

Ha valaki, akkor én ismertem. Sötétben is tudtam, merre van az ajtó. Csukott szemmel is felismertem, melyik deszka recsen, amikor valaki közeledett felém. Ismertem a bokrokat, amelyek közé majdhogynem beleszülettem, és ismertem a fákat, amelyeket a családdal mi ültettünk. Tudtam, hogyan kell megemlíteni az irodaajtót a megsüllyedt épületben ahhoz, hogy összennyissuk a verandával a karácsonyi istentisztelet előtt. Ma is érzem a kezemmel a harangkapcsolóját, amellyel vasárnap reggel hívül adtam az ünnep beköszöntét. Ismertem a repedést a falon, a korhadást a küszöbön és a hibát a konyhaablak üvegén. Így szerettem. Így szerettük.

És így szerették a gyülekezet tagjai: az idősek, akik talán hetven-nyolcvan évvel ezelőtt jártak konfirmandusórára, majd házassági felkészítőre a parókia falai közé. Azok is, akik egy jóízű beszélgetés után talán gyászukat viselték könnyebben, vagy éppen sikerült elcsendesedniük egy órára a hulló vakolat alatti helyiségben.

Nehezen pakoltuk ki – sok-sok ember segítségével – a januári hidegben a kormos szobákat. És ezúttal nem csupán a bútorok súlya és a zord időjárás miatt szenvedtünk. Kétség-

kívül fájdalmas volt a búcsúzás. Azon a márciusi vasárnap délutánon pedig, amikor még egy fél órára visszamentünk, homályos volt a jövő, és csak távoli reménység volt az, amit az ének mondott: „Ne félj tehát, kicsiny csapat, / Ha rád felleg borul: / Kegyelmet rejt, s belőle majd / Áldás esője hull...”

Ma pedig átlépjük az újnak a küszöbét. Kétségtelen, nem olyan, mint a régi. Még keressük a villanykapcsolót, még szokjuk, hogy nyílik a teraszajtó, még tanulunk kell, melyik szekrénybe tettük az úrvacsorakelyhet. Még párás a levegő az áldás esőjétől...

Kétségkívül csodában van részünk. Elsősorban nem is nekünk, a lelkészcsalád tagjainak. Számunkra ez csak afféle megálló, „albérlet” néhány évre. Csodában van része leginkább a gyülekezetnek és Pusztaföldvár lakóinak: a jövő konfirmandusainak, jegyeseinek, gyászolóinak és igehallgatóinak. Látunk kell: ez az épület sem áll örökké. Akármennyire stabilak az alapok, erős a betonvas és minőségi a cserép, egyszer ennek a háznak is lejár az ideje. Addig azonban sokan ismerhetik meg kívülről. Ismerjétek hát meg, és szeressétek ezt a csodát!

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

„A harmadik a *tentatio*, a kísértés. Ez a próbakő, amely nemcsak megismerni és felfogni tanít, hanem egyben megtapasztalni is, milyen igaz, valóságos, édes, drága, hatalmas és vigasztaló Isten igéje: a bölcsességek bölcsessége. Figyeld ezért meg, milyen gyakran panaszkodik Dávid a fenti zsoltárban (Zsolt 119) mindenféle ellenségére, ádáz fejedelmekre és zsarnokokra, hamisakra és aljasokra, akikről szenvednie kell azért, mert medítál, azaz Isten igéjével foglalkozik az elmondott módokon. Mert mihelyt felemeled Isten igéjét, meglátogat az ördög, igaz tudóssá tesz téged úgy, hogy kísértéseivel tanít meg rá, hogy Isten igéjét keresd és szeresd. Mert ami engem illet – hogy magamat is belekeverjem, mint egérpíszkot a borsba –, igen sokat köszönhetek pápistáimnak, tudniillik azt, hogy mint tomboló ördögök csépeltek, szorongattak, gyötörték, így meglehetősen jó teológussá tettem, erre magamtól nem lettem volna képes. És amit ezzel szemben nyertek rajtam, szívesen megadom nekik: a dicsőséget, a győzelmet és a diadalt, ezekre törekedtek ugyanis ők.”

► Luther Márton: Német előszó (Csepregi Zoltán fordítása)

SEMPER REFORMANDA

A tűzálló ige

„...és ezen a helyen békességet adok – így szól a seregek Ura” (Hag 2,9b)

■ GÁNCZ PÉTER

Talán nem sokan tudják, de pusztaföldvári vonatkozásban a fenti egy „tűzálló” ige. Másfél évvel ezelőtt, azon a sötét decemberi napon, amikor tűzvész pusztított a parókia épületében, és sok minden megsemmisült, összeolvadt, szétégett, az egyik megperzselődött könyvből egy ígés lapon ez a mondat hullott ki. A romok között ezt az üzenetet olvashatták a lelkészcsalád tagjai. Döbbenetes, majdhogynem cinikus ígért egy kiégett parókia falai között: „...ezen a helyen békességet adok.”

Hálás vagyok ezért az igei üzenetért, mert bizonyítja számunkra, hogy az Úr minden elképzelést felülmúló módon tudja betölteni ígéreteit és próféciait. Nagyszerű, hogy ezt az ígét a mai napra szóló meghívón is olvashatjuk, amelyből szinte túlsordult a lelkészcsalád és a gyülekezet öröme. Ilyen kifejezéseket találunk rajta: „kimondhatatlan hála”, „ismét megtapasztalt kegyelem”, „a találkozás öröme”...

Haggeus könyve Izrael népének szóló vigasztaló ígért azzal a központi prófétai üzenettel, hogy van remény! Végre hazatérnek a keserves fogságból, és bár Jeruzsálem romokban hever, nincs templom, nincs szentély, a próféta mégis hirdeti: lehet újat építeni, lehet újat kezdeni a romokból. Sőt: „Nagyobb lesz e későbbi templom dicsősége, mint a korábbié volt...”

Gondolom, a pusztaföldváriaknak nem kell sokat mesélni a régi parókia „dicsőségéről”... Én inkább őszinte bűnbánattal úgy mondom: az a régi épület már szégyen volt. Nem a lelkészcsalád szégyene, nem a gyülekezet szégyene, hanem a Magyarországi Evangélikus Egyházé, hogy a 21. században ilyen körülmények között kellett laknia egy hűségesen szolgáló lelkészcsaládnak. Ebben a helyzetben – furcsa kimondani –, hála Istennek, jött egy elektromos zárlat. Hála Istennek, senki sem égett bent a házban, hála Istennek, „csak” az anyagi kár volt óriási, de ennek a tüzesetnek kellett bekövetkeznie ahhoz, hogy elgondolkozzunk: hogyan tovább?

Van-e egyáltalán tovább Pusztaföldváron? Valljuk meg őszintén: nem mindenki gondolta komolyan, hogy itt van tovább. Nem kevesen mondták – felelős emberek is –, hogy sajnos, eddig tartott a helyi szolgálat. Kétségtelen a lelkész egy közeli településre, és majd onnan ellátja a maroknyi gyülekezetet. Igen ám, csak hogy a lelkész nő kijelentette, hogy ő innen nem költözik el, nem hagyja itt a közösséget, a rábízottakat! Inkább elfogadja a felajánlott szükségleteket – e helyen is hálás köszönet érte az önkormányzatnak.

Így az egyházi illetékeseknek komolyan kellett venniük, hogy a pusztaföldvári gyülekezet élni akar. Nem fogadták el, hogy ez a tűz lezárt mindent, hogy nincs tovább, és hogy nem lesz többé helyben lakó lelkész.

Isten életre ítélte ezt a gyülekezetet! Hála a lelkészcsalád hűséges kitartásának.

Érdemes megemlíteni, hogy a gyülekezet száztizenhat éves történetében Lászlóné Házi Magdolna csupán az ötödik lelkész, vagyis az itt szolgálók a sok nehézség ellenére mindig hűségesen kitartottak.

„A romok között ezt az üzenetet olvashatták a lelkészcsalád tagjai. Döbbenetes, majdhogynem cinikus ígért egy kiégett parókia falai között: „...ezen a helyen békességet adok.”

Köszönet mindazoknak, akik megértették, megéreztek, hogy ebből a tűzből az Úristen valami újat akar kihozni. Megtörtént, ami nem mindig jellemző egyházunkra és erre az országra: összefogtunk! A gyülekezet, a település, az egyház megye, az egyházkerület, az országos egyház, bajor testvéreink – és még sokan mások – segítségével összegyűlt az a negyvenhárommillió forint, amelyből a Magyarországi Evangélikus Egyház egyik legkorszerűbb gyülekezeti centruma – gyülekezeti terem és lelkészlakás – felépült.

A korszerű nem azt jelenti, hogy bármilyen luxus lenne benne... Ez a ház tökéletesen beleilleszkedik a falu képébe. S ugyanakkor nagyon gazdaságosan működtethető, hiszen a háztetőn napelemek vannak felszerelve. Az Istentől ajándékba kapott és átalakított napenergia kerülhet be az épület elektromos hálózatába. Sőt a felgyülemlett többlet betáplálható a falu hálózatába. Szép példa: az egyház így is szolgálhat a világban...

Emellett a napkollektornak van még egy fantasztikus üzenete: olyan, mint az ég felé fordított üres tenyér. Felülről kérjük, várjuk Isten segítségét és áldását. Azt az áldást, amelynek csúcsa az a békesség, amelyet ez a tűzet próbált ige helyre keltésbe. Az a békesség, amelyet csak Isten jelenlétében, az ő fényének ragyogásában kapunk.

Kívánom, hogy ezt az Istentől kapott békességet élje át mindenki, aki a pusztaföldvári új gyülekezeti centrumban otthonra talál.

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője. Az írás a pusztaföldvári evangélikus gyülekezeti centrum június 23-i szentelésén elhangzott igehirdetés szerkesztett, rövidített változata.

Oratio œcumenica

Mindenható Urunk, Szentháromság egy igaz Isten! Áldunk és magasztalunk téged atyai jószágodért, megváltó szeretetedért és Szentlelked jelenlétéért! Fogadd kegyelmesen imádságunkat, amikor hálaadásunkat és könyörgésünket hozzuk eléd!

Köszönjük, Urunk, a pihenés lehetőségét. Imádkozunk azért, hogy minél többen megtalálják a módját annak, hogy testileg és lelkileg töltsenek. Áldd meg a gyülekezeti és országos szervezésű táborokat, csendesheteket és konferenciákat, hogy felüdüléshez, lelki megújuláshoz segítsék a résztvevőket. Könyörgünk azokért, akiket az anyagi hiánya akadályoz meg az ilyen alkalmakon való részvételben. Segítsd meg őket, és mutasd meg, mi az, amit mi tehetünk értük.

Köszönjük, Urunk, a munka lehetőségét; azt, hogy tevékenyen tölthetjük napjainkat, és gondoskodni tudunk a ránk bízottakról. Adj kitartást és lelkesedést, hogy feladatainkat örömmel és eredményesen végezzük el. Imádkozunk azokért, akiknek az állása veszélybe került, és azokért, akik elveszítették a munkájukat. Segíts, hogy új helyet találjanak, de minket is indíts arra, hogy észrevegyük, mit tehetünk értük.

Köszönjük, Urunk, a közösség lehetőségét; azt, hogy emberek vesznek körül bennünket, akiket szeretethetünk, és akikkel törődhetünk. Hálásak vagyunk családunkért és gyülekezetünkért, amelynek tagjaival a rokonság vagy a közös hit fűz egybe. Imádkozunk gyermekeinkért, szüleinkért, nagyszüleinkért; az együtt átélt örömteli és nehéz helyzetekért.

Könyörgünk gyülekezetünkért – azokért az alkalmakért, melyeket kisebb csoportokban tartunk, és az istentiszteletért, amelyen együtt van az egész gyülekezet. Köszönjük drága igédet, mellyel ma is szólál hozzánk, és az úrvacsorát, mellyel megajándékozol. Add, hogy nyitott szívvel és hittel fogadjuk szavadat és bűnbocsátó jelenlétedet.

Tekints ránk kegyelmesen, amikor bűnbánattal jövünk eléd. Igazad van, Urunk, amikor rámutatsz képmutató viselkedésünkre; arra, hogy másokban milyen könnyen észrevevesszük és szóvá tesszük a rosszat, de a magunkét milyen könnyen elkenőzzük és kisebbítjük. Formálj minket úgy, hogy irtalmasabbak legyünk embertársainkkal, és szigorúbbak saját magunkkal, és így hitelesebb legyen keresztény életünk.

Segíts abban is, hogy elfogadjuk: a dolgok időnként nem a mi terveink szerint alakulnak, de ha a te akaratod valósul meg, akkor javunkra válnak. Engedj rácsodálkoznunk jószágod jeleire a saját életünkben és a másokban is, és ébressz bennünk hálát. Könyörgünk azokért, akik nehéz helyzetben vannak; te légy a testi-lelki terheket hordozókkal, a magányosokkal, az idősekkel, a haldoklókkal, és adj nekik megoldást, útmutatást, megnyugvást.

Bölcsességedre és szeretetedre bízunk magunkat, mennyei Atyánk! Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 4. VASÁRNAP – FILEM 4–16

Isten kettős kormányzása

Pál apostol Filemonhoz írt, mindössze huszonöt versből álló levele nem véletlenül került az újszövetségi kánonba. Bár első olvasásra magánlevélnek tűnhet, az, amiről szól, sokkal több magánügynél. Nem az érintett személyek miatt, hanem az eset példaértéke miatt.

A levél abba enged betekintést, hogy Pál miként értelmezte az egyházon belül követendő evangéliumi rendnek a közjoghoz való viszonyát.

Onézimoszt szökött rabszolga volt, akit elfogtak, és börtönbe zártak. Történetesen Pál is ott raboskodott. Az apostol a szökött rabszolgát megtérítette, és még arra is volt ideje, hogy – mai szóval – misszionárius-sá képezze ki. Amikor Onézimoszt kitöltötte büntetését, a római törvények szerint vissza kellett térnie gazdája házába. Az állami törvény szerint további sorsáról egyedül tulajdonosának, Filemonnak volt joga rendelkezni. Ha akarta, megbüntethette, ha akarta, eladhatta, de meg is tarthatta a szolgálatában.

Filemon azonban régóta keresztény volt, sőt Pál a munkatársának nevezi. Köszöntő soraiból kiderül, hogy Filemon háza a gyülekezetnek is otthont adott. Ma úgy mondanánk, hogy Filemon a helyi gyülekezet vezető lelkésze volt. Ilyen értelemben – miként Pál utal is rá – az apostol egyházi előjárója, felettese volt Filemonnak. De ugyanígy előjárója és felettese volt a most már egyházi szolgálatban álló Onézimosznak is.

A helyzetet éppen ez teszi érdekessé. Pál mint apostol – mai kifejezéssel: felettes egyházi hatóság – egyszerűen utasíthatná Filemont, hogy

Onézimoszt bocsássa rendelkezésére, mert a jövőben ő akarja kijelölni szolgálati területét. Pál mégsem teszi ezt, mert tiszteletben tartja a római törvényeket. Ezért levelében udvariasan, mégis egyértelműen Filemonra szól, hogy Onézimoszt még egy ideig szeretné maga mellett tartani. De igényének csak akkor szerez érvényt, ha Filemon önszántából rendelkezésére bocsátja Onézimoszt, aki most már neki is testvére az egyház evangéliumi rendje szerint, de a világi jogrend szerint még mindig egy rabszolgája, aki fölött csak ő rendelkezhet.

Ugyanakkor Pál Onézimosznak is értésére adja – hiszen valószínűleg neki diktálja és vele is küldi el Filemonnak a levelet –, hogy bár gazdáját a hit szabályai szerint most már testvérenek tekintheti, és gazdája is a hit szabályait követve testvéreként köteles bánni vele, de ez mit sem változtat a világi jogállásán: e szerint ő továbbra is rabszolga, és a világi rend szerint Filemon a törvényes ura, akinek joga van sorsa felől rendelkezni.

Onézimosz nem közölheti Filemonnal, hogy mivel már ő is keresztény, nem tartja többé az urának, és nem teljesíti a parancsait. Pál arra inti, hogy továbbra is viselkedjen úgy, ahogy a rabszolga urával szemben viselkedni tartozik, de bízson benne, hogy ura – aki keresztény – nem fog vele többé rabszolgaként bánni. De mindenképpen tartsa magát a világi törvényhez, és hagyja meg a döntés szabadságát Filemonnak, hogy kereszténnyé lett rabszolgájával a jövőben úgy bánjon, mint testvérel. Pál is reméli, hogy Filemon ezt fogja tenni, de

nem utasítja rá, mert ő is tiszteletben tartja Filemon szabadságát.

Pál ezzel minden időben érvényes útmutatást ad: hívó keresztény hívó kereszténnyel szemben soha ne akarjon kiharcolni olyasmit, ami a világi jog szerint nem illethet meg, hanem csak az evangélium jézusi rendje szerint, a testvéri szeretet alapján lenne elvárható. Bízva a másik szabadságára, hogy a testvéri szeretet mértékével mér-e, vagy csak azt adja meg, ami a világi törvény szerint jogos.

Másrészt Pál azt is egyértelműen teszi, hogy senki sem követelheti a világban betöltött státusának megváltoztatását arra hivatkozva, hogy ő keresztény. Keresztény volta senkit sem bátoríthat arra, hogy világi ügyei intézésekor a törvényesnél kedvezőbb elbírálásra tartson igényt.

Sokan azt vallják, hogy a kereszténység a rabszolgatartó ókori társadalmi rendjét alapjaiban felforgató, forradalmi eszme volt. Ha csak a kereszténységnek az ókori társadalomra gyakorolt hatását nézzük, akkor joggal lehet így vélekedni. Nem vitatható, hogy a kereszténységnek döntő szerepe volt a rabszolgás intézményének felszámolásában. De a kereszténység ezt nem úgy érte el, hogy a rabszolgákat szabadságuk kivívására bátorította volna.

Az ókori rabszolgarendszert nem forradalom és nem a rabszolgák szabadságharca döntötte meg. Ellenben az egyre nagyobb számban keresztény hitre tért rabszolgatartók jutottak arra a hitbeli döntésre, hogy a rabszolgás Isten teremtési rendjével éppúgy ellenkezik, mint ahogy ellenkezik a krisztusi szeretettel. Belát-

A VASÁRNAP IGÉJE

ták, hogy keresztény ember sem keresztényeket, sem másokat nem dolgoztathat rabszolgaként. Ezért minden kényszer nélkül, szabadon döntöttek úgy, hogy a maguk portáján véget vetnek a rabszolgáságnak. Anyagi helyzetüktől függően, amint teheték, az illetékes hatóságnál szabadságlevelét vásároltak rabszolgáiknak. A házon belül szolgálatot teljesítő rabszolgákkal addig is családtagként bántak, a külső munkát végzőknek pedig bért fizettek munkájukért.

Egy idő után a pogány rabszolgatartók kénytelenek voltak a keresztények példáját követni, mert felismerték, hogy a rabszolgamunka hatékonyságát tekintve nem versenyképes a fizetségért végzett munkával. Így a kereszténység elterjedésével az ókori rabszolgáság békés úton szűnt meg.

Az már egy másik történet, hogy a középkorban hatalmi pozícióba került és korrumpálódott kereszténység befolyása alatti területeken később hogyan jelent meg újra hol burkolt, hol nyílt formában a rabszolgáság. Arról viszont nem feledkezhetünk meg, hogy Luther – amikor Isten kettős kormányzásáról beszélt – valójában a Filemonhoz írt levél tanítását igyekezett a sváb parasztság és a földesurak viszonyára alkalmazni. Így Pál és Luther tanítása együtt alkotja mai örökségünket, amelyhez nem szégyen, ha hűségesek maradunk, amikor a krisztusi szeretet törvényének és a világi törvénynek a metszéspontjában felmerülő társadalmi kérdésekkel szembesülünk.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

A ravatalozó istentiszteleti hely

Az evangélikus temető ravatalozójának felszentelése

Jó néhány gyülekezetnek van saját temetője. Ahol pedig temető van, ott ravatalozóra is szükség van.

A ravatalozó nem valamiféle „technikai” helyiség, hanem első renden istentiszteleti hely. Ezért nem csupán használatba vesszük, vagy áldást mondunk. A püspök templomként szenteli fel, azaz elkülöníti az Istennek való szolgálatra. Ebben a szolgálatban segítségére van a helyi lelkész. Mivel azonban a ravatalozó a legtöbb esetben ökumenikus használatban van, jó, ha a más felekezeti papokat és lelképásztorokat is bevonjuk az istentisztelet aktív szolgálatába (például igelovással, imádsággal stb.).

A püspök a köszöntő, bejelentő mondatában már egyértelműen jelzi az alkalom lényegét: „Testvéreim..., felszenteljük az új ravatalozót, azt az istentiszteleti helyet, ahol a feltámadás és az örök élet evangéliuma szól az élőkhez, akik elhunyt szeretettől vesznek itt a földön végső búcsút.”

A felszentelés nem vonható össze temetési szertartással, ezért jó, ha az alkalom szombat, vasárnap vagy más olyan napon történik, amikor nincs búcsúztatás.

Ezen az istentiszteleten különösen indokolt két „liturgikus kellék” használata: egyrészt a bevonulási kereszt, mely az első pillanattól kezdve meghatározza a Krisztus halálához való kötöttségünket, másrészt a húsvéti gyertya, amely jelképes erejével beleragyo a sokak által a sötétség birodalmának tartott temető és ravatalozó világába.

Fontos, hogy az egész szentelési istentisztelet húsvéti karakterű legyen

– ezért jó, ha mellőzzük a temetési énekeket, és inkább énekeskönyvünk húsvéti fejezetéből válogatunk ide illőt.

A liturgikus szövegek is így formálódtak egységes renddé. Már az introitus zoltár keretverse is evangéliumi bejelentés. „Így szól az Úr: halott voltam, de élek örökkön-örökké, és nálam vannak a halál és a pokol kulcsai.” (Jel 1,18) A zoltár törzse (mellesleg Luther kedvenc zoltára) a 118. zoltár válogatott verseiből áll össze: „Nem halok meg, hanem élek, és hirdetem az Úr tetteit! Nyissátok ki előttem az igazság kapuit! Bemegyek, és hálát adok az Úrnak! Az Úr az Isten, ő adott nekünk világosságot. ...az Úr jobbra hatalmasan munkálkodik! Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!” (17.19.27.15b.29)

A Kyrie imádság Jézus szavaira emlékeztet, aki a templom (saját teste) lerombolásáról és három nap alatt való felépítéséről beszélt. Az első bibliai olvasmány a *Jelenések könyvéből* idéz (21,1–5), az örök város leírásából. Az új ég és új föld új világát tárja elénk, ahol Isten sátora az emberekkel van, és letöröl szemükről minden könnyet, hiszen fájdalom, gyász és halál nem lesz többé. Az evangélium Lázár és testvérei történetéből való (Jn 11,21–24). A kulcsmondat – Jézus szavaként – így hangzik: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha.”

A megáldás rendje és tartalma hasonló a templomszentelés liturgiá-

ához, ezért jelen ismertetőnkben az istentisztelet e szakaszára nem térünk ki. (A templomszentelésről szóló írásokban olvasóink erről már tájékozódhattak.) Érdemes azonban idézni az általános könyörgő imádság sorait. Ez az imádság ugyanis összefoglalja a legfontosabb gondolatokat, mondanivalókat, emberi vágyakat és Istentől való ajándékokat, amelyek a temetővel, életünk „átszállóállomásával” kapcsolatosak.

Váljék ez a könyörgés akár meditatiós anyaggá is számunkra:

– A halandó ember vigasztalásra szorul. Hitet és vigasztalást kell kérnünk, hogy vigasztalan helyzetünket ne csak elviselni, de feldolgozni is tudjuk: „Mindenható, örök Isten! Hálát adunk, hogy megerősített hitünket, megvigasztalod szívünket, és minden képzeletet meghaladó módon teljesíted kéréseinket.”

– Isten Lelke ezt a nevet és jelzőt is hordozza a Szentírásban: Vigasztaló. Ezért kérjük a temetőben, a ravatalozó falai közt: „Jöjj, Szentlélek Isten! Tölts be erőddel, és újíts meg minket, amikor ezen a helyen hálát adunk! Jöjj, életnek Lelke, támassz fel minket a lelki halálból! Jöjj, Szentlélek, tölts be mindnyájunkat!”

– Ahogy mennek az évek, öregszünk. Megújulni ideig-óráig tudunk, de lassan lejár a szavatosság, és mindannyiunknak véget ér a földi vándorút. Ezért kérjük a temetőben, a ravatalozó falai közt: „Jöjj, Szentlélek Isten! Szentelj meg minket, hogy az örök élet evangéliuma megújítsa szívünket, lelkünket és

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

elménket! Jöjj, Szentlélek, tölts be mindnyájunkat!”

– A mulandóság s a halál átértékel dolgokat, eseményeket, emlékeket, kapcsolatokat. Ezért kérjük a temetőben, a ravatalozó falai közt: „Jöjj, Szentlélek Isten! Teremts köztünk egyetértést, és erősítsd meg a szeretet kötelékét, hogy Istennek tetsző legyen a hitvallás és minden imádság, mely ebben a házban elhangzik. Jöjj, Szentlélek, tölts be mindnyájunkat!”

– A hiányérzet, a gyász fájdalom kikezdheti hitünket. A halál sötétje nem engedi jól látni az isteni valóságot. Ezért kérjük a temetőben, a ravatalozó falai közt: „Jöjj, Szentlélek Isten! Növeld hitünket, hogy a kereszt titkát megértve Krisztust hatalmasabbnak lássuk a halálnál, és korporsó mellett állva is érezzük föltámadásának erejét. Jöjj, Szentlélek, tölts be mindnyájunkat!”

– A békétlen szívnek egyedül Isten békessége adhat megnyugvást. A mulandóság elfogadhatatlan tényét átélve Isten üdvözítő akaratát kell elfogadnunk, hogy ne a halálra meredjünk, hanem az előre figyeljünk. Ezért kérjük a temetőben, a ravatalozó falai közt: „Urunk és Istenünk! Áraszd ki Lelkedet, hogy késszé tegyen akaratod elfogadására, megtartsa a hűségben, és elűzze szívünkben a halál félelmét az Úr Jézus Krisztus által, aki vered és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké.”

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IF.)

FIZESSEN
ELŐ
LAPUNKRA!

Felszabadultan szolgálni

Szűcs Mária lelkészé avatása Békéscsabán

► A magától növekedő búzakalászt választotta szolgálata jelképéül Szűcs Mária, akit június 24-én avatott lelkészé Gáncs Péter püspök a békéscsabai evangélikus Kistemplomban. Az istentisztelet liturgiájában Kondor Péter helyi lelkész, kelet-békési esperes és dr. Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora segédkezett, a maglódi evangélikus gyülekezet kórusa pedig énekével emelte az alkalom fényét.

Kijelölt szolgálati helyének gyülekezeti lelkészével, Lupták György esperessel

A meghívón szereplő igék, Zsolt 95,1–3 és Mk 4,26–29 alapján a Déli Egyházkerület püspöke arról beszélt, hogy Isten a szabadító kőszikla, akire föl lehet építeni egy életet. Jézus a magától növekedő vetés példázatában a szabadság tartalmát fogalmazza meg – mondta Gáncs Péter –, mégpedig azt, hogy szabadok lehetünk a teljesítménykényszerűtől, a görcsös megfelelni akarástól. „Egyetleneg dolgozod van: az ige hirdetése – fordult egészen

személyes szavakkal a lelkészjelölthöz. – Ennyi a te dolgod és a te felelősséged. Minden más boldog és felszabadult örömmel átengedhetsz az Istennek.”

Az ünnepi alkalom úrvacsorával zárult. Megható pillanatok jelentett, amikor a családtagok, rokonok és barátok áldást kaphattak a frissen felavatott lelkészről. A szeretetvendégség alkalmával többek között Gáncs Péter, Szabó Lajos és Kondor Péter köszöntötte Szűcs Máriát, a maglódi gyülekezet

jókívánságait pedig Kérges László felügyelő tolmácsolta.

Szűcs Mária a békéscsabai Keresztény Ifjúsági Egyesületben (KIE) ismerte meg Jézust tizenhét éves korában. 1995-ben konfirmált a békéscsabai evangélikus gyülekezetben. Hitbeli növekedésében fontos szerepet játszott Bakay Péter és Németh Mihály lelkész.

Övönöként helyezkedett el, s munka mellett kezdte el 2000-ben az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) levelező hittanári szakát. 2002-ben felvételt nyert a nappali tagozatos hittanár szakra. 2005-ben ösztöndíjjal eljutott a chicagói evangélikus teológiára (Lutheran School of Theology), itt két év alatt lelkészi diplomát szerzett.

Visszatérve befejezte a hittanárképzést, és 2009-ben átjelentkezett az EHE teológus-lelkész szakára. Újabb ösztöndíjjal három hónapot töltött a mirfieldi anglikán teológián (College of the Resurrection). Gyakorlati (hatod-) évét a 2011–12-es tanévben a maglódi evangélikus gyülekezetben végezte Németh Mihály mentor mellett.

Szűcs Mária beosztott lelkészi szolgálatát a kiskőrösi gyülekezetben fogja elkezdni, ahol elsősorban iskolalelkészi feladatokat lát majd el az egyháznak által újonnan átvett Petőfi Sándor Általános Iskolában.

■ ADÁMI MÁRIA

Mindig az Úr útját keresni

Domokos Tibor ordinálása Nyíregyházán

► A nyíregyházi evangélikus Nagytemplom idén már harmadik alkalommal volt lelkésszentelés helyszíne. Múlt vasárnap délután azonban nem helyi születésű lelkészjelölt állt meg az oltár előtt. Az Erdélyből áttelepült Domokos Tibor – az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) lelkész szakának elvégzése után – püspöki megbízás alapján került 2011 augusztusában Nyíregyházára, hogy a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye gyülekezeti munkatársaként és a Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium hitoktatójaként szolgáljon.

Az ordináció „késleltetésére” főként azért volt szükség, hogy a Magyarországra tanulmányai közben költöző Tibor jobban megismerhesse a lelkészi szolgálat itteni „terepét”. Így talán még inkább érthető a lelkészjelölt igeválasztása is: „Taníts engem utaidra, Uram, hogy igazságod szerint járjak, és teljes szívvel féljem nevedet.” (Zsolt 86,11)

Dr. Fabiny Tamás püspök – aki eddigi hat és fél éves püspöki szolgálata alatt ötödízben végzett lelkésszentelést Nyíregyházán – a választott ige alapján először a zsoltár első versét idézte, amelyben Dávid nyomorult embernek nevezi magát. A zsoltáros kiált az ég felé, és alázattal kér tanítást Istenétől. Tibornak is – aki befejezett teológiai és folyamatban lévő jogi tanulmányai alapján tanult, hitoktatási tapasztalatai révén pedig tanító embernek is tarthatja magát – elsősorban Isten előtti nyomorultságát kell látnia. Csak teljes szívvel érdemes és méltó Isten akara-

tát és útját keresni – mutatott rá az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője.

„Teljes odaadásunk ajándékként megkaphatjuk szolgálatunk teljességét, ahogyan te is – szólította meg személyesen a püspök a jelöltet – megtapasztalhattad a szolgálat gazdag tárházát az elmúlt egy évben: az ifjúság körében, kórházban, gimnáziumban, roma szakkollégiumban, gyülekezeti alkalmakon. Ne légy lanygos, légy forró, a szolgálatban mindig az Úr útját kereső!”

Az ünnepi istentisztelet liturgiájában az EHE képviselője dr. Orosz Gábor Viktor vett részt, akit tizennégy évvel ezelőtt ugyancsak Nyíregyházán ordinált D. Szabik Imre akkori püspök. Rajta kívül – a megszokottól eltérően – két mentor is jelen volt az ünnepi eseményen: Johann Gyula csömöri lelképásztor, akinek mentorsága alatt végezte Tibor a gyakorlati (hatod-) évét, és dr. Kovács László Attila nyíregyházi igazgató lelkész, aki az elmúlt évben kísérte figyelemmel a fiatal lel-

FOTÓ: HORVÁTH-HEGYI ÁRON

kész munkáját, ám aki – professzorként – már Kolozsváron megismerhette az akkor még teológushallgató szolgatársat.

A tizenöt lelképásztor igei áldása, a Confirma eléneklése és az úrvacsora után személyes hangú köszöntések hangzottak el.

Domokos Tibor 1986-ban született Sepsiszentgyörgyön. Teológiai tanulmányait a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben kezdte, de az utolsó három évet a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetemen végezte. Felesége, Adél mozgásterapeuta, jelenleg két éves kislukkal, Kristóffal van otthon.

Szolgálatát az újonnan ordinált lelkész egyelőre továbbra is Nyíregyházán végzi, a nyári folyamán azonban várhatóan új helyszínre szól majd a püspöki kiküldetés.

■ HHÁ

Hídépítő egyházak

Aki válaszol: Gáncs Péter elnök-püspök, a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője

► Ittész János püspök nyugállományba vonulásával „felfüggesztett” Égtájékoztató rovatunkat Szentháromság ünnepével újraindítottuk. Azzal a különbséggel, hogy egyházkerületeink lelkészi vezetőitől – az általános tisztújítás évében – nem jegyzeteket várunk, hanem válaszokat – olvasóink kérdéseire. Amíg az egyházkerületük életét szívükön viselő olvasók kérdései el nem árasztják szerkesztőségünket, addig mi kérdezzük püspökeinket... Olvasóink kérdéseiket – „Égtájékoztató” jelleggel – szerkesztőségünk postacímére, illetve az evelet@lutheran.hu e-mail címre küldhetik. – A szerk.

– Nem meglepő módon ennek az interjúnak a kérdéssora még nem olvasói kérdésekből áll össze. Amikor jeleztem, hogy én leszek a kérdező, elsőként – félig viccesen – megkérdeztem Öntől, hogy mit kérdeznek. A válasza csak ennyi volt: „Hogy vagyok?” Nos, ha naptárára pillantok, azt látom, hogy – a hétvégéket is beleértve – alig van néhány szabad órája. Így valóban indokolt ezzel kezdeni: hogy van, Püspök úr?

– Köszönöm a kérdést: kicsit fáradtan, de ez jóleső fáradtság. Ünnepi heteket élünk most a Déli Egyházkerületben, amit a lap olvasói is érezhetnek a sok-sok tudósítástól. Júniusban került sor az öt déli egyházmegye elnökségének ünnepélyes beiktatására Cinkotán, Dunagyörgyházán, Szarvason, Békéscsabán és Pakson.

Nagy öröm, hogy ezen a nyáron négy fiatal szolgatársat ordinálhatok (tavaly egy sem volt...). Különlegességük, hogy mind a négyen gyülekezetben és iskolában kezdik a munkát. Hárman közülük most induló evan-

gélus oktatási intézményben: Mezőberényben, Kiskőrösön, illetve Rákoskeresztúron.

Ezekon kívül örömteli gyülekezeti ünnepek is sorjáznak: Botyánszky János néhai lelkész emlékművének avatása Mezőtúron, új parókia Pusztaföldváron, templom és gyülekezeti ház felújítása Kisapostagon, lelkész-iktatás Pestújhelyen...

– A legutóbbi déli Égtájékoztató-interjú óta megjelent a testvéregyházakkal közösen aláírt nyilatkozat a június 4-én, a trianoni emléknapon való harangozás ügyében. Ez elég nagy visszhangra talált egyházunkban is. Most végül is harangozzunk vagy ne az evangélikus templomokban a nemzeti gyásznapokon?

– Úgy gondolom, hogy ebben a tekintetben egyértelmű volt az Evangélikus Életben is megjelent közlemény (június 10-e lapszám, 4. oldal – a szerk.), amelyben hangsúlyoztam: „Hála Istennek, vallásszabadság van hazánkban, ahol gyülekezeteink szabadon használhatják templomaikat és harangjaikat. Így a nemzeti össze-

tartozás napja alkalmából is sok evangélikus egyházközség tartott megemlékezéseket imádsággal és harangszóval, amit senki nem korlátozott. Ennek központi elrendelése szükségtelen, és idegen a reformáció egyházainak jó rendjétől. A történelmi egyházak az esztendő minden napján szívükön viselik a nemzeti összetartozás ügyét.”

Jellemző, hogy ezt a Magyar Távirati Iroda által június 4-én közzétett nyilatkozatot másnap egyetlen újság sem közölte. Úgy tűnik, hogy a világi médiában még mindig csak a rossz hír a hír...

Az eset jól tükrözi, hogy mennyire túlpolitizált légkörben élünk. Az egyik oldal rögtön kormányellenes demonstrációt vélt felfedezni a történelmi egyházak állásfoglalásában, míg a másik oldal egyenesen „hazaárulással” vádolt minket.

Ebben az indulatos légkörben nem könnyű higgadtan érvelni, mert gyakran hiányzik a másik megértésének készsége. De vitathatatlan tény, hogy ennek a szomorú történetnek is megvannak a maga tanulságai, amelyeket jó lenne minden érintett félnek levonnania.

Meggyőződésem, hogy az első kommunikációs hibát nem az egyházak követték el. Először mi is csak a médiából értesültünk arról, hogy „harangozni fogunk” június 4-én. Ebben az ügyben csak május 25-én érkezett a kommunikációs államtitkár levele a püspöki hivatalba. Az egyházaink közötti nehézkes egyez-

tetés következtében az államtitkárnak küldött közös válasz sajnos csak későn, június 1-jére született meg. Valahogy ez került át a világi sajtóba, részben összefüggéseiből kiragadva, egyértelműen a politikai indulat- és feszültségkeltés céljával.

Nem kérdés számomra, hogy mi is követtünk el kommunikációs hibát, mert nem adtuk ki idejében egyértelmű nyilatkozatot a félremagyarázó rágalom megelőzése érdekében. Naivan úgy gondoltuk, hogy a történelmi egyházaknak nem kell külön bizonygatniuk, hogy nem ellenségei, hanem évszázadok óta élő lelkiismeretei a magyar népnek és hídépítői a nemzeti összetartozásnak a Kárpát-medencében. Tévedtünk...

– Három hét múlva kezdődik a 9. Szélerősa ifjúsági találkozó Fonyódligetben. Milyen várakozással tekint az esemény elébe?

– Már nagyon várom a július 18-át! Az előző nyolc Szélerősan is végig ott voltam a családommal. Ez lesz az első alkalom, hogy már a kis unokámat, Reginát is visszük. Június 3-án múltt egyéves, itt az ideje, hogy ő is beleszóljon a Szélerősa ízébe. Különleges világ ez, ahol keresztény hit és élet széles színgazdagságát ismerhetjük meg.

Nem csupán ifjúsági találkozó ez már, hiszen az első, 1996-ban Váralján rendezett Szélerősa résztvevői ma komoly felnőttek. Többségükben családok emberek, akik közül sokan zarándokolnak el kétévénként, hogy „megújuljon ifjúságuk”. Hála Isten-

ÉGTÁJÉKOZTATÓ

nek, napjainkra igazi többgenerációs mozgalommá nőtte ki magát a Szélerősa. Az idején különösen is vonzó lesz, hiszen a magyar tengerpartján meríthetünk az ézsaiási mottó szerinti szabadulás vízből és a közösség örömeinek forrásából.

– Szolgálatuk is lesz esetleg a püspököknek Fonyódligetben?

– A szervezők különleges kéréssel leptek meg minket. Püspökfalat címmel tarthatunk naponta 11-től másfél óráig „gastroevangélikációt” egy sátorban. Ennek keretében beszélgethetünk a fiatalokkal aktuális egyházi kérdésekről, miközben ott készülő, étvágygerjesztő falatokat kell szervíroznunk az ebéd előtt minden biznnyal éhes publikumnak. Még nem tudom, mit fogunk kifőzni vagy kisütni a feleségemmel. Szívesen fogadunk receptötleteket tíztől ezer főig tervezve...

■ BODA ZSUZSA

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Okulni, tanulni a sorsukból

Megemlékezés az ihási csata évfordulóján

► Hosszú esztendőket óta június végén emlékezni hívják a helyiek a tisztelegőket Ihász településre: az 1849. június 27-én vívott ihási csata (Veszprém megye egyetlen 1848–49-es ütközete) hőseinek emlékét idézik meg ilyenkor. Az egykori csata helyszínén álló emlékparkban – a hajdan vérüket és életüket áldozó hős magyar honvédek dicsőségére emelt obeliszknél, illetve Pap Gábor püspök-költő emlékkövével – idén a *Rubato* fúvószenekar térzenéje köszöntötte a június 23-i főhajásra érkezetteket.

A *Himnusz* elénekését, valamint Sandl Zoltán polgármester üdvözlő szavait követően a marcaltói Kmety György Evangélikus Általános Iskola tanulója, Müller Szimonetta, majd Gosztoia István versmondó tolmácsolta a '48–49-es forradalom és szabadságharc lutheránus költőjének, Petőfi Sándornak egy-egy versét.

Az ünnepi intonáció után Szabó Ferenc főhadnagy, a Honvédelmi Minisztérium Protestáns Tábori Püspökségének evangélikus tábori lelkésze osztotta meg gondolatait az ünnepélyre sokfelől érkezettekkel. A

Az evangélikus tábori lelkész (*képünkön*) azt is kiemelte, hogy akár a múlta emlékezünk, akár előretekintünk, három szót nem szabad felednünk: hit, imádság, bocsánat.

A lelkészt követően Kerecsényi Zoltán, az ihási megemlékezések elindítója, évenkénti főszervezője szölt a megjelentekhez. Először Pap Gábor honvéd századosnak, az ihási csata résztvevőjének, egykori református püspöknek az alakját idézte meg, majd a szabadságról elmélkedett. Mint mondta, 1848–49-ben honvédeink vágya, óhaja a szabadság volt,

POLGÁR TIBOR FELVÉTELE

többi között hangsúlyozta, hogy amikor az ihási csatában küzdőkre emlékezünk, akkor emlékeztessünk úgy is rájuk, mint egykori családapákra, férjekre, testvérekre, fiakra. Mert az emlékezés önmagában semmit nem jelent, sőt hiábavaló kép-mutatás, ha a jelenben nem válik tanulsággá, cselekvésre készítő tapasztalattá.

Ugyanis ma sem különb, ma sem jobb az ember! Ma is ugyanúgy tele van élettelenséggel, emberellenes, istenellenes indulatokkal, mint bármikor a történelem során. És az egymást követő, újabb és újabb generációk ellenségeskedésbe és gyűlöletbe torkolló tragédiáját csak egyetlen esemény, döntés, fordulat akadályozhatja meg: ha az ember odafor-dul a Jézus Krisztusban megváltást adó Istenéhez.

az a hallatlan erő, mely igazságban és erkölcsi elvek szerint megélve képes felemelni, megújítani és emberhez méltóvá tenni a világot.

A beszédek elhangzása után koszorúkat, virágokat helyeztek el az emlékműveknél a faluvezetés, a marcaltói evangélikus iskola, a Petőfi Asztaltársaság képviselői, valamint magánszemélyek. Végezetül a *Szózat* közös elneklésével zárult az idei emlékünnepe.

■ K. Z.

Korányi András: Hanem szeretni is

Káldy Zoltánról sokan beszélnek, de kevesen írnak, és még kevesebben publikálnak. Miközben harmincéves püspöki szolgálatának (1958–1987) eredményei és következményei lépten-nyomon visszaköszönnek az evangélikus egyház mindennapi életében és szolgálatában, a fiatalok közül sokan lényegében már semmit sem tudnak róla, s egyre kevesebbet tudnak magáról a szocialista korszakról is.

Mi pedig, akik még éltünk ebben a korban, s akik kutatjuk ezt az egyre távolodó világot, nem elégedhetünk meg azzal, hogy visszaemlékezésekben halljunk a – ma ráadásul egyre divatosabb – „retro világról” és az akkor éltek, köztük Káldy Zoltán nevével.

Többet kell tehát beszélnünk róla, de arról a korszakról is, amelyben élt. Hiszen sorsa, pályája, személyiségének változása mind magán hordozza a 20. század magyar történelmének nyomait, az elmúlt évtizedekben diktatúrával és elkerülhetetlen átalakulásokkal küzdő történelmi egyházak vívódásait.

Ezért különösen is fontos, hogy ezzel a kötettel indul útjára a Luther Kiadó új sorozata, az *Egyház a szocializmusban* is, amelyben – reményeink szerint – egyre szélesebb körben tudjuk majd bemutatni a magunk mögött hagyott történelmi korszak egyháztörténetét.

<http://www.lutherkiado.hu/konyvek/hanem-szeretni-is>

Egységár: 1800 Ft (5% áfával), könyvklubtagoknak: 1440 Ft.

Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 20/824-5518. Könyvesbolt: 1/411-0385, fax: 1/486 1229, e-mail: kiado@lutheran.hu, Facebook: facebook.com/LutherKiado.

Szent Ágoston örökében

► Maroun Lahham tuniszi érsek 1948-ban Jordániában született. 1972-ben szentelték pappá, doktori címét két évtizeddel később a római Lateráni Egyetemen szerezte. 1994-ben a keresztény többségű palesztin település, Beit Jala szemináriumba neveztek ki rektornak. 2005-ben Tunisz püspökévé szentelték, rá öt évre XVI. Benedek pápa érsekké nevezte ki. A főpappal tuniszi rezidenciáján beszélgettünk.

– Érsek úr, hány lelket számlál a tunéziai keresztény hívők közössége, s közülük mennyien gyakorolják aktívan hitüket?

– A tunéziai lakosok száma tízmillió, ebből harmincezer fő vallja magát kereszténynek. Ezen belül a katolikusok száma huszonkétezer, a többi hívő az anglikán, az evangélikus, a görög ortodox és az orosz ortodox közösséghez tartozik.

A gyakorló katolikusok számbavétele nem könnyű feladat, hiszen ezek a keresztények hetven országból érkeznek: diplomaták, diákok, munkavállalók, így a sokszínűségről adódóan nagyon nehéz általános következtetéseket levonni. Mégis elmondható, hogy az afrikai hívők az európaiaknál általában sokkal vallásosabbak, de az öreg kontinensről származók között is megvan a különbség: az olaszok a franciáknál jóval gyakrabban keresik fel a templomokat.

Ugyanakkor a plébániák társadalmi szerepét is betöltik: az otthonuktól távol élő külföldi keresztények számára a hit ápolása mellett találkozóhelyként is szolgálnak.

– A numídiái születésű Szent Ágoston munkásságának egy korszaka és megtérése is Karthágóhoz kötődik. Monseigneur, mit jelent az Ön számára a Krisztus utáni 4–5. században élt egyházatya és filozófus öröksége?

– A karthágói szent hagyatéka példaértékű számunkra. A szentek közösségébe vetett hitet erősíti mindnyájunkban: az egyház tagjai, a Krisztus-hívők egyek az idő végtelenségében. A fákhöz hasonlítanám magunkat, amelyek a föld felett ugyan külön-külön állnak, de gyökereik összefonódnak a mélyben. Minden alkalommal, amikor erről beszélek, az egykori karthágói egyházra gondolok. Noha 2012-t írunk, mégse feledjük, hogy örökösök vagyunk az 1. és a 2. századi ősegyházunk.

– A 2011. januári forradalom s az azt követő változások befolyásolták-e a tunéziai egyház helyzetét?

– Valójában nehéz erre a kérdésre válaszolni, mivel még viszonylag kevés idő telt el. A forradalom még nem azonos a demokráciával, a jogegyenlőség kibontakozásához a mindennapokban a választások nyitották meg az utat.

Két szempontot szeretnék hangsúlyozni: egyrészt az iszlám vallás Tunéziában mindig mérsékeltnek és nyitottnak számított. Másrészt Tunézia nemzeti jövedelmének jelentős része a turizmusból származik, így az állam és minden polgár alapvető érdeke, hogy az ide látogató európai és amerikai turisták szabadon gyakorolhassák hitüket. Az egyház jövőjét az elmondottak alapján optimistán ítélem meg.

– Az ökumené szellemében milyen a kapcsolata a keresztény testvéregyházakkal és más egyházak híveivel?

– A keresztény egyházakkal nagyon jó a viszonyunk. A mindegyikünket érintő kérdésekben gyakran cserélünk véleményt, s az egyeztetések nyomán alakítjuk ki közös álláspontunkat. Konferenciák alkalmával felkerjük egymás vezetőit előadások tartására. A néhány ezer tagot számláló zsidó közösséggel is példás az összhang, a tuniszi rabbival nagyon jól megértjük egymást. Sajnálatos számunkra is, hogy a forradalom után zsidó testvéreink száma tovább csökkent. Mint már említettem, Tunéziában az iszlám igen toleráns. Az iszlám hitűekkel is számos eszmecserét, dialógust folytattunk. A tunéziai átlagpolgár igen művelt, s e párbeszédben az értelmiségnek vezető szerep jut.

A tuniszi Szent Vince-katedrális

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Mennyire aktívak a fiatalok a hitéletben?

– A fiatalok legnagyobb része afrikai egyetemista, akik tunéziai egyetemeken tanulnak. Legtöbbjük dinamikus, befogadó ember. Az életöröm jellemzi őket, erről Ön is megbizonyosodhat a vasárnapi miséinken. Könnyen beilleszkedtek az egyház, a plébániák életébe, kórusokban, karitatív munkában szolgálnak a közösséget. De nem tekinthetünk el attól, hogy a keresztények java része

Maroun Lahham érsek

külföldi, erős a migráció, évente huszonöt százalékos mozgással számolhatunk. Ez egyrészt kedvező, mert az érkezők új színt hoznak a közösség életébe, másrészt kedvezőtlen, mivel hosszabb távon nem számíthatunk a munkájukra.

– A fiataljai közül van, aki egyházi hivatást választ?

– Mint említettem, a keresztények legnagyobb része külföldi, s gyakran cserélődnek, így nem követhetjük tovább útjukat. Tunéziában nem tartunk fenn szemináriumot, a

papok képzésében s a szolgálat terén is más egyházak segítségére szoruló. Negyven papunk húsz országból érkezett. Európából Franciaországból, Olaszországból, Spanyolországból, Portugáliából, Angliából jöttek, de argentin atya is szolgál köztünk. Természetesen afrikaiak is vannak, egy papunk pedig arab származású.

Papjaink igen elfoglaltak, a lelkipásztori munka mellett szervezési és gazdasági feladatok is hárulnak rájuk. Az iskolák és plébániák egyébként önfenntartóak, napi költségeiket előteremtik. Hosszabb távú programjaink, a templomépítkezések viszont meghaladják erőnket, ezeknél már határon túli segítségre is számítunk.

– Iszlám országban vagyunk, Ámor nyíla sokszor különböző vallású fiatalokat talál el. Gyakori a keresztény–iszlám vegyes házasság?

– A polgári házasságkötésnek nincs akadálya, a polgármesteri hivatalokban nem firtatják a vallási hovatartozást. Ha a fiatalok egyházi szertartást is szeretnék, mi nagy örömmel teljesítjük kérésüket, de természetesen a legnagyobb diszkrécióval járunk el.

– Érsek úr, kérem, vázolja fel, miként fest egy napja, hogy olvasóink jobban megismerhessék a munkáját!

– Mediterrán szokás szerint reggel nyolc órától ebédig és délután háromtól hat óráig tartózkodok az íróasztalom mellett. Reggel igyekszem megválaszolni az e-mailjeimet, ilyenkor fogalmazom meg szentbeszédeimet, s gyakran fogadok látogatókat, köztük újságírókat is. Ez a munka gyakran átnyúlik a délutánba is.

Esténként lelkipásztori teendőimnek teszek eleget, papi és világi közösségeket keresek fel. Arra töreksem, hogy évente legalább két alkalommal eljussak minden plébániára, ami nem egyszerű dolog, hiszen a legtöbb nagyobb település jelentős távolságra fekszik a fővárostól. Ezenkívül protokolláris feladatok is várnak rám, s gyakran kapok meghívást nagykövetségi rendezvényekre is.

– Ha már említette diplomáciai kötelezettségeit, mely külföldi egyházzal ápol szoros kapcsolatokat?

– Tunéziában második nyelvként a francia honosított meg, s az egyház is frankofón. Ennek ellenére a francia egyházzal nincs szoros kapcsolatunk, sokkal erősebb szálak kötnek minket például az olasz egyházhoz. A Tunéziát, Algériát és Marokkót tömörítő Maghreb-országok, valamint Líbia és püspökei – szám szerint tizenegyen – évente egyszer találkozunk, felváltva más-más országban.

Csak tájékoztatásul: Líbiában a forradalom előtt több mint száz ezer keresztényt tartottak számon, ez a szám az ismert okok miatt természetesen a töredékére csökkent. Marokkóban a keresztények számát harminc-harmincöt ezer főre becsülik, Algériában jó, ha tízezer vannak. Ezek az országok jelentősen különböznek egymástól fejlettségben, demokráciában. Líbiába és Algériába például gyakran már vízumot szerezni is gondot jelent. Ha figyelemmel követi a térségből érkező, sokszor aggasztó híreket, könnyen elképzelheti, hogy a már említett tanácskozásokon van mit megvitatnunk.

■ CSERMÁK ZOLTÁN

ÜNNEPI KÖNYVHÉT UTÁN...

Töredezettsegmentesítő éjszakák

Megyünk vagy maradunk? Csak közözzük vagy haladunk?

Egy korszak, egy nemzet, egy család, egy ember kérdései lehetnek ezek.

Ma is. Hisz tudjuk mindannyian, mert annyira beleszuggertük már egymásba, hogy a magyarok milyen lógó orral ülnek a metrón, milyen fanciesali képet vágnak az utcán. Innen csak menekülni lehet! Annál is inkább, mert tudvalevő: „Aki nyugaton él, annak még a haja szála is másképpen csillog a napfényben.” (144)

De hagyjuk meg az illetékesen csillogó intelligenciát a nyugatosoknak, s lássuk meg az ambivalens, fájdalmas szépséget itt, a keleti fertályon: az angyalbőrbe bújtatott nyomorult emberét!

Poros, eldugott kis település a következő névvel: Angyalfalva. Sírva vigadó népség. Örömmünnekor biciklázó. Igazi hungarikum! Igen összetett jelenség. Ahogy *Büky Anna* fátyolos-borongós, mélybillentyűs és emellett néhol „malacka-prütyögős” regényfutama. Vagy inkább – zenei példánál maradva – regényduettje. Két hang szól ugyanis. Vagy inkább suttog, hisz elismeri – mi vagy is lehetne – az anyai bölcsességet: „A szavak önmagukban csak légbuborékok.” (103)

Olvasólámpa gyér világánál körmöt, suttogó sorok, naplótöredékek, emlékfoslányok, életdarabok. Éjszaka történt benső mozgások lenyomata a regény. Éjszaka más a világ arca. Éjszaka vándorolnak leginkább a kísértetek és kísértők, a gondolatok. Árnyak a múltból, rémképek a jövőből. Lehunyt szemmel vizsgáljuk magunkat. Alámerülünk a benső tengerbe. Kapcsolatba léphetnek velünk rég elhunyt szeretteink. Szólhat a nagymama unokájához. Üzenhet neki távoli földre: „Gyere haza!” Sőt, tényleg világossá válhatnak kérdéseink. Más megvilágításba kerülhetnek problémáink. A poros otthon is csilloghat. Az álom utazás az énbé, haza. „Az otthonom én vagyok.” (190)

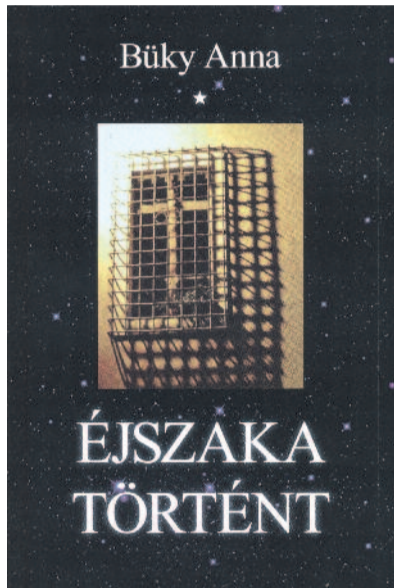
Első olvasásra nem is biztos, hogy feltűnik, milyen rafinált ez a regény, mennyire meg van komponálva! Nem tudjuk, hogy mikor beszél a nagymama, Angyalfy Viola, és mikor az unoka, Bobay Johanna Viola. A dőlt betűs szedés ellenére – az unoka hangjának jelölője – a sok név: öcs, báty, nővér és történet könnyen összekeveredhet.

De nézzük időben, hisz csak „az idő, ami valódi” (189): A nagymama elkezd írni a családtörténetet azért, hogy vezekeljen a múltban elkövetettekért (illetve inkább el nem követettekért), s hogy hazahívja különben tévelygő unokáját, a tizenhat éves Johannát, ki egykor rajongó szeretettel csüggött rajta. Időközben azonban meghal. Johanna, ki némi fáziskéséssel (tíz-húsz év?) hazatér, a nagymama családtörténete és saját régi – nagymamát utánozó! – és aktuális naplóbejegyzései rendezésével vezekel a múltban elkövetettekért (illetve inkább el nem követettekért)... „A tradíció kötelez.” A regény a későn megtört hallgatásnak, a meg nem történt, az elmulasztott jónak állított monumentum.

Illetve Johanna részéről magának a nagymamának állított emlék. Számolás, dokumentálás, öngazolás. Maguk a bejegyzések nem időrendben követik egymást a kötetben. Van, hogy két naplórészlet között tematikus az összefüggés, például a nagymama és az unoka is a szerelemről elmélkedik. Johanna egyik karácsonyi megemlékezése – amely egyben el-

ső berúgásának felidézése is, és amely az égő fával, a szimbolikus (halál)angyallal talán a regény legkatartikusabb része – arról tudósít, hogy a nagymama meghalt, semmi sem a régi, utána mégis újra a nagymama bejegyzését olvashatjuk egy még régebbi letűnt karácsonyról.

A regény ezen építkezési módja is szimbolikus. Nemcsak a családfenntartó, az Angyalfy-szív nagymama halhatatlanságát hirdeti, hanem magát a folytonosságot is. A visszaemlékezések tehát dialógusba lépnek egymással, „az izzadságszagú körfor-

gást” (136) jelképezve ezzel. A két emlékező – vagy Johanna maga, igazolva a nagymamát? – sokszor ugyanazokkal a nyelvi fordulatokkal él, jelezve az elszakíthatatlan kapcsolatot, az „angyalfyságot” nagymama és unoka között.

Az Angyalfyak nem angyalok. Sőt. Égi bírakkal száll szembe az ügyvéd, aki őket a pokol tüze alól fel kívánja menteni. Nem sok mentésük akad ugyanis. De még tán olyan börtönökbe se véletlenül kerülnek, ahová sokan tragikus véletlen folytán. Az Angyalfyaknak nem kell árulás, elég, ha azok, amik, s már megcsinálják a bajt. Lényükből fakad. Az Angyalfy menthetetlen fajta. Makacs önsorsrontó. Sokféle bolygott, hazátlan csavargó.

De miféle realitásérzékét várunk egy olyan lánytól, akit *Benedek Elek* húga nevelt? S akinek olyan nagybátyja van, mint az a szerencsétlen kamásli poszács, Enci bácsi? Már kiskorában megérzi, amit később már tud, végzetét, melytől nem szabadulhat, mely fajtáját ősidők óta sújtja. És el lehet menni magukat különböző pozitúrákba csavarók, hangszálaikat vadul rezegtetők, igazságot nagy hangon hirdető vagy akár rénszarvasok, koalamacik közé is (ahogy Johanna teszi). Ideig-óráig lehet feledni, lehet lélegezni, de aztán újra rátelepszik az emberre létének súlya, Angyalfy-valójának átka, s kapkodhat levegő után, fulladozhat az idegenségértől. „Áldozatnak lenni sokkal jobb.” (155) Sokkal egyszerűbb – állapítja meg a nagymama, s később az unoka is.

Akkor már nincs dolgunk. Nincs dolgunk a dolgokkal. Akkor már moshatjuk kezeinket, hogy hát kérem, ezeket a lapokat osztották oda fentről. Mi ilyenek vagyunk, ilyenek voltunk, ilyenek is maradunk. Az Angyalfy szívós fajta. Szívósan ragaszkodik a rosszhoz. „A tradíció kötelez.” (169) A legelevenebb tradíció Angyalfyknál pedig az elfojtás. Hisz: „Csak az kiabál, aki fél.” (172)

Félni márpedig nem lehet. Ha ezt a szabályt lefektetjük, a félelmet megöljük. Volt, nincs. Csak épp benső szobákban, féltve őrzött, ké-

nyelmes biedermeier fotelunkban felezhetünk fel egyszerre csak sokévi félelemgyilkolás után egy szép nagy, véres disznófejet. Vigyorog ránk. Körbezsongják a legyek, az ügyeletes Angyalfy-bogarak. Mert hát kiből mit hoz ki az elfojtás. Van, aki akaratgyenge lesz, mint Angyalfy András, aki bátyja, István kedvéért akármilyen pártba beáll, vagy egyszerűen hitvány ember lesz, mint az emlegetett pártharcos, ki nem állja a saját családjában kezdeni a földreformot.

És milyenek lesznek az unokák? Min múlik ez? Viola szerint azon, hogy van-e bátorságunk felvállalni a múltunkat, feltárni a titkot, a szégyent, a szennyet. Erről a tudásról nem lehet nem venni tudomást, ezt a tudást nem lehet letagadni, nem lehet megszökni előle. A regény végéhez közeledve Johanna így számol el vele: „Előttem a félút: az újrakezdés örömeivel vagy végtelen fájdalommal, a tudás birtokában, felismerve a felelősséget, mely mégiscsak oda köt végérvényesen, ahová tartozom.” (137) Erőfeszítés kell tehát ahhoz, hogy az ember tovább tudjon lépni. De ha ezt hittel teszi, nagy esélye van egy boldogabb jövőre.

Az *Éjszaka történt* nem ad könnyed életreceptet, nem felejtésre, feloldódásra hív. A kötet egy nagy fohászokodás. Önátadás. „Atyám, itt vagyok Neked teljes töredezettségemben.” (162)

Ezt a töredezettséget a regény nyelve is híven illusztrálja. Bobay Johanna Viola ifjúi hevülettel több ízben meg kívánja fejteni a világegyetemet. Sokszor önmélt, olyan, mintha minden vallási irányzatot, mellyel találkozott, összegyúrna, mintha néhány szlogen megmaradt volna, s ezeket bevetné az önmaga körül pörgésbe. Így többször válik kissé patetikussá, túl nagy szavakat használ, túlonult ki akarja mondani a kimondhatatlant. Az ilyen túlzások megtörednek, kissé darabossá teszik néhol ezt az egyébként finoman szőtt szöveget.

Hasonlóképp nem tűnik túl szerencsésnek a mottók, idézetek alkalmazása. Néha már túlterheltek érezhetjük a duettet ennyi mellékszólammal. Az a feltárulkozó, töprengő jelleg, mely a napló sajátja, tökéletesen elég volna a drámaiság érzékeltetéséhez. De erre a kereső, emlékező, vallomásos alaphangra nehezednek még a bibliai idézetek, a fajsúlyos verssorok, szövegrészletek. Nincs szüksége a naplónak külső hitelesítésre, jöjjön az bár *Pilinszkytől* vagy *Hamvástól*.

Vagy valamiféle általánosító törekvés ez? Talán arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy Bobay Johanna Viola esete bárkivel megtörténhetett volna. Mintha azt hirdetné ez a motónapló, hogy mindegyik család élvezhetné a maga ládikáját, mindenki elkezdhetné róni gyónó sorait, hisz mindenkinek van elleplezni valója, mindenki bűnös. (Ha nem is háborús.)

A regény legszebb kompozíciós eleme az az ellentétes mozgás, mely nagymama és unoka szövegei közt végbemegy: a nagymama szavai elfogynak, az unoka szavai megszapornak. A nagymamának elakad a lélegzete, az unoka végre megtanul lélegezni. A nagymama és az unoka is hazatér.

■ KINYIK ANITA

Büky Anna: Éjszaka történt. I.A.T. Kiadó, 2012. Ára 2990 forint.

A világ görbe tükörben

Százhuszonöt éve született Karinthy Frigyes

Nézem utolsó képét: töprengve a távolba figyel, komolyan és szomorúan. „Nagy, erős fején kissé ziláltan állt sűrű haja, melynek egy-két tincse a homlokába lógott. A szeme kicsi volt, s a pillantása gyors, az arccsontjai erősek. Az ember nem nézte volna írónak, ha nem ismeri. Inkább hajóskapitánynak, mozdonyvezetőnek esetleg, vagy dzsungelvadászknak.” *Tamási Áron* jegyezte föl ezt róla a halála előtti évben.

Pedig vérbeli író volt az 1887. június 25-én született *Karinthy Frigyes*. Sokoldalú és sziporkázó. Mindenből irodalmat csinált: örömeiből, örökös pénzadósságából, betegségeből.

1936 tavaszán a Budapesten és Bécsben végzett vizsgálatokból kiderült: agydaganata van. Stockholmban *Olivecrona* professzor sikeres agyműtétet hajtott végre Karinthy-n. Az önmagát szüntelenül figyelő író megkezdte kivételes élménye szavakba formálását.

Közben meghalt legkedvesebb barátja, *Kosztolányi Dezső*. Kettős fájdalom szorításában készült el az *Utazás a koponyám körül* című regénye. 1938. augusztus 29-én Siófokon agyvérzésben meghalt.

Nézem a születését, a tragikus befejezést, és megdöbbenve látom, milyen kevés időt kapott: ötvenegy évesen, tele tervekkel távozott. Vidáman képzelve el a halálát: „A sír mögött fölállított dobogón, kedvesen hajlongva, a lelkes tapsokra megjelenik a meghökkenett gyászolók előtt.” Csengő hangon megköszöni a búcsúztató szavakat, a véget nem érő dicséreteket. És a végén jót nevet. Mert az volt az igazi énjé, játékosan kinyíló humora. „Világformáló agyának” szüntelen teremtése.

Mindmáig legnépszerűbb könyvét, *Így irtok ti* című stílusparódiáját huszonöt évesen vetette papírra. Valaki találóan nevető bölcsnek nevezte. Az is volt és maradt egész életében. Más, mint a többiek, keserűbb és mélyebb. A legkisebb humoreszkek is villantak nála. *A Tanár úr kérem*, az *Utazás a koponyám körül*, a *Capillária*, *A cirkusz* ma is friss és izgalmas írások. Regényei, novellái, jelenetei, publicisztikái elevenen hatnak. És akkor még nem beszéltem a verseiről: *Nem*

mondhatom el senkinek, Üzenet a palackban.

Nyomasztotta a kizökkent idő, a reménytelenség élménye: „itt vagyok az Elhagyatottság Harmincadik / Szélességi, a Szégyen / Századik Hosszúsági / s a fogatösszeszorító Dac / Végső Magassági Fokán, valahol messze vidéken / És kíváncsi vagyok, lehet-e még jutni előbbre.” Bántotta az önkínzó magány, az

A *Parisetto* kávéház asztalánál...

újabb háború közelsége; költeményeiben ezekre próbált választ találni.

Sokan érezték úgy, hogy aprópenzre váltotta tehetségét. Van benne igazság. Mint műfajteremtő zseni ezt is megtehetette, tékozzolhatta ötleteit. Maradandóan él tovább mint a legkülönösebb klasszikusunk.

Kedves képem a *Nyugat* folyóirat jubileuma a Zeneakadémián. Az 1932-es felvétel jobb szélén *Móricz, Babits, Füst*, *Kosztolányi* mellett *Karinthy* látható. Ő a legkisebb.

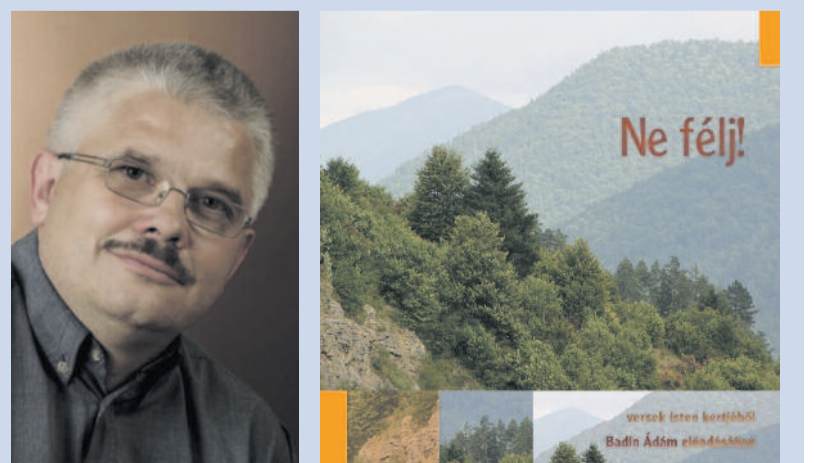
A másik, az utolsó fotók egyikén viszont egy magas fiatalember áll. Figyelmesen hallgatja az evangélikus lelkész búcsúbeszédét: fia az, *Karinthy Ferenc* (Cini). Tíz év, és ő is kipróbálta erejét, jeles író lett. Cini féltetvért, *Gábort* elhatalmasodó pszichiátriai betegsége megakadályozta abban, hogy kiteljesítse költői pályáját. S végül az unoka, *Márton*, a színházalapító és rendező, aki ma ébren tartja a családtörténetet, segíti a titkok felderítését.

Karinthy a vonuló időben, de a legnagyobb: Karinthy Frigyes!

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Örömmel adunk hírt róla, hogy az *Evangélikus Missziói Központ – Magyar Evangélikus Rádiómisszió* kiadásában megjelentettük a keresztény verseket tartalmazó, *Ne félj!* című CD lemezt. A verseket előadja *Badin Ádám* felvidéki előadóművész, csellón közreműködik *Burovincz Laura*.

A CD ára 1500 forint, megrendelhető az Evangélikus Missziói Központnál: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40. Telefon: 1/400-3057, e-mail: evmis@lutheran.hu.

Bécsi konferencia a Szepességéről

► **Johann Genersich (1761–1823)** késmárki liceumi és bécsi teológiai tanár születésének 250. évfordulója alkalmából három nemzet képviselői – magyarok, osztrákok, szlovákok – tartottak konferenciát. A közelmúltban a bécsi magyar követség és a Collegium Hungaricum adott méltó otthont és keretet a jól sikerült és termékeny találkozóknak.

■ CZENTHE MIKLÓS

A késő felvilágosodás és a kora reformkor évei (a 18. század vége, a 19. század első évtizedei) jelentős szellemi pezsgést indítottak el Magyarországon. II. József 1781-es türelmi rendeletének köszönhetően az évszázados ellenreformációs elnyomás alól fokozatosan kikerülő evangélikus szellemi élete is fellendült.

Kiemelkedett e téren a Szepesség, hiszen itt a késmárki, löcsei evangélikus líceumok fokozatosan főiskolai rangú intézményekké váltak: főiskolai szintű filozófia-, teológia-, jogtudományi, történelem- és statisztika-

szelhetünk, mert két másik testvére is igen tehetséges volt. *Christian Genersich* késmárki liceumi tanárként, majd lelkészként írt Késmárk történetéről és a Tátráról máig alapműveknek számító könyveket. *Samuel Genersich* pedig Löcse város főorvosa lett, botanikus természettudós, a Szepesség növényvilágának leírója.

Johann Genersich igen termékeny szerző volt, művei kora német szellemi életének alapos ismeretében alkotta. Legeredetibb művei az ifjúság nevelésével, szellemi és erkölcsi nemesítésével foglalkozó didaktikai művek, melyek a felvilágosodásból kihajtó pedagógiai-antropológiai irány-

A késmárki liceum régi épületének bejárati része

oktatás honosodott meg. Messze földről jöttek ezen alma materekbe tudományt szívni magyar, szlovák, szerb és más diákok. A művelt magyar nemesség és az iskolázott, jómódú, német nyelvű polgárság közötti hatékony együttműködés biztosította a magas szellemi színvonalat és az anyagi háttérrel.

Különösen sokat tett a Szepesség iskoláiért *Berzeviczy Gergely* országosan ismert közigazdasági író, a tiszai kerület felügyelője (1801–1822).

Ennek a termékeny szellemi korszaknak jelentős képviselője az a gondolkodó, író, tanáregyéniség, aki e konferencia érdeklődésének középpontjában állt: Johann Genersich. Családjá már századok óta ismert volt a Szepességen: a 16. századtól szinte folyamatosan komoly szerepet játszottak Löcsein, majd Késmárkon. A család tagjai mint városi iskolai rektor, városi jegyző, tanácsstag és követ váltak ismertté, illetve mint művészi szinten dolgozó kézművesek és kereskedők.

A késmárki főtérén ma is álló és emléktáblával megjelölt házban született 1761-ben Johann Genersich. Szinte „Genersichok koráról” be-

zatot képviselik. Sajnos Johann Genersich nevét csak szakemberek szűk köre ismeri, németül megjelent művei alig férhetők hozzá, pedig értéket és irányt vesztett korunk is tanulhatna és meríthetne belőlük.

A Semmelweis Egyetemhez kötődő Genersich Antal Alapítvány *Tankó Attila* titkár vezetésével kezdeményezte a Johann Genersich-megemlékezést, mely tavaly Késmárkon kezdődött, és az idén Bécsben folytatódott. A Johann Genersich életművével és korával foglalkozó konferencia fontos üzenete volt, hogy a magyar, osztrák és szlovák szakemberek együtt képesek feltárni a hajdani Habsburg-monarchia, a történelmi Magyarország, a többnyelvű Felvidék mára már Atlantiszként elsüllyedt polgári világát, műveltségét. Éppen ez az egymás iránti nyitottság, párbeszédre való készség teremtheti meg azt a termékeny légkört, amelyben régiók e virágzó, de sajnálatosan elfeledett korszakáról máig tanulságokat hordozó módon lehet emlékezni.

A szerző az *Evangelikus Országos Levéltár igazgatója*

Spillenberg Dávid emlékezete

Bátorság és hitörzés a löcsei lutheránusok 17. századi világában

Spillenberg Sámuel (1573–1654) orvosdoktor és *Clementis Magdolna* fia, *Spillenberg Dávid* (1627–1684) löcsei tanulmányait követően a pomerániai Stolpenben, a helyi gimnáziumban tanult, ahol nagybátyja, *Spillenberg Márton* professzor, később rektor volt. Leiden, Bazel, Wittenberg egyetemén is részesült képzésben, majd Páduában avatták az orvostudományok és a filozófia doktorává 1653. december 18-án.

1652-ben alakult meg német területen a *Sacri Romani Imperii Academia Naturae Curiosorum* társaság, mely az orvostudomány hasznára szolgáló természetvizsgálatot tűzte ki céljául. Kiadványuk *Miscellanea Curiosa sive Ephemerides Medico-Physicae Germaniae Academiae Naturae Curiosorum* címmel jelent meg 1670-től. Az európai tudománytörténetben is fontos adalék, hogy Spillenberg Dávid e külföldi akadémiai társaság tagjaként, kiadványának pedig szerzőjeként is működött. Több kisebb (néprajzi érdekességeket is tartalmazó) tudományos cikke jelent meg a fenti kiadványban.

Spillenberg orvosdoktor gyógyító és kutatói tevékenysége is jelentős volt: *Egy rejtett rákról, ami vakságot okozott* című közleménye bekerült a 18. század második felének legjelentősebb szellemi összefoglalásába, a *Diderot* és *d'Alembert* által 1758-ban kiadott *Encyclopédie* orvosi részébe.

Egy évvel fiatalabb, kassai születésű unokatestvére, *ifj. Spillenberg János* (1628–1679) – a későbbi bécsi udvari festőművész – ekkoriban sokat tartózkodott Löcsein, ő készítette el Spillenberg Dávid vászon-olaj portréját is. Az ovális kép recepttel a kezében ábrázolja az orvosdoktor: derűs, vidám, okos férfit mutat, aki láthatóan komoly jólétben élhetett.

Selmecbánya szabad királyi városban Spillenberg 1659-ben vette feleségül *Reuter Zsuzsanna Reginát* (1635–1703), aki az igen régi és gazdag selmeci bányatulajdonos *Sicely/Sikely* és *Reuter* családok leszármazottja volt. Spillenberg orvosi praxisa mellett bányászattal is foglalkozott, s a bányászok egészségére érdekében Selmecbányán bevezette az orvosi felvételi vizsgálatot.

Négy alkalommal is Löcse főbírójává választották (1670–1674), ami ritka megbecsülést jelentett, hiszen igen nehéz időkben volt a város vezetője. Bátorsága több alkalommal is megmutatkozott. *Hain Gáspár Szepességi, avagy löcsei krónika és évkönyv a kedves utókor számára* címet viselő könyvében írta le az alábbi eseményeket.

1671. április 26-án királyi biztosok érkeztek Löcsére. Az uralkodó parancsát hozták a városi tanácsnak: át kell adnia a löcsei kolostort. A löcsei evangélikus polgárok ennek egyhangúlag ellenálltak. A királyi biztosok április 30-án fenyegetéssel próbálták a város vezetését befolyásolni, és átnyújtották Spillenberg főbíróknak *Spanckau* generális Kassáról írt levelét, amelyben a város lerombolását helyezi kilátásba, ha a kolostort nem adják át.

Május első napján a királyi biztosok a főbírókat egyedül kérték tárgyalásra a kolostor átadása ügyében, de a polgárság (tartva az esetleges erőszak-

tól) nem engedte meg, hogy egyedül menjen. Hain Gáspárt és még néhány polgárt kísérőül adtak a főbíró mellé. Spillenberget és Haint *Mansfeld* gróf valóban nem engedte távozni, sőt katonákkal őriztette őket.

A polgárság ekkor úgy döntött, hogy nem engedi Löcse szenátusát a királyi biztosokhoz tárgyalni, amíg Spillenberg Dávidot és polgártársát szabadon nem bocsátják. A városi tanács felvetette a polgárság felkelésének lehetőségét is, ha nem engedik szabadon a fogvatartottakat. Példamutatóan dicsőséges kiállítás volt ez jogaikért!

A kolostor átadására nem került sor, ezért a hatalom arroganciája ér-

A négyszintes Spillenberg-ház a löcsei városháza mögött

vényesült: a királyi biztosok 1671. május 5-én erőszakkal betörték a templom és a sekrestye kapuit. A városi polgárság csapatostul jelent meg a százhuszonhat éve használt szent helyek védelmére; a vérontást Spillen-

Spillenberg Dávid egykori löcsei főbíró portréja (100 × 80 cm, olaj, vászon)

berg főbíró és a tanács higgadt magatartásának köszönhetően sikerült elkerülni.

1674 elején ismét veszélyes helyzetben állt helyt Spillenberg Dávid. Január 7-én a Szepesi Kamara kiküldött biztosa hozta számára a király parancsát, amely szerint Löcsein katolikus bírót és katolikus tanácsot kell választani. Másnap a Bécsben tartózkodó Hain Gáspárt választották bírónak, de éppen emiatt az új bíró megérkezéséig a szenátorok továbbra is a volt főbíróra bízták a hivatal vezetését.

Január 16-án Spillenberg bíróhoz érkezett *I. Lipót* 1673. február 18-án kelt királyi parancsa, amely a jezsuitáknak újabb vagyonokat juttatott. A királyi döntés értelmében a löcsei kolostor, templom, a mellette fekvő

temető és ezek tartozékai, valamint számos falu került a birtokukba. Ráadásul a löcsei evangélikus lelkészeket a pozsonyi törvényszék elé idézték. Löcse képviselői nem akarták elfogadni a királyi rendelkezést, ezért a bevezetésnek és a beiktatásnak ellentmondtak.

Válaszul a város képviselőit azonnal a bíróság elé idézték az ellentmondás okának előadására. Löcse az evangélikus lelkészeket sem volt hajlandó kiadni, hanem (okos diplomáciai lépésként) bizottságot választottak a képviselőikre. Február 15-én a város egész polgársága összegyűlt, s arról döntött, hogy a pozsonyi rendkívüli bíróság márciusra szóló idézésére a város Spillenberg Dávidot, *Söldner Gáspárt*, *Alauda Bertalant* és *Pfannschmiedt Dánielt* küldi el meghatalmazottként a veszélyes helyzet megoldására. A vészhelyzetet jól jellemezte, hogy a városi tanács a küldöttek családjainak kártérítést helyezett kilátásba, ha valamelyikük a feladat teljesítése során életét vesztené.

Február 23-án az orvosdoktor e küldöttség élén Pozsonyba indult a királyi államkincstár törvényszéke elé a rebellió vádjá miatt, s *Szelepcsényi György Iudicium Delegatorio-Extraordinariuma* előtt kellett nekik a város érdekeit és vallásukat megvédeni.

1674. március 11-én valóban életveszélyes helyzetbe került a Spillenberg Dávid vezette löcsei küldöttség: a hatalom felségértés vádját helyezte kilátásba ellenük. Két nappal később betiltották az evangélikus vallás gyakorlását. Március 21-én Pozsonyban a löcseiek rákényszerültek arra, hogy városuk nevében megkössék azt a szerződést, amelynek értelmében az összes templomot, kápolnát, iskolát és a hozzájuk tartozó vagyontárgyakat három hét eltelté után (lemondva mindenfajta igényükről) átadják a katolikusoknak.

Az evangélikus lelkészeket és tanítókat minden további működésüktől eltiltották, és három hét elteltével el is kellett hagyniuk az országot.

A hajdani főbíró emlékeit őrző az általa 1683-ban felépíttetett, négy szintből álló löcsei Spillenberg-ház. Ez napjainkban is a város egyik legjelentősebb építészeti emléke.

Spillenberg Dávid orvosi működése is igen kiterjedt volt. 1664 februárja és 1669 decembere között számos alkalommal kezelte *gróf Thököly Istvánt*, a később erdélyi fejedelemmé választott *Thököly Imre* édesapját. Nevezetesebb páciensei közé tartoztak a *gróf Csáky* család tagjai, valamint *gróf Wesselényi Ferenc* (1605–1667) nádor és felesége, *gróf Széchy Mária* (1610–1679) is, akik orvosi tevékenységét igen nagyra becsülték.

1678–1681 között Spillenberg számos levelet váltott (orvosi tanácsokat adva) *Radvánszky Györggyel*. A nevezetes evangélikus családból származó Radvánszkyt *Caraffa* parancsára kínozták halálra, majd négyeltették fel 1687. április 18-án Eperjesen. Érdekeséggé vált, hogy evangélikus felekezeti unokáik, a legifjabb Spillenberg Dávid (1687–1750) és *Radvánszky Fruzsina* az 1720-as években összeházasodtak.

■ DR. SPILLENBERG-DIÓSZEGI GYÖRGY ANTAL

► Az egyház a legrégebben és legjobban működő vállalat. Legálábbis dr. Kiss Ulrich jezsuita szerzetes (korábban menedzser) szerint... Ő nem tanított engem a Semmelweis Egyetem mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú képzésén, ám Goda Gyula szervezetfejlesztő, az egyik állandó előadó igen: a képzés résztvevőjeként a nemrégiben lezárult félévben rendszeresen hallgathattam az előadásait. Tőle kértem ezért találkozót – *Életet fakasztó vezetés – álom vagy valóság?* címet viselő szakdolgozatom apropóján –, hogy a „legrégebben és legjobban működő vállalatról” beszéljünk.

– Vágjunk a közepébe: mit gondol, mennyiben lehetséges az egyházat, illetve egy-egy gyülekezetet szervezatként szemlélni és, ha szükséges, fejleszteni?
– Ravasz a kérdés. Hiszen amennyiben az egyházat Krisztus misztikus testeként szemlélem, nincs mit fejleszteni rajta. Ellenben mint emberek által működtetett szervezet természetesen fejleszthető.

De úgy gondolom, két hibát semmiképp sem szabad elkövetni vele kapcsolatban: egyfelől ne akarjuk „tudományosítani” azt, ami valójában teológiai kérdés, illetve hit kérdése. Másrészt ne mondjuk mindenre azt, hogy minket a Lélek vezet. Vagy épp ne az legyen a kifogás a változtatással szemben, hogy így vagy úgy csináljuk ezt már ősidők óta... Isten vezet minket, ám ezt emberek keresztlélés teszi.

– Az előző mondatával teljesen egyetértek, mint ahogyan azzal is, hogy az „ezt eddig mindig így csináltuk... (!) létező érv a változások ellen. Ebből kiindulva tehát akár az egyházra, egy-egy gyülekezetre is igaz az a kitétel, amelyet egy előadásában valahogy így fogalmazott meg: ami nem változik, az meghal?

– Az általam kiadott jegyzetben egészen pontosan ez a mondat szerepel: „Ha a vezetők gondolkodása nem változik, semmi sem változik.” Ám egyházi közegben érthető az óvatosság, hiszen számos, változást sürgető külső támadás érte az egyházat az idők folyamán. Pedig a valódi változás belülről fakad – szervezet és személy esetében egyaránt... És persze hogy könnyebb fiatalabb korban cselekedni, mint amikor már idősebb az ember.

Ám a vezető felelőssége minden életkorban megmarad. Neki a vezetés szakértőjének kell lennie akkor is, ha épp egyházi személy. Isten útmu-

Legyen öröm Isten közelében lenni!

Beszélgetés Goda Gyula szervezetfejlesztővel

tatása mellett szüksége van vezetéstudományi ismeretekre is, ismernie és alkalmaznia kell ezeket. Saját lelkiismeretének kérdése ez.

– A változás tekintetében mennyiben lehet erős, és mennyiben gát a hagyomány?

– A kérdés azért nehéz, mert azt sugallja, mintha ezt a két értéket, a változást és a hagyományt szembe kellene állítanunk egymással... Vagy legalábbis választanunk kellene a kettő között... Holott nem erről van szó.

Fritz Riemann (1902–1979) német pszichológus, pszichoanalitikus úgy vélte, aszerint is meg lehet egymástól különböztetni az embereket, hogy vajon mitől félnek jobban: a változástól vagy az állandóságtól. De ne feledjük, mindkettő érték, ugyanakkor veszélyt is rejtenek magukban.

– Maradjunk még egy kicsit a hagyománynál. Azt hiszem, egyházi körökben örök kérdés, miként lehetséges a tradíciót (is) szem előtt tartva modernnek, de legalábbis kellőképp nyitottnak lenni...

– Az ilyen felvetésre a tanácsadószakma – az úgynevezett coachingban vagy más helyzetekben – az érték-egyensúly fogalmát használja. Aktuális mérlegelés kérdése ez. Igaznak tartom a mondást, amely szerint egyedül a változás az, ami állandó, ugyanakkor kiállók az olyan értékek mellett, mint a hit, a haza és a család, mivel fontosnak tartom őket. Hagyományos értékeink modern, mai időkben adekvát képviselőre van szükség.

– Kanyarodjunk vissza a vezetési kérdésekhez: sokan úgy tartják, hogy a gyülekezeti élet túlságosan lelkész-központú. Számos helyen kimondva-kimondatlanul el is várják, hogy a lelképásztor „mindenhez értsen”... Ha azonban valaki – saját erősségei és gyengeségei ismeretében – belátja, hogy ennek az elvárásnak nem tud megfelelni, Ön szerint – szervezetfejlesztői szemmel – mit tehet a hatékonyabb működés érdekében?

– Ugyanazt gondolom a helyes vezetésről, akár gyülekezetről, akár cégről van szó. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a vezetési stílusok eltérnek egymástól. De fontos, hogy a működésbe a vezető bevonja a vezetetteket is. Mert sem a cégvezető, sem a lelkész nem érthet és nem is ért mindenhez... Jó, ha tisztában van ezzel, és ha ezt a gyülekezetének is el-

A SZERZŐ FELVÉTELE

mondja; akkor fog segítséget kapni a munkájához.

Egy dologról azonban semmiképp sem szabad elfeledkeznie: az ő elsődleges feladata a lelki vezetés. Amikor egy lelkész operatív vezetőként viselkedik, annak általában az az oka, hogy vagy nem akarja, vagy nem tudja ezt a lelki vezetést felvállalni.

– Mi a teendő akkor, ha „csupán” olyan segítők állnak a lelkész rendelkezésére, akik „Istenhez és egyházához hűek” ugyan, ám híjával vannak a problémák megoldásához szükséges szakértelemnek? Az már csak hab a tortán, hogy akinek pedig szakértelme lenne, az legtöbbször nem egyházi kötődésű...

– A lelkész Isten igéjének szolgálja. Az ígét kell tehát közvetítenie, de ezt természetesen csak akkor tudja megtenni, ha ehhez adott a befogadó közeg, a gyülekezet. Vagyis közösségszervezőnek, ha tetszik, csapatépítőnek is kell lennie. Szükséges, hogy motiválja a körülötte élőket, segítse őket abban, hogy megtalálják a helyüket és a feladatukat az egyházközségen belül. Át kell élniük azt, hogy ők fontosak, szükség van rájuk. Ha pedig egy-egy teendő elvégzésére egy nem hívő alkalmasabb, mint egy gyülekezeti tag, akkor véleményem szerint – a közösség érdekében – megengedőnek kell lenni, vagyis bátran alapozni lehet az ő tudására is. Lehet, hogy ennek később meg is lesznek a maga gyümölcsei...

– Az a jó vezető, aki követőkre talál. Aki inspirál. De hogyan? – teszi fel a kérdést számos pap. Milyennek kell(ene) lennie a ma lelkészének Ön szerint – természetesen szervezetfejlesztői szempontból?

– A papoknak hit és vezetés szempontjából egyaránt hiteles és jó példaképeknek kellene lenniük. Azt gondolom, meg kellene tanítaniuk a híveket arra, hogy bátran merjenek gondolkodni, kérdéseket feltenni, önálló következtetésekre jutni; valamint segíté-

niük kellene abban, hogy ki-ki jobban megértse és átélje, hogy a Szentírás, a hit és az egyház a ma embere számára is fontos, és ma is üzen.

– Néhány éve egyházi körökben bestseller volt a német evangélikus lelkész, Klaus Douglass Az új reformáció – 96 tétel az egyház jövőjéről című könyve. Ebben a szerző egy helyütt a következőket írja: „Ne légy unalmas!” – ez lehetne az egyház 11. parancsolata. (Mert az emberek – tisztelet a kivételnek – unják az egyházat...) „Aki pedig untat másokat, az büntet követ el – különösen, ha az evangéliummal untatja az embereket.” Igen, van, aki (szinte) mindig ott van vasárnaponként a templomban, de: hol a lelkesedés, az odaadás és a lendület? „Gyülekezeteinkben nem annyira a külső formákkal van a baj, mint inkább azzal, hogy hiányzik belőlük a belső tűz.” Mit gondol, hogyan lehetne felszítani ezt a bizonyos belső tüzet a gyülekezeti tagok között?

– Nehéz erre az összetett kérdésre röviden válaszolni, de megpróbálom. Én magam római katolikus vagyok, és azt gondolom, hogy a katolikus misének „szépnek” kell lennie. Ezen azt értem, hogy ami szép, az ugye örömet szerez, beragyog, elgondolkodtat, az érzéseinkre hat, hozzáad valamit a létünkhöz. Kérdés, hogy egy-egy istentiszteleti alkalommal ez megtörténik-e. Hogy annak, ami a templomban zajlik, van-e köze hozzánk, mindaz megérint-e minket.

Tisztában vagyok vele, hogy nem a pap személyétől függ a mise szentsége, ám ő maga mégis nagyon fontos szerepet játszik abban, hogy én mint hívő hogy érzem magam. A papoknak meg kellene tanítaniuk az embereknek azt, hogy élvezzék Isten közelségét. Ehhez persze az első lépés az, hogy ők maguk is tiszta szívvel és őszintén örüljenek annak, hogy Isten közelében lehetnek... És így az ő örömük is átragad, átragyog a többiekre.

– Még ha ilyen is egy lelkész, mit tegyenek azok a gyülekezeti tagok, akik látják, érzik – és szenvednek tőle –, ha a lelkészük, ahogy mondani szokás, „jó ember”, ám vezetésre – különféle okból – esetlegesen „alkalmatlan”? Ráadásul a gyülekezetekben uralkodó szervezeti kultúrában sok helyütt a „ne szólj szám, nem fáj fejem” elv a jellemző – illetve a félelem attól, hogy miután valamit megemlítettek, esetleg csak még rosszabb lesz a helyzet...

– Véleményem szerint igenis van lehetőség a visszajelzésre, sőt az építő jellegű kritikai visszajelzés egyenesen segítség is a hívő részéről. „Nem mernek” szólni a lelkésznek, ha valamit rosszul csinál?... Ha ez igaz, akkor én arra kérdem rá, a lelkészek miért olyanok, amilyenek... Mi a világ, a hívek felelőssége ebben – nem lenne korrekt csak azokat hibáztatni, akik vállalták ezt a nehéz hivatást. Mindent megtesznek a hívek, a családok, hogy felneveljék a jövő lelkészgenerációit? Hithű, szerető családokban nevelkedhetnek hithű, szerető papjai a jövőnek. Tehát van felelősségük a gyülekezeteknek is abban, milyenek a lelképásztorok – igazságos az eredmény is. Tegyenek meg mindent a javításra, és közben „viseljék el”, hogy a vezetőik olyanok, amilyenek.

Mind a lelkészek, mind a gyülekezeti tagság részéről tehát hibás szemlélet, ha a másik tökéletesítésén dolgozik csak vagy főleg. Tegye meg mindenki a magáét a maga területén. A vezető és a vezetett egyébként is egymásra van utalva, segíteniük és buzdítaniuk kell egymást.

– Véleménye szerint melyek azok a tényezők, amelyekre túl nagy hangsúly esik (holott nem kellene), és melyek azok, amelyekre kevésbé figyelnek, pedig fontos lenne, hogy ne tévesszék őket szem elől...?

– Az interjú előtt említette, hogy az Északi Egyházkerület lelkészvizsgájára jelentkezőknek el kellett készíteniük közösségük úgynevezett SWOT-analízisét. (Ezzel az eljárással a vizsgált szervezet erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, illetve a lehetséges veszélyeket igyekeznek feltérképezni. – G. Zs.) Ezt tekinthetem jó jelnek is, kísérletnek arra, hogy az egyház nyisson a „világ” felé. Ám azt gondolom, nem a SWOT-ot kellene választania ehhez, hiszen ez a versenyszférára kialakított eljárás abból a célból, hogy megvizsgáljuk, miként legyünk jobbak a konkurenciánál. A lelkészek és gyülekezetek pedig ugye elsősorban nem rivalizálni akarnak egymással, hanem reményeik szerint együttműködve gazdagítani minden gyülekezetet.

Nem haszontalan ugyanakkor a SWOT sem abban a tekintetben, hogy segít szembenéznünk avval, mik egy-egy lelkész, illetve egy-egy közösség erősségei, gyengeségei, mik a lehetőségek és a veszélyek. De ne feledjük: az egyházban a legfontosabb a jóakarató emberek együttműködése oly módon, hogy Jézust tekintik példaképüknek – a vezetésben és a követésben is.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!
Válogasson az első magyar platformfüggetlen online újságstand kínálatából, olvasson számítógépen, táblagépen vagy okostelefonon!

www.digitalstand.hu
Csatlakozzon hozzánk a Facebookon is!

Újra rendelhető!

Szabó Lajos (szerk.): *Tarts, Uram, a kezében – Személyes szavak presbiterekhez*

A presbitérium szolgálatba indulásának ünnepi pillanata fontos és szép esemény egy gyülekezet életében. Azoknak különösen is sokat jelenthet ez a nap, akik esküt tettek, és szívükben sok tervvel és ötlettel, de önmaguk jövőbeli szolgálatára gondolva legalább ennyire izgottan és kíváncsian indulnak el az oltár elől. Nekik szeretne ez a fotókkal illusztrált könyv lelki erőforrást, biztatást, erősítést és bátorítást adni presbitertársak és lelkészek írásain és imádságain keresztül.

Az első oldalon található emlékeztető kitölthető emléklapként a gyülekezeti lelkész aláírásával, de személyes útravaló is lehet a szolgálatba most indulók vagy az új ciklusban is tovább szolgálók számára egyházunk mindhárom püspökének áldásával.

A kötetet az *Evangelikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszéke és Intézete* készítette. Megrendelhető az alábbi elérhetőségeken: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.; fax: 1/486-1229; e-mail: kiado@lutheran.hu; honlap: www.lutherkiado.hu.

¿QUÉ VENÍAS CONVERSANDO? – E

► Igyekszem a körülményekhez képest kényelmesen bevaccolni magam a Frankfurt–Bogotá járat ülésén, hiszen tudom, jó tizenegy óras repülőút vár rám. A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) június 13. és 21. közötti tanácsülésére utazom. Ráhangolódásként a kolumbiai *Gabriel García Márquez* novelláit olvasgatom. Lenyűgöz a tengernek, a hegyeknek és főképpen az itteni embereknek a látomásszerű ábrázolása, majd *Az ezredes úrnak nincs, aki írjon* című kisregényben erre a bevezetőre bukkanok: „Az európaiak szemében Dél-Amerika egy bajszos, gitáros meg revolveres ember – mondta az orvos nevetve az újságja fölött. – Nem értik, miről van szó.”

Alighanem számos tévképzetünk van az amerikai kontinensről, Dél-Amerikáról vagy akár csak az ötvenmillió Kolumbiáról. Olyan fogalmak jutnak eszünkbe, mint drogbárók, korrupció, gerillák. Tudjuk persze azt is, hogy talán itt terem a világ legjobb kávéja, továbbá hogy a főváros mintegy kétezer-hétszáz méterrel a tengerszint felett fekszik, valamint hogy a lakosság túlnyomó többsége római katolikus.

Vajmi kevés ismeretünk van viszont arról, hogyan él az a mindössze kétezer lelket számláló parányi egyház, amely most a világ több mint hetvenmillió evangélikusát képviselő ötven tanácsstag és körülbelül ugyanennyi szakértő és tanácsadó vendégül látására vállalkozott. Amikor a bogotái repülőtéren *Eduardo Martínez Díaz* püspök barátian átölel, elhatározom, hogy ennek is utánajárok.

A legfontosabb témák

Mindenekelőtt azonban dolgozni jöttünk. A szokásos napirend – elnöki és főtitkári jelentés, költségvetés, személyi kérdések – mellett most azt vizsgáljuk meg, hogy a tavaly elfogadott stratégia miként ültethető át a szervezet és a tagesházak gyakorlatába. Ülészék továbbá az ősszel Budapesten megalakult nemzetközi reformációi emlékbizottság, illetve folytatja munkáját az a biblikus professzorokból és egyházvezetőkkel álló csapat, amely 2017-re a lutheri szellemű Szentírás-értelmezés alapjait kívánja megfogalmazni. Mivel mindkét közösségnek választott tagja vagyok, az ebédszünetek és az esték is munkával telnek.

Közben egy referátum keretében felidézünk az 1984-es budapesti evangélikus világyűlést. Az előadó a

énekeljük a huszonhét évvel ezelőtti találkozó afrikai énekét: „*Hambala nathi mkulu vethu*” – „*Gyere, menjünk együtt, az út hosszú...*”

Hamarosan egy spanyol nyelvű dal következik, a *Por el camino de Emaús*. Az evangéliumi történet nyomán ugyanis emmausi beszélgetésnek neveztük el azt a programpon-tot, amelyben az utóbbi évek egyik legtöbb feszültséget okozó kérdéskörét kívánjuk nyugvópontra juttatni. Az öt évvel ezelőtti lundi tanácsülés behatóan foglalkozott a családdal, a házassággal és a szexualitás kérdéskörével, amelynek nyomán bizony sok vita lángolt fel.

Ülésünknek nem az a célja, hogy döntést hozzunk, hanem az, hogy nyugodt körülmények között mindenki el tudja mondani a véleményét. Elhatározzuk, hogy fölösleges viták gerjesztése helyett behatóan tanulmányozzuk a Szentírást, és a korábban jobban hangsúlyozzuk a házasság és a család értékeit, ezzel egyidejűleg pedig türelmesebbek vagyunk azok iránt, akik hitüket és kereszténységüket a miénktől talán eltérő módon élik meg. Így aztán világméretben is beszélgető egyház szeretnénk lenni, ezért vezérigénk lehet Jézus szava Lk 24,17-ből: „*¿Qué venías conversando?*” – „*Miről beszélgettek egymással útközben?*”

Kolumbia és evangélikus egyháza

Tanácskozásunk helyszíne a katolikus egyház konferencia-központja. Köszönhetően a zárt és őrséggel védett területnek itt biztonságban vagyunk, de elég a szobánk ablakán kitekinteni, hogy szembesüljünk a mindennapok realitásával. Mellettünk ugyanis egy hatalmas női bör-

A kétezer-hétszáz méter magasan fekvő, nyolcmillió lélekszámú főváros, Bogotá

gazdagok élnek, az egyessel jelölt körzetekben viszont világitás és csatornázás sincsen. Itt él összeszűföldőva sok millió ember.

A városközpontban összekeverednek a csoportok: a lélegzetelállító kincseket őrző, híres aranyműzeum tövében eszméletlenül tűnő

sok, az önmagukat sűrű orstörccsapásokkal sújtó, vérző vezeklők.

Hagyomány, hogy az LVSZ-tanácsülést vendégül látó evangélikus egyház színes programmal mutatkozik be. Ezúttal azonban nem színes folklórműsort kapunk, hanem egy megrendítő kerekasztal-beszélgetést hallhatunk. Ennek keretében megszólal például az a középkorú asszony, akinek férjét nemrég megölték egy félkatonai szervezet tagjai, őt és gyermekeit pedig folyamatos menekülésre kényszerítették. Bűnük az volt, hogy le akarták leplezni a korrupcióval együtt járó hatalmaskodást.

Egy szociológus a kábítószer-kereskedők életét mutatja be, egy lelkes pedig a testileg-lelkileg megnyomorított fiatalok sorsát. Az evangélikus fiatalok diameditációján is feltűnnek a rendőrök, amint brutálisan szétvernek egy tüntetést. A helyi evangélikus egyház és az LVSZ Kolumbiában is tevékenykedő – világszolgálatnak nevezett – diakóniai munkaága céljának tekintti az esetek felkarolását és az ínségben élők megsegítését.

Istentisztelet a Redentor-templomban

Június 17-én, vasárnap a tanács tagjai Bogotá különböző evangélikus gyülekezeteit látogatják meg. Az a meg-

Szavazás a plenáris ülésen

tiszteltetés ér, hogy a város legnagyobb evangélikus gyülekezetében hirdethetjük igét. Amíg gyülekezünk, az egyik jelenlevő *Puskás Öcsiről* kérdez, egy fiatal pedig Rubik-kockával a kezében érkezik a templomba.

Az LVSZ tanácsa és a szakértők

A Benposta Gyermekotthon lakói

színpadra szólítja azokat, akik jelen voltak ezen a számunkra oly emlékezetes sportcsarnokbeli találkozón. Nyolcan-tizen megyünk ki, amolyan veteránok, köztünk *Munib Younan*, a szervezet mai elnöke, akivel az akkori ifjúsági találkozó szervezésében vettünk részt. Aztán csatlakoznak hozzánk a mai fiatalok, és együtt

tőn áll, és zavarba ejtően közelről láthatjuk, amint a sokszor csak tizenhat-tizenhét évesnek tűnő leánykákat felsorakoztatják, vagy amint ők cél-láik rácsos ablakában szárítják ruháikat, fehérneműiket.

Bogotát hat különböző fokozatú kerületre lehet osztani. A legfelső kategóriájának számító részeken a dús-

alakok hevernek, a *Fernando Botero* zseniális műveinek otthont adó kiállítás kapujában kábítószer és csempe-szárut kínálnak zugárusok.

A *Candellaria* nevű városrész templomokkal zsúfolt, szűk utcácaikait a nagyhéten nem látogathatják tizennyolc év alatti leányok. Ekkor vonulnak ugyanis itt fel a *flagellán-*

VANGÉLIKUSKÉNT KOLUMBIÁBAN

A SZERZŐ FELVÉTELE

Ez utóbbi helyzet drámaiságát egy nigériai küldött megrendítő szavai nyomán tudatosítjuk. Az asszony beszámol arról, hogy iszlám fanatikuskok immár rendszeresen bombákat robbantanak a keresztény templomokban. Ők azonban nem engedik magukat megfélemlíteni, és akkor is elmennek istentiszteletre, ha nem lehetnek biztosak abban, hogy onnan békében és épségben térhetnek majd haza.

A közép-amerikai helyzet fonák-ságát akkor értjük meg igazán, amikor filmet nézünk meg Guatemaláról, ahol a békés őslakosságot módszeresen űzik el lakóhelyéről a nikkelbányászathoz húzható haszon reményétől megszállt hódító telepések. A módszereket és a környezeti károkat látva az erdélyi Verespatak tragédiája jut eszembe.

Benposta, a bogotái Gaudiopolis

A konferencia utolsó napján a világszolgálati osztály kolumbiai munkatársai terepre visznek. Egy Bogotá fölötti hegy oldalában, pazar környezetben működik a Benposta Gyermekotthon, amelyet *José Silva* spanyol pap alapított. Ő annak idején tizenkét utcagyereket gyűjtött itt össze, hogy megóvja őket a rájuk leselkedő veszedelemtől. Ma már százötven – nyolc és tizennyolc év közötti – gyermekkel foglalkoznak itt.

A vendéglátó pszichológus nő elmondja, hogy ő maga is menekült gyerekként került az otthonba, majd tanulmányai végeztével visszatért az övéi közé.

A legtöbb fiatal ma már nem az utcáról vagy éppen a családi erőszak elől kerül ide, hanem azért, hogy kimentsék őket a paramilitáris hordák karmaiból. Ezek ugyanis – gyakran kábítószerek segítségével – a fiúkat harcossá, a lányokat prostituálttá teszik, miközben védelmi pénzt követelve zaklatják a békés lakosokat. Az ide került gyerekek az életüket köszönhetik az őket befogadó közösségnek. Életformájuk olyan, mint egy kis köztársaság, ahol mindenkinek meg-

A helyi lelkész igazi latinus lendülettel vezeti az éneket, a hallgatóknál szinte már táncra perdül. Az énekkar spanyol szerzők mellett *Mozartot* is énekel, majd együtt zengjük – ki-ki az anyanyelvén – a *Felséges Jézus* kezdetű éneket.

A hívek nemcsak hallgatják az igét, hanem kezükben tartott Bibliájukból olvassák is, a liturgus felszólítására hangosan is elmondva egy-egy igeverset.

A tenger lecsendesítésének történetéről (Mk 4,35–41) prédikálók, szavaimat *Martin Junge*, az LVSZ chilei származású főtájkára fordítja spa-

nyolra. Az úrvacsorát megelőzően meg kell áldanom a nagyszámú gyereksereget. Amint karomat felemelem, ők is magasra tartják kis kezü-

Istentisztelet a Redentor-templomban

ket. A felületes szemlélő úgy vélheti, játéknak hiszik mindezt. Én azonban tudván tudom, hogy ők is megáldanak engem...

Közéleti kereszténység

Az istentisztelet és az azt követő szeretetvendégség után szekciókban dolgozunk tovább. Magam a kommunikációs és a közéleti bizottság munkájában veszek részt. Az előbbiben lehetőségem nyílik a nálunk készülő Luther-rajzfilm ismertetésére, az utóbbiban pedig nyilatkozatokat fogalmazunk meg az LVSZ nevében. Elkerülhetetlen, hogy állást foglaljunk a kolumbiai szegénységgel kapcsolatban, de foglalkozunk a szentföldi keresztények nehéz helyzetével, a szíriai és egyiptomi erőszakhullámmal, valamint a nigériai keresztényeket ért sorozatos támadásokkal is.

van a maga feladata és felelőssége. Nem véletlenül *Sztehlo Gábor* gyermekmentő munkája és az általa létrehozott *Gaudiopolis* jut eszembe.

Társaimmal az ötvenezer bogotái taxi egyikében ülve a repülőtérre tartunk. A hangszóróból a futball-Európa-bajnokság közvetítése szól, Portugália játszik Csehországgal. A szaporán spanyol beszédet nem értem, ám egyszer csak fülsiketítő és hosszan elnyújtott kiáltás jelzi, hogy gól született. A kommentátor *Cristiano Ronaldo* nevét ismételteti, majd szinte önkívületi állapotban valami ilyesmit üvölt: „*La figura classifica!*” A portugál csatár fejes góljának sokadik ismétlését aztán már otthon nézhetem meg.

■ FABINY TAMÁS

Bogotái pillanatképek

EDWIN MENDIVELSO FELVÉTELEI

Hagymakupolás honfoglalás

Döbbenetes méretű az ortodox térhódítás Erdélyben

► **Döbbenetes méreteket öltött a „hagymakupolás honfoglalás” a rendszerváltás óta eltelt több mint huszonkét év során, szinte valamennyi erdélyi és partiumi városban gombamód nőttek ki a városközpontokban, illetve a tömbháznegyedekben az ortodox templomok. Olyan város is akad, ahol több mint kéttucatnyi bizánci templom építéséhez láttak hozzá. Jellemző egyébként, hogy szinte mindenhol akadnak olyanok, amelyeket közel egy évtizede építenek, de máig nem készültek el.**

A *Krónika* által vizsgált erdélyi és partiumi városok körében a rekordot egyértelműen Nagyvárad tartja, ahol nem kevesebb mint huszonhét ortodox templom építéséhez kezdtek hozzá az elmúlt több mint két évtized során. Ezek jelentős része még mindig befejezetlenül áll. Éppen emiatt 2008 óta már nem is adtak ki építési engedélyt ortodox templomra – tudtuk meg *Bíró Rozália* alpolgármestertől.

Az előljáró elmagyarázta: a városvezetőség és egyben *Ilie Bolojan* polgármester meglátása az, hogy amíg a városban számtalan befejezetlen katedrális áll, illetve az önkormányzati telkekre egyéb célok érdekében van szükség, nem kell újabb templomokat emelni. Jelentős építkezés folyik egyebek közt a váradi vár előtt, amelyet évtizedekkel ezelőtt kezdtek el, és még mindig nem fejeztek be teljesen, illetve Váradszöllősen, ahol szintén hatalmas katedrális emel az ortodox püspökség.

Egyébként a 2008 előtt engedélyezett építkezések sok esetben ütköztek az érintett környék lakóinak ellenállásába, akik nemzetiségtől és felekezeti hovatartozástól függetlenül tiltakoztak az ellen, hogy a tömbházaktól néhány méternyire, a talpalatnyi zöldövezet helyén templom épüljön, már csak a zaj miatt is. *Bíró Rozália* felidézte: a Rogériusz lakónegyedben három esetben is aláírásgyűjtéssel próbálták megakadályozni az építkezést a környéken lakók, ám mindhiába.

A jelenlegi városvezetés nézeteit nem mindenki osztja: a helyi közgyűlés ellenzéki frakciói, a demokrata-liberálisok, illetve a szociáldemokraták gyakran az ortodox egyház javára próbálták fordítani a döntéseket a 2008-ban kezdődött ciklus alatt is. Emlékeztet egy 2008-as eset, amikor a két ellenzéki párt összefogásával sikerült megakadályozni négy ANL-tömbház építését a városban, amely több száz fiatal családnak biztosított volna otthont.

Az állami lakásügynökség már kifejezte hajlandóságát a tömbházak megépítésére, a telekre azonban templomépítés céljából az ortodox egyház is igényt tartott, és egyetlen szavazat hiánya miatt az ő javukra dőlt el a kérdés. Az egykori harcokcsilóter helyén azonban már illegá-

lisan kezdett templomépítésbe egy ortodox szerzetesrend. Ezt az épületet hamarosan le is bontja az önkormányzat, a telek ugyanis az övé, és a tervek szerint itt kap majd helyet Várad kettes számú ipari parkja.

Maros megye: sok az illegalitás
1989 után Maros megyében is gombamód szaporodtak az ortodox templomok. A legtöbb Marosvásárhelyen épült: az új, többségében betelepített románok lakta Tudor negyedben három, a nyolcvanas évek derekán hasonló körülmények között létrehozott Egyesülés negyedben egy, a megyei kórház környékén, a Megyesfalvi negyedben, a Kövesdombon, a Bodoni-erdőben szintén egy-egy.

A legtöbb templom esetében a görögkeleti egyház nem tartotta szükségesnek az építési engedély kérését, a mindenkor városvezetés pedig – nemzetiségtől és vallási hovatartozástól függetlenül – szemet hunyt a törvénytelen ségek fölött. Amint arról annak idején beszámoltunk, a város hagymásbodoni kijáránál a közeli erdőből kitermelt fából készülő templom építéséről például az önkormányzati képviselők nagy része a *Krónikából* értesült. Illegális kezdeményezése révén a magát *Calinicnak* nevező, remeteéletet folytató szerzetes az ortodox egyházzal is szembekerült, ennek ellenére a városatyák rábólintottak az építési engedély utólagos megadására.

Amikor hat évvel ezelőtt a Pro Europa Liga szóvá tette a törvénytelen séget, a negyven év körüli, magát pópának tartó személy durván rátámadt a szervezet elnökére, *Smaranda Enache*ra.

„Amikor az ortodox papi ruhát viselő személy rám támadt, és elkezdett szitkozódni, láttam, hogy beteg emberrel van dolgom. Az illető magánkívül, mondhatni delíriumos állapotban volt, s összevissza beszélt. Gyalázkodott, hogy reformátusként hogy merek román nevet viselni, és miért nem hagyom békén az ortodox egyházat. Azzal fenyegetett, hogy a Jóisten kardja lecsap majd rám, mert a sátán embere vagyok, akárcsak az általam vezetett szervezet meg az egész Európa, mely az évszázadok során mindig a románság ellen harcolt” – mesélte

lapunknak hat évvel ezelőtt *Smaranda Enache*.

Akkoriban *Gheorghe Șincai* görögkeleti főesperes „egy magát papnak kiadó, zavart elméjű embernek” nevezte *Calinicot*, aki szerinte nem képviseli az ortodox egyházat. Ennek ellenére a görögkeleti hívek előszeretettel látogatják az erdő szélén fekvő létesítményt.

A legutóbbi és leghangosabb vitát az ortodox expanzió Nyárádszeredában váltotta ki. A színmagyar városban, ahol a kevesebb mint száz görögkeleti hívő két kisebb templommal is rendelkezik, az ortodoxok a főtéri parkba egy harmadikat is szeretnének építeni. Az egyház és a zöldövezet megőrzéséhez ragaszkodó önkormányzat háborúja jelenleg a bíróságon zajlik.

Szatmár sem kivétel

Szatmárnémetiben eközben a rendszerváltás óta hat ortodox templom

hont adó műemlék épületet. Ez a terv meghiúsult, a templom takarásban maradt. *Antal Árpád* polgármester a *Krónika* megkeresésére elmondta, az ortodox egyház számos pert indított, hogy megszerezze a Lásbas Ház telkét és a mellette levő területet.

Ennek azonban az előljáró szerint nincs semmi értelme, hiszen ha megszerzik is a tulajdonjogot, a műemlék épületet nem bonthatják le. Ugyanakkor a katedrális másik oldalán levő tömbház területe is az ortodoxoké, ezért a lakók nem tudják telekkönyveztetni a lakásaikat. Erről már született elvi egyezség, hiszen a templom udvarának egy része viszont az önkormányzat tulajdonában van. A telekcserre folyamata hivatalosan már be is indult.

„En a békés megoldások híve vagyok, azt várom el az ortodox egyháztól, hogy lépjen ki ezekből a perekből, és próbáljunk megegyezni. Nem lehet, hogy délelőtt a tárgya-

lése miatt, azt azonban nem lehetett megakadályozni, hogy az utca több évszázadon keresztül kialakult arculatát ne bontsa meg a stílusában oda nem illeszkedő építmény.

„Mára lecsengett a nagy templomépítési láz a kincses városban. Funar távozása után legfeljebb három-négy ortodox templom épült, legutóbb a Donát negyedben akartak újat emelni. Az építési engedélyt először nem hagyta jóvá az önkormányzat, de a következő tanácsülésen már kellő létszámban jelentek meg a román tanácsosok, hogy megszavazzák a javaslatot. Az RMDSZ-frakció a beruházás ellen voksolt” – nyilatkozta lapunknak *Molnos Lajos*.

Kérdésünkre hozzáfűzte, különösebb botrány nem kísérte az építkezéseket, hiszen az önkormányzat általában gond nélkül hagyta jóvá a templomok építési engedélyt, illetve bocsátotta az ortodox egyház rendelkezésére a kért telkeket, így az-

Az aradi ortodox katedrális

építése kezdődött meg, melyek közül néhány már el is készült, és használatban van – tudtuk meg *Nits Jánostól*, a városi tanács urbanisztikai bizottságának elnökétől. Az új templomok között van egy olyan is, amelyet több mint tizenöt éve építenek, azonban még mindig nem sikerült a munkálatok végére jutni. A rendszerváltás előtt is volt már négy-öt ortodox templom a városban, így jelenleg a keleti rítusú kegyhelyek száma meghaladja a tízet.

Expanzió Szentgyörgyön is

A késedelem máshol is jellemző. Sepsiszentgyörgyön már hetedik éve épül az új ortodox katedrális. Ez a harmadik ortodox templom lesz a tervek szerint a legnagyobb, az alapterülete 2200 négyzetméter. A hívek adományaiból próbálják tető alá hozni, ahhoz azonban, hogy befejezzék, több millió lejre lenne még szükség.

A kilencvenes évek végén egyébként az ortodox egyház a város központjában kért területet templomépítésre, a sepsiszentgyörgyi önkormányzat azonban 2000-ben a csendőrkaszárnya melletti területet adta oda ingyenes használatba erre a célra. Az építkezést 2005-ben kezdték el, amikor a közgyűlés már azt fontolgatta, hogy ha nem lépnek, visszaveszi a területet.

A kommunizmusban felépített belvárosi katedrális is máig fejtörést okoz. Azt ugyanis azzal a szándékkal húzták fel a Lásbas Ház mögé, hogy utólag lebontják az 1821-ben a huszárezred parancsnokának ott-

lóteremben veszekszünk, délután pedig arról tárgyalunk, hogy a város támogassa az ortodox egyházat” – szövegelt le *Antal Árpád*. Az önkormányzat ugyan minden évben folyósít fűtéstámogatást az egyházaknak, köztük az ortodoxnak is, ám a román képviselők felvetették, hogy több segítséget is nyújthatnának. Ugyanakkor azt is nehezményezték, hogy az új városrendezési terv szerint felújítják a templomuk előtti tömbházat, beépítik annak tetőterét, így még kevésbé fog látszani a létesítmény.

Az épülő templom alapkövetélnél *Ioan Selejan*, Kovászna és Hargita megye ortodox püspöke azt mondta, több mint egy évtized alatt legalább százhusz templomot és imaházat építettek vagy újítottak fel teljesen a két székegy megye területén.

Kolozsváron lecsengett a templomépítési láz

Mintegy tíz-tizenöt új ortodox templom épült a rendszerváltás óta Kolozsváron, számottevő részük – hetven-nyolcvan százalékuk – a Nagy-Románia párti *Gheorghe Funar* polgármestersége idején – mondta az érdeklődésünkre *Molnos Lajos* RMDSZ-es önkormányzati képviselő, a kulturális bizottság elnöke. Így épült fel a Monostor lakónegyedi katedrális és a Deák Ferenc (Eroilor) utcai kis templom is, utóbbi egy lebontott cukrászda helyén. Az építkezést hosszas huzavona, pereskedés előzte meg a telek visszaigény-

után az önkormányzatnak már nem volt beleszólása a beruházásokba.

Gyors térhódítás

A civil szervezetek hosszú évek óta próbálják összeszámolni, hány ortodox templom épült az elmúlt több mint két évtized során Romániában, pontos statisztikája azonban senkinek sincs. A vallásügyi államtitkárnak sincsenek hármeztes kimutatásai. A legutóbbi, az APADOR Svájc és A Lelkiismereti Szabadságért Szolidaritási Alapítvány által 2008-ban készített civil „összeírás” szerint 1990 óta mintegy négyezer templomot emeltek Romániában, amelyek közül legalább háromszor ortodox.

Ez az akkori számítások szerint azt jelentette, hogy átlagosan évi 150-200 istenháza építéséhez láttak hozzá a görögkeletiek. Mint az elemzés készítői rámutattak, ez alatt a két évtized alatt évi átlagban 1056 iskola zárt be, miközben a kórházi ágyak száma is átlagosan évi 3835-tel csökkent. Az ország területén egyébiránt összesen több mint tizennyolcezer templom van, amelyek számottevő többsége ortodox.

■ SZUCHER ERVIN,
NAGY ORSOLYA, KISS ELŐD-
GERGELY, BÍRÓ BLANKA,
BÁLINT ESZTER,
BABOS KRISZTINA

Gyertyákkal a gigakatedrálisért

A Román Ortodox Egyház (BOR) mindent megtesz annak érdekében, hogy megépülhessen Bukarestben a Nemzet Megváltásának Katedrálisa, amelynek építéséhez 2010-ben kezdtek hozzá. A tervek szerint száz méter – több mint harminc emelet – magas lesz és ötezer férőhelyes.

Legutóbb azzal rukkoltak elő, hogy szigorúan megtiltották, hogy Románia területén a templomokba a hívők otthonról vigyenek magukkal gyertyát. Csakis az egyház által árult gyertyákat szabad használniuk, ezek viszont hatszor drágábbak.

A templomok falára kiaggatott figyelmeztetés szerint egyenesen bűn nem az egyház megszentelt gyertyáit használni, és még büntetést is kap, aki alattomban saját gyertyát csempész a templomba. Ráadásul nemcsak lelkiileg kell bűnhődnie, hanem pénzbírsággal is sújtják. A bírság összege meghaladhatja az ötezer lejt. A hívek azonban egyelőre nem kapkodnak a határozatos árú gyertyákért, ahogy azt az egyház remélte, pedig az ortodox hűségét (április 15.) előestéjére időzítették az árusítás megkezdését.

A Krónika című kolozsvári napilap április 27-i számában megjelent összeállítás

Zsoltározás a hegyeken

Úgy alakult az életünk, hogy csak vasárnap tudtunk elindulni hegy-völgyet járni. A kéktúrának azon az útvonalán, amelyet beterveztünk, nem volt lehetőségünk elmenni istentiszteletre; így vártuk a kedvező alkalmat, hogy valahová leülhessen a család, hogy a Bibliánkból felolvassuk az aznapi igehelyeket.

Tizenegy körül értünk Bélapátfalvára. Az apátság még soha nem volt nyitva, amikor arra jártunk, de most bemehettünk. Befizettük a belépőt, turistaként léptük át a küszöböt, és megérkeztünk hívőként. Üres volt a templom. Szeretettel gondoltunk haza, az úrvacsorára készülő gyülekeztünkre, imádkoztunk, és Bibliát olvastunk suttogva: kézzől kézre adtuk.

Így kezdtük el az utunkat, áldom érte az Urat! A családomért, az elcsendesedésért, a meghitt percekért! Megtaláltuk a csendben az Urat!

Késő délután lett! Teli volt a szívünk: csipkeverő asszonnyal, szarvasbogárral, virágokkal, forrással, hegytetővel,

virágzó számacákkal, árvalányhajjal. Elfáradtunk. Kis csapatunk a következőképpen festett: a nagyobbik fiam lábát feltörte a cipő, így mezítláb ugrált a köves talajon; a kisebbik fiam egy bottal kergette az álmaid és a láthatatlan sárkányokat; a nagyobbik lányom ugrálókötelet kötött a kicsi derekára, és őzikéjeként vezette, futtatta..., amíg hasra nem estek. Az egyik jajgatott, a másik surrogott-burrogott, a harmadik vezényelve irányított, a negyedik hangosan sírt, ahogy a torkán kifért.

Így értünk fel egy gyönyörű helyre, ahonnan körpanoráma nyílt a közeli hegyekre. És az egyik fiókám elkezdte hangosan zengeni a 121. zsoltárt. „Tekintetem a hegyekre emelem: Honnan jön segítségem? Segítségem az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta...”

Így fejeztük be utunkat, áldom érte az Urat! A családomért, a gyerekszívajért, a hangos percekért! Megtaláltuk a zűrzavarban is az Urat!

■ PAPP ANDREA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Győzelmeink a Lélek által

Corrie ten Boom (1892–1983) holland evangélista *Menetrend* című könyvéből (Amsterdam, 1969) sok áldást nyertem lelki életem számára. A következő igére hívta fel a figyelmemet: „Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim leszek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt egészen a föld végéig” (ApCsel 1,8)

Megtapasztaltam, hogy a Szentlélek ereje hatalmas erőt jelent számomra. Ha vettem a Szentlélekkel, lehetséges, hogy még egy lépést is meg kell tennem. Előfordulhat, hogy a szívemből is ki kell tenni néhány dolgot (tévét, könyveket, barátságot, szenvedélyeket), mindazt, ami akadályozhat Krisztus követésében. Egyre többet elveszítetek Jézusért, hogy a Szentléleknek több hely jusson.

Életünk legrejtettebb zugában is biztosítani kell a Lélek tevékenységét, mert csak ezután várhatjuk, hogy bennünk és általunk munkálkodni tudjon! A Szentírás több helyen is utal erre:

„Ha szerettek engem, megtartjátok az én parancsolataimat, én pedig kéri fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét, akit a világ nem kaphat meg, mert nem látja őt, nem is ismeri; ti azonban ismeritek őt, mert nálatok lakik, sőt bennetek lesz.” (Jn 14,15–17)

„Ha tehát ti gonosz létekre tudtok gyermekeiteknek jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad mennyei Atyátok Szentleket azoknak, akik kéri tőle?” (Lk 11,13)

Már Keresztelő János is megmondta: „En vízzel kereszteltek titeket, hogy megtérjete, de aki utánam jön, erősebb nálam: arra sem vagyok méltó, hogy a saruját vigyem. Ő majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel titeket.” (Mt 3,11)

A Szentlélek még azoknak is osztogatja ajándékait, akik Jézust éppen csak elfogadták megváltójuknak. Állandóan dolgozik a szívünkben, és lépésről lépésre vezet mindaddig, amíg kiábrázolódik bennünk a Krisztus.

Azt tapasztalom, hogy ajándékokkal és erővel fegyverez fel. Gondoskodik arról, hogy újra és újra megalázzam magamat, és harcoljak a bűn ellen. Vágyat ébreszt bennem a szeretetre, és azt akarja, hogy Jézus Krisztus uralma által eljussak annak gyakorlására is. Mindezt a Szentlélek-

nek köszönhetem, aki kegyelméből ajándékokkal lát el, vezet, figyelmeztet, meggyőz; sőt dorgál is, ha erre szükség van, harcol a saját akaratom ellen, és könyörög értem. Ezt megtapasztalom, hogy a Lélek életre kelt, kiment a halálból, megújítja és imádsággal tölti meg életemet; tüze erősít meg, hogy tanúja legyek, és vallást tegyek Jézusról. Mindezekért imádvá tudom magasztalni a Szentleket és az ő munkáját.

Az apostolok cselekedeteiben azt láttam meg, hogy az Isten országa, a Jézus Krisztus gyülekezete a Szentlélek munkája, gyümölcse és ajándékai által épült fel. Isten igéje azt is megmutatta, hogy a kapott lelki ajándékokat semmiféle pótló anyaggal nem lehetett volna helyettesíteni. Ezek nagyon is szükségesek, hogy a hitben állhatatosak maradjunk.

Milyen jó, hogy a mi Pásztorunk „Léleknek és erőnek megmutatásában” való életet ad, hogy fel legyünk fegyverkezve a sötét erőkkel szemben. Olyan erőt ad, mellyel a félrevezetőn akaró szellemeknek ellen tudunk állni. Megadja a hitnek és a bölcsességnek ajándékát, hogy harcunk eredményes legyen a félrevezető erőkkel szemben.

Az első gyülekezetnek – amelyet a Szentlélek teremtő ereje hozott létre – szüksége volt lelki ajándékokra is, hogy általuk felépülhessen. Ma, amikor sok helyen éppen az élet hiányzik a gyülekezetekből, még inkább szükségesek ezek a lelki ajándékok, mert „...a Lélek pedig megelevenít” (2Kor 3,6). Ezért a Lélek nem jelentkezik lelki ajándékok nélkül. Nem lehet felváltani őket emberi erőlködéssel, hogy az Isten igéjét megértsük.

Csak a Lélek adhat világságot; ő

képes egyedül a szívünket megérteni, bűnbánatra, alázatra és megbérlésre juttatni. Csak a Lélek tudja velünk megértetni az idők jeleit és azt, hogy a pusztulással fenyegetett világot harcra készen kell állnunk. Mindez nem valósulhat meg a megfogalmazott hitvallások, imakörök, hűséges imaélet és emberi vallásos szorgalom által; csak az erőt adó, életető Lélek képes bennünket felkészíteni Urunk visszajövetelére. Igazi gyülekezeti élet elképzelhetetlen a Lélek munkája és ajándékai nélkül.

A lelki ajándékok olyan szerepet töltenek be, amelyet semmivel sem lehet pótolni, és amely egyáltalán nem tűnt el az üdvörténetből: ezek Krisztus messzire ható munkájának csillogó köveiként jönnek az örökkévalóságból a mi szegény világunkba. A mi időnkben sok hitetlen a Szentháromság Istent halottnak nyilvánítja. Nekünk kell reális bizonyítékokkal jelezni, hogy ő él! Éppen most kell az embereket szembesíteni a Szentlélek valóságával, aki az Atyát és a Fiút igazságában dicsőíti, s közben ajándékokat ad az embereknek: a hitnek és az irgalmaságnak ajándékát, amely által Isten nagysága és mindenhatósága tapasztalható meg.

Jézus Krisztus mai gyülekezetében igen nagy szükség van a Szentlélekről bizonyítékot tevő gyülekezeti tagokra, akikben a lelki ajándékok nyilvánvalóvá lesznek. Az ilyen emberek képesek megmutatni mai világunknak, hogy Isten él...

A Szentírás alapján vizsgáljuk meg a lelki ajándékok értékét, ahogy azt az Írás elénk adja: „Törekedjete a szeretetre, buzgón kérjéte a lelki ajándékokat...” (1Kor 14,1) Az ajándékok hamis használata ellen harcolnunk kell, de sohasem az ajándékok ellen.

Isten felajánlja nekünk a lelki ajándékokat azzal a feltétellel, hogy mi imádkozunk értük. Gyakran ezt nem tesszük, ezért maradunk szegények, és ezért vannak hiányaink lelkiekben. Isten a mai időkben nemcsak az igehirdetést, hanem az igében megígért lelki ajándékokat is felhasználja, hogy ő dicsőíttessék, a gyülekezet épüljön, és sokan hitre jussanak. Egyházi életünknek erre van ma a legnagyobb szüksége!

Adja a mi Urunk, hogy Isten Szentleke lelki ébredést hozzon magyar népünk számára!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

A hónap igéje

„Amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek nektek” (Mk 4,24b)

Van-e isteni igazságosság? Sokan kétségbe vonják ezt. Mennyi hátrány, negatív vélemény elszennedői vagyunk! Rádásul az is kérdés, hogy hol van Isten. Látja mindezt, törődik velünk? Azokkal, akik igyekszünk az ő akaratát, igéjét, útmutatását szerint élni. Isten hogyan mér? Sokszor elkeseredésünkben azt kérdezzük, hogy „érdemes-e” Isten tetszésére élni.

A szőlőmunkások példázatában (Mt 20,1–16) megbotránkozató dolog történik: az utolsó órában bekapcsolódó munkás is annyi fizetséget kap, mint akik egész nap dolgoztak. Az „öreg harcosok” fölháborodnak, pedig megkapták a magukét, azt, ami jár nekik. De az Úr mértéke más: ajándékot, pluszt ad annak, akinek akar. Akinek szüksége van rá.

Ez a példázat a kegyelemről beszél. Ha te is megtapasztaltad Isten büntetést elengedő nagyonvalóságát, kegyelmét, akkor te is mérd ezzel a mértékkel. Ez is mérték: bőven, megrázottat, megpúpozottat adni. Ahogy régen a piacon az östermelek tették. Nem kidekálták az árut, nem elcsaltak egy fillért (netán sok-sok forintot), hanem rátettek egy kis ráadást a mérlegre, nehogy a vevő rosszul járjon. Nehogy véletlenül is kevesebbet kapjon.

Te se centizd ki a munkádát, idődet, segítségdet: bőségesen és készségesen szánd oda magadat mindenkinek. És majd megtapasztalod, hogy lesz, akitől te is így kapsz. S mindez azért lehetséges, mert van valaki (a

mennyben), akitől te is így kaptál: készségesen, szemrehányás nélkül, bőségesen. Ez az igazi ajándék.

Tülvilági vigasztalás? Nem. Mert az Úr felől, az örök jövő felől nézve látjuk, hogy az ő „mértéke”, rendje érvényesül már a földön is, és ez erőt ad a pillanatnyi nehézségek elviseléséhez.

Az isteni mércéhez mérd az életet, akkor látni fogod Istent a hétköznapjaidban, és te is ezzel a mértékkel tudsz mérni: eltörpül a gond, baj, ellenség bántása, és szeretni tudod még az ellenségedet is. Ez elég lesz neked. De azt is megtapasztalhatod, hogy akiket Isten szeret, azoknak még az ellenségeit is jóakarójává tudja tenni ezen keresztül (Péld 16,7–8).

Hát akkor itt vagyunk. Ember és ember. Kétségtelen, hogy a durva ember durvaságot kap vissza. A kegyetlen és gonosz gonoszságot. Ha ilyen a mértéked, ne csodálkozz, hogy magad is áldozata leszel ennek. Ha nem neveled gyermekeidet, ne csodáld, hogy veled szemben is nevetlen lesz.

De ha elkezdesz köszönni a boltban az eladónak, az utcában, házban a szomszédnak, majd lesznek néhányan, akik visszaköszönek, rád mosolyognak, és szebb lesz mindkettőtök napja.

Ne feledd: te ismered az igaz mértéket. Neked kell előbb alkalmaznod. Hittel és bizalommal az Úr és a másik ember iránt.

■ SZÉLL BULCSÚ

HETI ÚTRAVALÓ

„Egymás terhét hordozzátok: és így töltsetek be a Krisztus törvényét.” (Gal 6,2)

Szentháromság ünnepe után a 4. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéiben Isten küzdelemre hív a kísértésekben, s embertársaink közötti hivatásunkban kölcsönös teherviselésre szólít fel Pál. „Jó az Úr mindenkihez, és irgalmas minden teremtményéhez.” (Zsolt 145,9; LK) Szeretete és jósága körülöleli életünket, lábunk előtt mécses az ő igéje. „Úristen, őrizzük a te beszédedet.” (GyLK 752) Jézus szava közösséget munkál közöttünk: „Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.” (Lk 6,36) Ekkor nem fogunk szeretetlenül ítélkezni, másokat kárhóztatni, hanem Isten minden mértéket felülhaladó szeretetét továbbadva tudunk megbocsátani és bocsánatot elfogadni! Krisztus törvénye a szeretet parancsa: „Mert az egész törvény ebben az egy igében teljesedik be: »Szeresd felebarátodat, mint magadat.«” (Gal 5,14) „A keresztény ember akkor irgalmas, ha nem keresi csak a maga hasznát, hanem nyitott szemmel járva szerzte, egyformán néz mindenkire, barátira, ellenségére, ahogy mennyei Atyánk cselekszik; ahol ez az irgalmasság nincs meg, ott hit sincsen.” (Luther) Pál is ezt tanácsolja: „Többé tehát ne ítélkezzünk egymás felett, hanem inkább azt tartásatok jónak, hogy testvéreiteknek se okozatok megütközést vagy elbotlást.” (Róm 14,13) Jézus Isten, látva a beteghordozók hitét, így gyógyította meg a bénát: „Ember, megbocsáttattak a te bűneid. ...kelj fel, vedd az ágyadat, és menj haza!” (Lk 5,20.24) A fogságból hazatért zsidók „előállva vallást tetek vétkeikről és őseik bűneiről”. És bűnvalló imájukban el- s beismerték: „Te igaz vagy mindazok ellenére, ami bennünket ért, mert te híven bántál velünk, mi pedig hitszegők voltunk.” (Neh 9,2.33) Jézus azt mondja: „Higgyete Istenben! ...és bocsátsatok meg, hogy mennyei Atyátok is megbocsássa vétkeiteket.” (Mk 11,22.25) Mert – egyébként – saját magunk ellen imádkozunk így: „és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek” (Mt 6,12). Krisztus teste tagjainkét is különböző kegyelmi ajándékokat kaptunk azért, hogy egymásnak szolgáljunk velük, örülve az örülökkel és sírva a sírókkal, hogy „kölcönösen gondoskodjanak egymásról a tagok. És így, ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi, ha dicsőségben részesül az egyik tag, vele együtt örül valamennyi.” (1Kor 12,25–26) Barabbást Jézus helyett bocsátotta szabadon Pilátus, és Jézust kiszolgáltatta népe akaratának; ők ezt követelték: „Feszítsd meg, feszítsd meg őt!” (Lk 23,21) Cirénei Simon az Úr Jézus helyett vitte a keresztet, aki „önként ment a halálba, hagyta, hogy a bűnösök közé sorolják” (Ézs 53,12). Pál ily különös módon üdvözöl: „...testvéreim, örüljete, állítsatok helyre a jó rendet magatok között, fogadjátok el az intést, jussatok egyetértésre...” És apostoli áldását is küldi: „Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal!” (2Kor 13,11.13) „Egyikünk ha roskad, / Emelje a másik, / Tegyen érte mindent, / Mi üdvére válik! / Más terhét véve fel...” (EÉ 444,5)

■ GARAI ANDRÁS

PALACKPOSTA

A holnap biztos horizontja

Philip Zimbardo a Standfordi Egyetem professzora. Neve az 1971-ben végzett híres börtönkísérlettel kapcsolódik össze, amelynek során a kutató pszichológiai szempontból vizsgálta az emberek fogságban való viselkedését.

Új, John Boyddal közösen írt, *Időparadoxon* című könyvében az ember időhöz való viszonyát veszi górcső alá, és azt állítja, hogy időszemléletünk nagyban befolyásolja a döntéseinket, amelyeket – tudattalanul – aszerint hozunk meg, hogy a múlt, a jelen vagy a jövő bír-e nagyobb jelentőséggel a számunkra.

Zimbardo nem minősíti egyik lehetőséget sem, viszont úgy gondolja, hogy létezik egy ideális keverék, elege annak, hogy mire figyelünk jobban, és ezt tanulni, fejleszteni is lehet. Bizonyos értelemben nem vagyunk tehát az idő foglyai, hanem a múlt tanulságai és a jövő reménységének dinamizáló ereje teheti értékessé, tartalmassá a jelent. A változó időben fedezhetjük fel azt, amit a Biblia nyelvén *kairosznak* mondtak, anélkül hogy a „ragadd meg a márt” felületességének a kísértésébe esnénk.

Érdekes volt hallani ezt a megközelítést többek között azért is, mert a keresztyénség kétezer éve ismeri ezt a megoldást, azzal a pozitív kiegészítéssel, hogy még egy állandó viszonyítási pontja is van az idő sodrásában: Isten örökkévaló Igéje, Jézus Krisztus.

A nyári időszak sokak számára a szabadságot jelenti, a megszokott monotonitást megtörését, találkozásokat, kikapcsolódást. Ha csak néhány napra is, mindenkinek szüksége van feltöltődésre, kikapcsolódásra. Magatartás-kutatók szerint elemi szükségletünk a pihenés, súlyos következményei lehetnek, ha nem figyelünk oda erre a belső igényre. Testi-lelki kimerültség, állandó fáradtságérzet, ingerültség, közömbösség, kiégés lehet a következmény. A szabadság hiánya tehát betegé tesz, ellehetetleníti, megnyomorítja.

Az sem mindegy azonban, hogy tudunk-e élni a szabadságunkkal!

Az ideji, fonyódligeti Szézlőrza mottója a régi tapasztalatra és tradícióra mutató, irányjel-

ző ézsaiási igé: „Örömmel meríték a szabadság vizéből.” (Ézs 12,3) Azt tudatosítja bennünk, hogy az igazi, tartalmas, megújító, felfrissítő szabadságot Urunk közelében, az ő hordozó, megtartó hatalmát tapasztalva élhetjük át.

Azt várom, hogy a Balaton partján a múlt, a jelen és a jövő egyensúlyban tartó összhangját kapjuk ajándékba. Ősi és tiszta vízből méríthetünk. A szemünk előtt, a fülünk hallatára, a szívünk mélyén, a jelenben tisztul le, bonthatózik ki a lét lényege, centruma, középontja. Felszabadító módon rajzolódik ki a holnapok és holnaputánok széles horizontja. A múlt, jelen és jövő feszültségében Urunk nagy-szerű találkozást készít nekünk, hogy meg tudjuk ragadni azt, ami örök.

Pekka Simojoki dalához írt magyar szöveg- gel hívok mindenkit szeretettel én is az ideji Szézlőrza találkozóra:

„Szürke ködlő hajnalokon át, hideg fázós éberség nyomát, fáradt órák monoton zaját, hordozom az arcomon. / Talán el sem hittem volna már, jöhet frissítő találkozás, gyógyít, reményt nyújt a változás, oszlik már a félelem. / Szomjat oltó vizedet add, újra érzem irgalmad, felüdit majd, tiszta forrásból fakad! / Titkos úton vezet az erő, élő ösvény mélyén a jövő rejtett kincsét tárja most elő, örök haza fényeit. / Szava szólít, újra hív a jel, máris mozdul dermedt életem, áldott érintése ébreszt fel, elvonulnak árnyaim.”

■ SMIDÉLIUSZ GÁBOR

Névjegy:
Smidéliusz Gábor

A Deák téri evangélikus gyülekezet egyik lelkeskedő szolgálatos. A 2008-as kőszegi és a 2010-es szarvasi találkozónál Szézlőrza-atyaként „bábáskodhattam”, jelenleg Tízék-tagként a rendezvényhez kapcsolódó kommunikációs feladatokért felelek.

OSZTOZÓ

Őrségi dombok között

Kakukk szól már a fák közt – a túrázó pedig bakancsot vagy biciklit vesz, és nekiindul a nagyvilágnak. Ezúttal mi is arra biztatunk, hogy családdal, barátokkal együtt kelj útra, hisz annyi felfedeznivalót rejt kicsiny országunk.

Kerékpáros vagy gyalogos túrára ideális hely az Őrség. A fővárosból vonattal ugyan legalább öt óra alatt lehet csak eljutni az ország délnyugati csücskébe, de a szlovén–osztárak–magyar hármas határ természeti és épített öröksége kárpótolt a hosszú utazásért.

Ez a térség már a honfoglalás óta lakott. Egyes kutatók szerint az őrségi emberek kultúrája, néprajza, építészete szoros rokonságot mutat a Kárpát-medence túlsó végén egykor szintén határfeladatokat ellátó székelyek hagyományával.

Az Őrség központja Őrszentpéter, amely a mai napig megőrizte az úgynevezett szerez településképet, vagyis nem utcái vannak, hanem kisebb csoportokba építették a házakat. Érdemes felkeresni a kisváros katolikus templomát, amely román stílusban még a 13. században épült, később azonban gótikus elemekkel egészítették ki. Az épület déli

oldala freskótöredékeket is megőrzött.

Őrszentpéterről akár gyalog, akár kerékpárral könnyen elérhető a térség többi települése is, a dombokat kis erőfeszítéssel bejárhatják kevésbé gyakorlott túrázók is.

Közvetlenül a szlovén határ mellett található Szalafő-Pityerszer, amely az Őrség legrégibb települése. A falu mára már lényegében néhány házból álló skanzennek tekinthető, ahol egy fél napot eltöltve megismerheted az őrségi szerek kincseit.

A veleméri Szentháromság-templom

Páratlan élményt jelent a szentgyörgyvölgyi református templom megtekintése. A mennyezet 19. század elején készült kazettái kék alapon bárányfelhőket ábrázolnak, így a bent tartózkodó szinte a menny kapujában érezheti magát.

■ JENŐ

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Két keréken – biztonságban

Jó tanácsok a biciklis nyaraláshoz

► **Ha pénztárcakímélő és emlékeztető nyaralást szeretnél, porold le a régi bringádat! Egyre nő azoknak a száma, akik két keréken hajtanak az élményekért. Kezddük gyűjtöttük össze, vajon mi kell ahhoz, hogy a biciklitúra valóban a jókedv és ne a kellemetlenségek miatt legyen emlékeztető.**

A bringád

A biciklis nyaraláshoz legelső sorban szükség lesz egy jó drótszámárra. Nem feltétlenül a legdrágább és legfényesebb kerékpárt kell választani, megteszi egy használt járgány is, az azonban fontos, hogy üzembiztosan le tudj vele tekerni több tucat kilométert.

Ha normál terepviszonyokra, egyszerű túrákhoz szeretnél kerékpárt vásárolni, a versenybringák és a mountain bike-ok helyett az úgynevezett trekking kerékpárok közül válogass! Ezek a többszörös járművek alkalmasak a dombok közötti tekerésre is, kerekeik azonban vékonyabbak a hegyi kerékpárenál, vázuk pedig jól viseli, ha megpakolod akár két hétre való cuccal is. Egy stabil trekking bicikli ára újonnan körülbelül hatvan ezer forintnál kezdődik. A felső határ persze itt is a csillagos ég...

Nemcsak előírás, hanem valóban életmentő lehet a jól működő fék (első és hátsó is!), a lámpa, a fényvisszaverő prizma és a csengő. Mindenféleképpen legyen a bringán kulacsstartó, amelyhez tartozik egy kulacs, de akár a boltban vásárolt, hűtött frissítőt is belehelyezheted, hogy aztán menet közben is kortyolhass belőle.

A hosszabb túrákra készülőknek érdemes beszerezniük kerékpárostáskát. Ezeket általában a csomagtartóra lehet szerelni, többségük praktikus, több darabból áll, így a túra idejétől függően állítható be az irtartalmat. Ha szállásként panzió helyett a pénztárcabarátabb kempinget választod, természetesen szükség lesz sátorra és hálósákra is, valamint célszerű egy könnyű polifoamot is magaddal vinned. Mindezeket gumipókkal rögzítheted stabilan a kerékpárostáska tetejére.

Mi kerüljön a táskába?

A túrára készülve érdemes egy listát összeállítanod azokról a ruhadarabokról, használati tárgyairól, amelyeket szükségesnek tartasz. Ezzel nemcsak azt küszöbölheted ki, hogy valami fontos dolgot otthon hagyj, hanem a pakolás előtt a szelektálásban is segítségedre lehet. Főleg kezdő biciklis turisták mesélik ugyanis, hogy rengeteg dologról utólag kiderült, nem is vették hasznát az úton. Minek vinnél magaddal például öt pulóvert egy egyhetes kerékpározáshoz? Ha folyamatosan viselnél kell a kötött pulcsit, akkor az idő nem is igazán alkalmas arra, hogy túrázz.

Praktikusak lehetnek a nagyobb drogériahálózatokban kapható, kifejezetten utazáshoz készült minitermékek (fogkrém, sampon és társaik). Gondolj csak bele, mekkora

felesleges súlytól szabadulsz meg, ha három borotválkozás kedvéért nem viszel magaddal egy nagy flakon borotvahabot, hanem csak mini-borotvazselét teszel a táskádba.

Szintén hasznát veheted a sportruházakban kapható túratörölközőnek. Már néhány ezer forintért, lényegében egy normál fürdőlepedő árértékű elérhető ez a mikroszálalás kendő (anyaga a szem-

ZSOLICZAI BALÁZS FELVÉTELE

üvegtörőlehez hasonlít, súlya és mérete azonban töredéke a frottirtörölközőnek). Ráadásul könnyebben is szárad, mire lebontod a sátrat, már nem is látszik rajta a reggeli zuhanyzás nyoma.

A lábbelid legyen stabil! Az éveken át gyűjtött, spórolt pénzből vásárolt, szuperdivatos pink lakkcipődben ne a biciklizésen akarj villantani. Inkább stabil túrasandálban vagy lestrapáltabb, de erős sportcipőben tekerj. Ha az előbbi választod, akkor is legyen a táskádban zárt cipő! A vízálló túrasandálnak az az előnye, hogy akár a strandpapucsot is megspórolhatod, mert bemelegítheted vele nemcsak a kemping zuhanyzójába, hanem akár a Balatonba is.

Mindig legyen a táskádban kés (legjobb a bicska) és kanál. Sportszerüzletekben, túraboltokban néha olcsón ki lehet fogni kisméretűre összecukrozott evőeszközöket. Ne felejtse otthon a rendszeresen szedett gyógyszereidet, a szűnyegriasztót, a naptejet és – ha érzékeny bőrű vagy – a napozás utáni krémet. Természetesen személyazonosító és társadalombiztosítási kártyádat tartsd mindig magaddal!

A listádról nyugodtan leújíthatod a kevésbé fontos, ugyanakkor értékes tárgyakat. Miért vinnél magaddal a Balatonra a déditől örökölt herendi kávékészletet vagy az első szerelmedtől kapott arany nyakláncot?

Hogyan pakoljunk?

A feltétlenül szükséges érték-tárgyaidat (pénztárca, telefon, fényképezőgép) célszerű egy kerékpárvázra vagy kormányra szerelhető külön táskába tenni. Így ha esetleg pár percet felügyelet nélkül kell hagynod a felmálházott bi-

ciklit (például beugrasz egy ásványvízért a kisboltba), gond nélkül magaddal viheted ezeket a dolgokat, nagyobb csomagod váratlan látogatója pedig legfeljebb csak a levetett zoknijaid között kotorászhat.

Biztonsági tartalékként a csomagolásnál érdemes néhány ezer forintot elrejtened a csomagod legaljába. Így ha valami módon mégis megfosztanának a pénztárcádtól, bankkártyádtól, marad nálad annyi pénz, hogy hazavonatozzál, vagy segítséget hívjál.

A táskába helyezéshez a ruhákat érdemes fajtánként szortírozni és néhány darabonként nejlonzacsokba pakolni. A célra tökéletesen meg-

felel a hagyományos, kisméretű szemeteszák. Nemcsak a kerékpárostáskába történő be- és kipakolást segíti, hanem egy nagyobb zivatar esetén is szárazon tartja a ruháidat.

Az indulás

Érdemes előre megtervezni az útvonalat és indulás előtt összeírni a lehetséges szállások helyét és elérhetőségét. A kempingekben sátorhelyet szinte mindig kapsz, máshol célszerű szállást foglalni. Legyen nálad térkép és a legfontosabb látványosságok tartalmú útikönyv vagy internetes oldalakról letöltött utazási információ. Ha vásárolni se szeretnél lemaradni a lelki táplálékról, javasoljuk, hogy tájékozódj előre a környéki templomok istentiszteleti időpontjairól a gyülekezetek honlapjáról vagy a lelkes hívatalt elektronikus levélcímen keresztül.

Ha magára hagyod a járművedet, mindig használj kerékpárzárat! Annak érdekében pedig, hogy egy esetleges kerékpárpárolás esetén megkönnyítsd a nyomozók dolgát, tarts a telefonodban egy fotót a járgányról, és írd fel az alvázszámát és a különleges adatait. Ha valóban bajba kerülés, azonnal hívd a hatóságokat!

Nem minden esetben kötelező, mégis ajánlott a bukósisak és a láthatósági mellény használata.

Ne feledd: a tekerés és a hőség sok kalóriától és víztől megszabadít. Folyamatosan pótolod a folyadékot, és rendszeresen egyél! Alkoholt inni azonban nemcsak veszélyes, hanem tilos is kerékpározás közben, ezért egy jó sörrel vagy rozéfröccsel csak akkor koccints, ha nagykorú vagy, és aznap este már nem használod a jó öreg kétkerekűdet!

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Mérgeesen gyülekeztek össze a hívek

► A kánikula ellenére sem férték el Isten házában a hívek azon a múlt vasárnapi gyülekezeti napon, amelyet tíz települést felölelően szervezett meg négy egyházközség a Győr-Mosoni Egyházmegyéhez tartozó Mérgei községben. A gyülekezeti nap célja az volt, hogy a környékbeli falvakban elszórtan élő lutheránusok kapcsolatba kerülhessenek egymással, lehetőségük legyen találkozásokra, személyes beszélgetésekre.

A négy egyházközség és tíz település gyülekezeti napja a mérgei evangélikus templomban kezdődött ünnepi istentisztelettel, amelyen az igehirdetés szolgálatát Kiss Miklós, a Győr-Mosoni Egyházmegye esperese végezte a meghívón szereplő ige alapján: „Íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,20) A liturgiai szolgálatban Farkas Ervin, a négy gyülekezet lelkésze vett részt, továbbá Szutyányiné Zsé-

dely Dóra, aki fuvolán, illetve Kiss Alexandra, aki trombitán játszott. Az istentisztelet végén Rätz András egyházmegyei felügyelő köszöntötte a templomban összegyűlt és abból kiszorult híveket.

Az egyházközségek ebédre is gondoskodtak, amelyet a nagyszerű időnek köszönhetően a templom mellett, árnyékot adó fák alatt fogyasztottak el a gyülekezeti napra érkezettek.

KARDOS ZSUSZANNA FELVÉTELE

Ebéd után a szomszédos kultúrházban Hima István fagyökréből készült alkotásait tekinthették meg az érdeklődők, majd a bezi gyülekezethez kötődő gyermek néptáncosok, valamint az enesei Derőce néptáncgyűlés vezetői – Merkő Ildikó és Gecsei Zoltán – mutattak be élvezetes néptáncműsort az egybegyűlteknek. A kulturális programot követően még órákon át folytatódott a kötetlen beszélgetés.

■ K. M.

Igaz ember

„Én Istenem, jó Istenem... vigyázz reám”

► Szülővárosában, Csorváson, ahol 2002 óta a város díszpolgára, csak úgy hívják: a magyarok örökifjú „főldoktora”. Dr. Fehér Dezső címzetes egyetemi tanárral, állatorvossal, a Magyar Lóverseny Vállalat nyugalmazott igazgatójával találkozom.

Amikor megérkezem, a kertkapuban Füles, a kutya fogad nagy örömugrásokkal. Azonnal otthon érzem magam, hiszen nekem is ugyanilyen bolondos kis tacsóm van. Nyílik a ház ajtaja, és Fehér Dezső kedvesen, udvariasan, a tőle megszokott eleganciával kávéra invitál. A teraszon foglalunk helyet. Elmeséli, hogy mielőtt feleségével, dr. Ravasz Magdával beköltöztek e szép budai otthonba, Füst Milánék éltek a házban. Ettől a hírtől írói szívem nagyot dobban, már biztosan tudom, hogy a ház ura meséivel rabul ejt.

Önmagában az a tény, hogy Fehér Dezső kilencvenévesen is tökéletes szellemi és fizikai egészségnek örvend, lenyűgöző – különös és izgalmas életútja történeteinek pedig se szeri, se száma.

Evangélikus családban született 1922. július 15-én. Hatévesen kezdtek érdekelni a lovak, s az állatok iránti szeretete a mai napig elkíséri. A Békéscsaba Evangélikus Gimnáziumban végezte tanulmányait, kitűnő eredményű és pályafutású osztályban, a legendás Csák István tanár úr vezetésével. Ebben az évfolyamban nemcsak az osztálytárgy és a későbbi teljesítmények voltak kiemelkedőek, de az összetartás is. Mai napig tartják a kapcsolatot az öregdiákok.

Éppen az itt tanuló barátok: Rajz Miklós, Silberfeld József László és Weinberger Ernő tragikus sorsa – mindhárman koncentrációs táborban haltak meg – indította Fehér De-

zsőt is arra, hogy tanulmányait megszakítva Pesten részt vegyen a nyilasokkal és a németekkel szemben szerveződő ellenállásban. Egy osztálytársa azonban feljelentette, és csak egyetemi professzora, dr. Guoth Gy. Endre közbenjárására tudta elkerülni a tragédiát. Később, miután summa cum laude végzett, követte szeretett tanárát a Magyar Lovaregylet és az Ügető Egyesület szakértőjeként.

Pályafutását „lóföldoktorként” folytatta, majd a hatvanas évektől az új gazdasági mechanizmus jegyében rábízták a Magyar Lóverseny Vállalat

latot, melyet teljes egészében átszervezett és nyereséges céggé tett.

Egyetemi pályafutásában átmeneti törést okozott 1951-ben megtartott templomi esküvője és az a tény, hogy soha a pártnak tagja nem volt. A kandidátusi fokozat megszerzésével is addig várt, amíg eltörölték az orosz nyelv szükségességét.

Kiváló szakmai felkészültsége, tökéletes angol- és németnyelv-tudása és

a mai napig is sugárzó, vele született, magától értetődő eleganciája révén a legmagasabb nemzetközi társadalmi körökben is méltón képviselte a magyar lósportot. Már szinte legendás találkozására Erzsébet királynővel, akivel felelevenítették a magyar rokoni szálakat Rédey Claudiá grófnő révén.

Fehér Dezső szakíróként is jelentős pályára tekinthet vissza. Nevéhez oly jelentős művek fűződnek, mint a *Kincsem, a csodakanca, Az angol telivér Magyarországon* vagy *A tápiószentmártoni ménes története* című könyvek. „Alapvető eredményeket ért el a magyarországi versenylótenyésztés és a lóversenyzés ökonómiai, a telivér- és ügetőtenyésztés genetikai vizsgálata terén” – olvashatjuk róla.

Nagy szeretettel emlékezik pályatársaira, példaképeire, így Guoth Gy. Endre sebészprofesszorra, Vellman Oszkár és Zimmerman Ágoston egyetemi tanárra. E professzorok mindegyike az evangélikus felekezethez tartozott. Éppígy szeretett felesége, az orosházi evangélikus családból származó dr. Ravasz Magda, aki biokémikusként és feltalálóként férjéhez hasonlóan kandidátusi fokozatot szerzett. A házaspár ötvennyolc évvel ezelőtt bekövetkezett haláláig nagy boldogságban és harmóniában élt, Isten tenyerén hordozva – ahogy ezt Fehér Dezső többször is hangsúlyozta beszélgetésünk során.

Nem telik el úgy egy nap – mondja nekem –, hogy ne imádkozna, hogy az Urunkkal, Jézus Krisztussal való kapcsolatra ne szakítana időt. Mint ahogyan az estét is az evangélikus bibliaolvasó *Útmutató* aznapi sorával zárja, s az édesanyjától még gyermekkorában megtanult áldó imával.

Egy csodálatos ember, egy csodálatos életút – Isten áldásának szerető burkában átoelve: dr. Fehér Dezső.

■ BÜKY ANNA

EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNYI SZEMLE

► Múltunk hordozói nem csupán a sokszor legkézenfekvőbbnek tűnő írott források, hanem az épületek, a műtárgyak, a fényképek is. Ezek értelmezése, elemzése sok esetben nehezebb, s a belőlük nyerhető információ megtalálása is munkásabb, mint az írott dokumentumokéi, ám ugyanolyan fontos. Különös tekintettel kell lennünk az épített örökségre, a templomokra, imaházakra, hiszen ezek nem csupán történeti emlékek, de gyülekezetek felszentelt közösségi színterei is. Sajnos előfordul, hogy a valaha evangélikus tulajdonú ingatlanok mára már nincsenek egyházunk birtokában, s a régi funkcióktól eltérő célra használják őket. Történetük ugyanakkor mégis hozzátartozik az evangélikus műlthoz, ezért fontos, hogy tudjunk róluk, ismerjük sorsukat.

Imaház a Megyeház utcában

THESAURUS

Rovatgazda: Kovács Eleonóra

Az 1830-as évek elején a székesfehérvári evangélikusok, saját templomuk nem lévén, Várpalotára jártak istentiszteletre, majd a fehérvári református templom elkészültével (1837) a palotai lelkész nagy ünnepekkor ott tartott számukra istentiszteletet, egyébkor pedig magánházaiknál gyűltek össze. Gyülekezeti életük színtereit csak lassan tudták megteremteni. Ennek első állomása a külön temető megszerzése (1854) volt.

Az 1850–60-as években hiába folyomadtak a városhoz építési telekért; mivel kérésük nem teljesült, más megoldás után néztek. A Megyeház utcában vásároltak egy házat – rövid ideig közösségi épületként működött –, 1863-ban pedig egy telket az úgynevezett Vízivárosban. Utóbbiról azonban kiderült, hogy a kedvezőtlen talajviszonyok miatt építkezésre nem alkalmas, így a két ingatlan eladásából szerzett pénzen vették meg azt a házat, amely sokáig otthonuk volt, s amelynek udvarán imaházuk is épült.

Az újonnan szerzett épület ugyancsak a Megyeház utcában állt, néhány házzal arrébb, mint a korábbi. Ezt a méreteiben is impozáns épületet a török uralom után először Eszterházy Pál herceg birtokolta, majd tőle Meszlényi János, a vármegye alispánja vásárolta meg. 1727-ben már a vármegye tulajdona, s közel egy évszázadig vármegyeház, benne levéltárral.

Több korszakból származó leírását ismerjük. Az 1869. évi népszámlálás szerint: egyemeletes, alapincézett bérház, benne nyolc lakással; a földszinten és az első emeleten egyaránt négy-négy lakás foglalt helyet.

A 19. században magán személyeké, majd 1872-ben már az evangélikus egyházközségé. Az udvarán felépült imaház építéséhez 1873. május elején fogtak hozzá Schmiéd Károly fehérvári építész tervei alapján, s szeptember 7-én szentelték fel.

Az ünnepi istentiszteletet Karsay Sándor, a dunántúli egyházkerület püspöke tartotta. Ez az épület adott otthont a gyülekezet első lelkészének, Német Károlynak, majd az öt követő

Gáncs Jenőnek, s itt élt gyermekként, majd fiatal lelkészként is egy darabig Gáncs Aladárral, az evangélikus ebredés nagy alakja.

1887 és 1904 között az épület egy részét az Igazságügyminisztérium vette bérbe, s itt működött a Székesfehérvári Királyi Törvényszék, míg másik részében a lelkészlakások foglaltak helyet. Az ingatlan 1923-ban valamelyest átalakították, 1942-ben óvóhelyet alakítottak ki a pincében.

Az épület imaház része 1932-ig, az evangélikus templom elkészültéig adott otthont az istentiszteleteknek, majd kultúrteremként funkcionált.

1948-ban a gyülekezet még kijavította a házban esett háborús károk egy részét, nem sokkal később azonban az ingatlan egyik felét államosították, s csak az egyházi használatban lévő részeket hagyták meg a gyülekezetnek, végül 1969-ben – miután az elrendelt kényszertartozást a közösség nem tudta végrehajtani – az egészet államosították. Tíz évvel később döntött úgy a város, hogy az épületet múzeummá alakítja.

A rendszerváltást követően, a kárpótlás során foglalkoztak ismét a sorsával. Több szempontot kellett mérlegelni. Mivel e régi ingatlanban továbbra is múzeum működött, ráadásul csak átalakítással lett volna alkalmas gyülekezeti ház céljára, ez viszont az épület műemlék jellege miatt problémás és igen költséges lett volna, s ráadásul a templomtól is távol esik, így a közösség új, közvetlenül a templom mellett elhelyezkedő gyülekezeti ház építése mellett döntött.

A régi épület jelenleg a Szent István Király Múzeum egyik intézménye, benne kiállítások láthatók. Az udvaron álló imaházban kávézót rendeztek be, amely ugyan kedves, kulturált helynek tűnik, és a múzeumlátogatók számára is praktikus, ám mégis elgondolkodtató: talán lehetne más (jobb?) módon is hasznosítani.

Múzeumpedagógiai célra, gyermekfoglalkozásoknak, kulturális előadásoknak, esetleg kisebb konferenciáknak adhatna otthont, s kiállítóterként is megfelelő lenne.

Bármi lesz is az épület további rendeltetése, felmerült a gondolat, hogy falára emléktáblát helyezünk, s megemlékezzünk régi imaházunkról.

■ KOVÁCS ELEONÓRA levéltáros, a Fejér-Komáromi Egyházmegye gyűjteményi megbízottja

Szenvedélybeteg-mentő csendeshét

Az Evangélikus Alkohol- és Szenvedélybeteg-mentő Misszió július 16-tól 20-ig csendeshetet tart gyógyulást és lelki erősödést kereső, alkohol- és szenvedélybetegségben, valamint depresszióban érintett testvéreink részére a Szarvas-Középhalmi Misszióban.

A hét igéje: „Ha mások megfedkeznenek is, én nem fedekszem meg rólad! Íme, tenyerembe véstelek be...” (Ézs 49,15b–16)

A kezdés időpontja hétfőn 9 óra, ezért a távolabbról érkezők szükség esetén jelezzék vasárnap esti ér-

kezésük időpontját. Hazautazás szombaton 3 óra után. A részvételi díj bentlakás esetén személyenként 4000 Ft, bejáróknak napi 500 Ft. Mindenki hozzon magával tisztálkodási szereket, Bibliát és jegyzetfüzetet.

A jó rend és a feltételek biztosítása érdekében kérjük, érdeklődjének, illetve részvételi szándékukat jelezzék július 12-ig Mikóné Zana Bertának (mobil: 20/824-9914) vagy Selmeczi Lajos nyugalmazott lelkésznek (mobil: 20/824-3011).

Tizenöt éve hunyt el Andorka Rudolf

Andorka Rudolf 1931. április 30-án született Budapesten. A Piarista Gimnáziumban érettségizett, majd 1949-ben felvételt nyert az Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogtudományi Karára. 1951-ben kitépelték, ezzel hosszú időre lehetetlenné vált, hogy egyetemi tanulmányokat folytathasson (édesapját – aki a két háború között katonai és diplomáciai pályán volt – egy évvel korábban internálták).

1957-ben „1956-os izgatás miatt” öt hónapi börtönbüntetésre ítélték, ezt le is töltötte. Ezután műszaki fordításból élt (angol, német, francia, lengyel, spanyol és olasz nyelvből fordított), majd 1962 őszétől a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) könyvtárában, 1963-tól pedig a Népeségtudományi Kutatóintézetben dolgozott. Ugyanebben az évben – csak harminckét éves korában – szerezte meg jogi doktorátusát.

1970-től 1983-ig a KSH Társadalmi Statisztikai Főosztályának volt kutató munkatársa, közben oktatott. Ezután került a Közgazdaságtudományi Egyetemre, ahol előbb szociológiai professzorként, majd a szociológia tanszék vezetőjeként tevékenykedett haláláig. A szociológiatudomány kandidátusa címet 1979-ben, a tudomány doktora fokozatot 1989-ben szerezte meg.

1991-ben lett az egyetem rektora. A Magyar Tudományos Akadémia 1990-ben választotta levelező tagjai sorába. 1991-től töltötte be az Országos Kutatási Alap (OTKA) elnöki tisztét.

Andorka professzor a társadalmi rétegződés, a mobilitás és életmódváltozás, valamint a deviáns viselkedés szociológiája témakörben végezte kutatásait. Publikációinak sora foglalkozott az értelmiség szerepváltozásának okaival, a jelen társadalmának rossz közérzetével, a nyugdíjasok helyzetével, az alkoholizmus vagy hazánk népességének kérdéseivel.

Számos szakkönyv és több száz tanulmány szerzője. A *Bevezetés a szociológiába* című népszerű tankönyve a szociológiát és társadalomismeretet felsőfokon tanuló hallgatók, illetve az oktatók számára egyaránt megkerülhetetlen szakmunka, húsz év tudományos kutatása és oktatói tapasztalata áll a háttérben.

Andorka Rudolf tagja volt az Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának. 1996-ban Széchenyi-díjjal tüntették ki „a társadalmi mobilitás vizsgálatában, valamint a tudomány-szervezésben és a nemzetközi tudományos kapcsolatok fejlesztésében szerzett érdemeinek elismeréseként”. 1997-ben Magyar Örökség díjjal is elismerték, s abban az évben kapta meg a Francia Becsületrend lovagi fokozatát is.

Presbiter volt, 1991-től pedig ellátta a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának világi elnöki tisztét.

Andorka Rudolf professzor tizenöt évvel ezelőtt, 1997. június 30-án hunyt el.

■ MTI

Istentiszteleti rend • 2012. július 1.

Szentháromság ünnepe után 4. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Lk 6,36–42; 1Móz 50,15–21. Alapige: Filem 4–16. Énekek: 67., 474.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Elrbruch; de. 11. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 9. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójánovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójánovics András; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10.** (úrv.); **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (Fassang-émlékhangverseny) D. Szevik Imre; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű imádság) Scott Ryll; de. 11. (úrv., konfirmáció) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkőczy Péter; **Kerepesi út 69.** de. 8. (úrv.) Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. dr. Blázy Árpádné; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpádné; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. Fabiny Tamás; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér de. 10.** (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11.** (úrv., búcsú-istentisztelet) dr. Agod Anett; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv., búcsú-istentisztelet) dr. Agod Anett; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9.** (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákocsaba, XVII., Pécsei út 111.** de. fél 11. (úrv.) Nagyné Szeker Éva; **Rákocsaba, XVII., Pécsei út 146.** de. 9. (úrv.) Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11.** (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. dr. Korányi András; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. (úrv.) Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11.** (úrv.) Zólyomi Mátyas; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) dr. Joób Máté; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. (úrv.) Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Pál.

Istentiszteletek a Balatonnál

Badacsonytomaj, Római út 3. de. 9.; Balatonalmádi, Bajcsy-Zs. u. 25. du. 4.; Balatonboglár, Hétház u. 17. de. 11.; Balatonfenyves, református imaház, Bem u. 9. du. fél 4.; Balatonfüred, Bajcsy-Zs. u. 15. de. 9.; Balatonkenese, református templom, Táncsics M. u. 13. du. 6.; Felsőöreg, Fő u. de. 11.; Fonyód, József A. u. 21. de. fél 10.; Hévíz, Helikon u. 6. du. fél 5.; Kapolcs, Kossuth u. 26. du. fél 4.; Keszthely, Deák F. u. 18. de. fél 11.; Kőröshegy, református templom, Petőfi u. 89. du. fél 3.; Kötcs, Templom u. 7. de. 10.; Kővágóörs, Arany J. tér 2. de. fél 12.; Mencshely, Kossuth L. u. de. 11.; Nemesleányfalu, Nemesleányfalui u. du. 2.; Révfülöp, Villa Filip tér 2. de. 10.; Siófok, Oulu park de. 10.; Sümege, Széchenyi tér 1. du. fél 3.; Szentantalfa, Fő u. de. háromnegyed 10.; Taliándörögd, Petőfi u. 1. du. 2.; Veszprém, Kossuth u. 4. de. 10.; Zamárdi, Aradi u. du. 4.; Zánka, Rákóczi u. de. fél 9.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Egyes számból többes számba

Beiktatták a Nyugat-békési Egyházmegye elnökségét

► Hetven év után újra esperesi székhely lett Szarvas, miután június 23-án Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke beiktatta hivatalába a Nyugat-békési Egyházmegye új elnökségét: Lázár Zsolt esperest és Madarász Géza felügyelőt. Az ünnepi alkalomra az Ótemplomban került sor.

Az ígéhirdetés alapigéjéül a meghívón is szereplő két igét (Róm 8,38–39b és 1Kor 15,10) választotta a püspök. A két bibliai szakaszt egymás mellé téve egy fontos szempontra hívta fel a figyelmet: az egyes számban való megfogalmazásból a mondatok átváltak többes számba.

„A keresztény életet nem lehet egyedül élni – fogalmazott Gáncs Péter. – Ahogy az egyik választott igétek is mondja, kegyelemből vagytok, akik vagytok, de így együtt, párban, egyházmegyei elnökségként biztosak lehetek abban, hogy Krisztus szeretete az az erő, amely összetarthat titeket, és segíthet benneteket abban, hogy az egyházmegye javára és Isten dicsőségére tudjatok munkálkodni.”

Az ünnepi istentiszteletet követő közgyűlésen a beiktatott elnökség tagjai elsőként édesanyjukhoz és feleségükhöz fordultak a köszönet szavaival, majd a nyugdíjba vonuló Ribár János esperesnek és az egyházmegyei felügyelői tisztséget eddig

betöltő Koszorús Oszkárnak köszönték meg szolgálatukat.

Az új elnökséget a kerület nevében először Radosné Lengyel Anna

gyülekezet felügyelője mondta el jókívánságait.

Az alkalmat megtisztelte jelenlétével, és szívélyes hangú köszöntőt mondott Erdős Norbert kormány megbízott, országgyűlési képviselő, Szarvas polgármestere és dr. Dancs József országgyűlési képviselő, Orosháza polgármestere.

■ BODAZS

kerületi felügyelő üdvözölte, majd Lupták György bács-kiskuni és Kondor Péter kelet-békési esperes, valamint Klenk József, a házigazda

Az egyházmegyei elnökség tagjaival interjú olvasható a Déli Egyházkerület honlapján: del.lutheran.hu/hirek

Csermely Péter a Puskin utcában

Csermely Péter hálózatkutató, a Semmelweis Egyetem professzora hivatalában kereste fel Gáncs Péter elnök-püspököt. A találkozó egyik apropóját az adta, hogy az evangélikus professzor mint az *Evangelikus Élet* előfizetője magánlevélben értékelte az újságban is olvasható elnök-püspöki jelentést. A professzor és a püspök eleven diskurzus keretében vitatta meg egyházunk életének és stratégiaalkotásának aktuális kérdéseit.

Gáncs Péter szakmai támogatást kért a megnövekedett iskolarendszerrünkkel kapcsolatos hálózatépítés és tehetséggondozás elősegítése érdekében. Csermely professzor előadást vállalt a Déli Egyházkerület októberi gyülekezetvezetői konferenciáján, melynek tervezett címe: *Isten hálózata, evangélikus közösségteremtésünk a 21. században.*

■ KISS TAMÁS felvétele
Evangelikus.hu

Kincset kaptunk

A megszokott vasárnap délelőtti istentiszteleten került sor a Kelet-békési Egyházmegye elnökségének megáldására június 24-én Békéscsabán.

A harmadik ciklusát megkezdő Kondor Péter esperes és elnöktársa, dr. Rück András egyházmegyei felügyelő beiktatásán Gáncs Péter, a Déli Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A liturgiában Kutyej Pál helyi lelkész és Lázár Zsolt új nyugat-békési esperes segédkezett.

„Testvérek vagyunk, akiknek az Atya újra kiosztja azt, ami az övé. Szentlelkét adja, hogy betöltsétek a küldetéseteket” – mondta Lk 15,11–12 alapján tartott prédikációjában a püspök.

Gáncs Péter felidézte Kondor Péter korábbi székfoglalójában mon-

dott szavait, melyek szerint „a szeretet angyalaként” szeretne szolgálni az emberek között, majd arra biztatta az újra választott esperest és az egyházmegyei felügyelőt: tanítványként érezzék, hogy most valami új kezdődhet, mert az Atya újra megosztja velük a kincset, újra bizalmat ad nekik a gyülekezetek bizalmán keresztül.

A beiktatást követően a jelen lévő lelkészek a *Confirma* elnéklésével kérték Isten erejét az egyházmegyei elnökség további szolgálatához.

■ A. M.

Az egyházmegyei elnökség tagjaival interjú olvasható a Déli Egyházkerület honlapján: del.lutheran.hu/hirek

HIRDETÉS

Meghívó

Ezt mondja az Úr: „Örömmel teszek jót velük teljes szívemmel és lelkeimmel.” (Jer 32,41)

Urunk szerető gondoskodásának örvendezve adjuk hírül, hogy a szügyi evangélikus gyülekezet új parókija elkészült. A Szügyben július 1-jén, vasárnap 16 órakor kezdődő hálaadó istentiszteleten dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke felszenteli az új épületet.

Tisztelettel és szeretettel hívjuk ünnepi alkalmunkra!

Az egyházközség elnöksége

A folyóvíz jobb, mint az állóvíz!

A július 18-ától 22-éig zajló Szélróza találkozó témája a víz lesz. A Magyarországi Evangélikus Egyház Ararát munkacsoportja külön sátorral települ majd ki a rendezvényre, ahol sok, a vízzel is kapcsolatos hasznos információ és érdekes program várja az érdeklődőket.

Környezetvédelmi szempontból nagy eredménynek tartjuk, hogy sikerült elérni, hogy a vízellátást elsősorban nem palackozott ásványvízzel oldják meg a rendezők, hanem rendelkezésre állnak majd kulacsok, amelyekbe jó minőségű vezetékelt ivóvizet tölthetnek a fesztiválózóknak. És hogy miért?

Egy 2005-ös felmérés szerint a magyarok 39 százaléka (a fővárosiak 64 százaléka) fogyaszt napi rendszerességgel ásványvizet. Ez legalább 1,23 milliárd (!) műanyag palack megvásárlását jelenti évente. A forgalomba kerülő palackoknak csupán 15 százaléka köt ki a szelektív hulladékgyűjtőkben, s ennek is legfeljebb a felét tudják újrahasznosítani.

A műanyag palack köoolajból adalékok hozzáadásával előállított termék. A környezetben rendkívül lassan (a legoptimistább becslések sze-

rint is csak háromszáz év alatt) vagy egyáltalán nem bomlik le, elégetése során viszont a környezetre és az egészségre veszélyes anyagok szabadulnak fel belőle.

Az ásványvíz gyakran több száz kilométerrel kerül az áruháza polcaira, így a palackok okozta szennyezés mellett a szállításhoz elhasznált üzemanyag is nagymértékben terheli a környezetet.

A PET palackok használatának bizonyítottan vannak higiéniai veszélyei is. Huszonnégy órával a felbontást követően a palack falán megjelennek a baktériumok és a penészgombák – még akkor is, ha hűtőben tároljuk. A PET palackok továbbá egy antimon nevezetű anyagot tartalmaznak, amely az arzénhoz hasonlóan mérgező, vagyis ha meleg helyen tároljuk a benne található folyadékkal együtt, akkor előfordulhat, hogy antimon oldódik ki a vízbe.

Magyarországon a csapvíz szinte mindenhol fogyasztható, jó minőségű. Ahol mégsem, ott erre felhívják a figyelmet, és más úton gondoskodnak a lakosság ivóvízellátásáról. A csapvíz fogyasztása hosszú távon szervezetünk számára is kedvezőbb.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

A csapvíz minőségét rendszeresen ellenőrzik hivatalos szervek és civil szervezetek – például a Tudatos Váslók Egyesülete – is. Utóbbiak tavalyi felmérésének összegző eredménye is meggyőzhet minket: „Az általunk vizsgált esetek nem támasztják alá a hazai lakosság részéről a csapvíz iránt érzett bizalmatlanságot. A vezetékes víz minősége a vizsgált településeken megfelelt a jogszabályban található vízminőségi (mikrobiológiai, kémiai) előírásoknak, továbbá a vizsgált tizenhatféle gyógyszermaradvány is a kimutatható határérték alatt volt.”

Miért adsz pénzt azért, ami rosszabb, amikor ingyen is megkaphatod azt, ami jobb? Palackozott víz és dobozos üdítő helyett válaszd a csapvizet!

■ KODÁCSY-SIMON ESZTER, az Ararát munkacsoport vezetője

Emberhalászat Bonyhádon

► **Ismét konfirmandusok zsvivától volt hangos június 18–23. között a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium. Az immáron nyolcadik alkalommal megrendezett déli egyházkerületi konfirmandus- és ifjúsági tábor hetvenhat – a kerület nyolc különböző gyülekezetéből érkezett – résztvevője Jézus Péternek szóló biztató szavai alapján gondolkodott, beszélgetett, vetélkedett. De persze nem maradt el a strandolás sem...**

A hetet Gáncs Péter elnök-püspök nyitotta meg, játékos vetélkedővel hangolva a táborra a gyerekeket, majd Jóné Jutasi Angelika előadását hallgattuk meg a misszióról.

A reggeli áhítatok témái olyan ószövetségi „halászkok” voltak, akiket Isten megszólított, hogy üzenetét továbbadják az embereknek. Gedeon, Nátán, Elizeus, Ámós és Jósias életéből vett történetek segítségével igyekeztünk meglátni saját feladatunkat az emberhalászat nehéz és felelősségteljes munkájában. Az alkalmon sokszor – és a vezetők számára néha indokolatlanul – hangos és vidám fiatalok, reméljük, megéreztek, hogy ha észleljük életünkben az „isteni wif” jelenlétét, mindannyian alkalmassá válunk az ő szeretetének felfogására és továbbadására.

Esti programjaink nagyon változatosak voltak. Az első éjszakát meglepetéstúrával és szerenáddal tettük emlékeztetéssé, szerdán a Sally Gardens együttes varázsolt ír hangulatot a díszterembe. Csütörtökön filmet néztünk, majd a pénteki halászléparti után a Korál-sziget koncertje következett.

Három napon át csoportbeszélésekben dolgoztuk fel az „emberhalászat” különböző fázisait, úgymint az elhívást, a feladat és az eszközök, lehetőségek felkutatását. S bár néha egy adott témában a kamaszok megszólaltatása nem tűnik könnyebbnek, mint ha halakat szeretnénk szóra bírni, mégis érdekes és inspiráló vélemények születtek ezeken az alkalmon.

tális mérközéseit nézve. Jártunk az újonnan átadott bonyhádi termálfürdőben, a helyi halászati üzemben és egy túrán is a székszárdi Sötét-völgyben. Söt csütörtök délután ügyességi és szellemi vetélkedő is összemérhették tudásukat a konfirmált fiatalok.

A záró istentiszteleten már a közelgő búcsú érzésétől kissé szomorúan üldögéltek a táborozók, és a mihamarabbi viszontlátásban reménykedtek. Minden évben így megy ez Bonyhádon.

Hazaérkezve Istennek hálás szívvel olvasgattuk a világhálón a táborban született vagy elmélyült barátságok híradásait. Idén sokan a tábort dalok sorait idézve elevenítik fel emlékeiket.

Köszönetet kell mondanunk a táborvezetőnek, Aradi András bonyhádi lelkésznek, aki évek óta szívén viseli a tábor minden gondját-baját, és a gimnázium vezetésének, hogy fiataljaink otthonra találhatnak a kollégium falai között.

Halak és halászkok vagyunk mindannyian, keressük a helyünket és a feladatunkat kortól függetlenül. Isten kegyelme az, hogy aki csak egyszer is megjárta a bonyhádi konfirmandus- és ifjúsági tábor, kitörölhetetlenül egy közösség tagjává lett. Mert különböző utakon bár, de az áramlatok egy irányba sodornak bennünket.

Erős háló a mi Istenünk!

■ LACZI ANIKÓ

Tisztelt Előfizetőink!

Az Evangélikus Élet terjesztésével a Luther Kiadó június 8-tól új terjesztőt bízott meg. Egy példányos egyéni előfizetőink számára a terjesztést ezentúl a MediaLOG Logisztikai Zrt. végzi.

A terjesztőváltás soha nem zökkenőmentes, így türelmet és együttműködést kérünk azon előfizetőinktől, akiket e változás – átmenetileg – esetleg hátrányosan érint. Kérjük, ha a lap kézbesítésében fennakadást tapasztalnak (ha hetilapunk késve vagy egyáltalán nem érkezik meg), azt haladéktalanul jelezzék az Evangélikus Élet szerkesztőségének az alábbi elérhetőségeken:

Evangélikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24. Telefon: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195. Elektronikus levelet az elofizetes@evelet.hu e-mail címre várunk.

(Az egyéni előfizetésekkel kapcsolatos ügyekben – a szerkesztőségben belül – Balla Mária szerkesztőségi titkár készséggel áll tisztelt előfizetőink rendelkezésére.)

Megértésüket ezúton is köszönjük.

LUTHER KIADÓ

EVÉL & LEVÉL

Régit és újat ünnepeltünk Sárváron

Többhetes készülődés előzte meg az ez évi templomszentelési hálaadó napot Sárváron. Az evangélikus egyházközség tagjai szorgos hangyákhöz hasonlóan fáradoztak, hogy június 17-én minden az ünnephez méltóan történjen. A vendéglátó szerepét a nő- és a férfiegylet vállalta magára, mondhatni, rutinszerűen, hisz nem ez volt az első alkalom, hogy ilyen nagy létszámú vendégsereget láttak el.

Az istentisztelethez kapcsolódó ünnepi közgyűlésen gyülekezetünk felügyelője és városunk alpolgármestere emlékezett meg a templom felszentelésének százhetvenötödik évfordulójáról. Gyarmati István lelkész megálmodta A templom egéréi programhoz kapcsolódó gyermekarkot, és gyermekeink birtokba is vették (képünkön).

A sarok kialakítása két délutánt vett igénybe. Először néhány régi pad feláldozásával a helyet kellett előkészíteni. Másnap baba-mamás szülők állították össze az új gyermekbútorokat. Az a tény, hogy vannak köztünk olyanok, akik szinte munkából jövet térnek be egy „kis bútorszerelésre”, nagy öröm az egész gyülekezet számára.

KOVÁCS LÁSZLÓ FELVÉTELE

Az istentisztelet részeként a Kortárs keresztyén kórus egy tétel erejéig – kedvcsinálóként – izelítőt adott délutáni fellépéséből. Nagy örömben és szeretetben telt a délelőtt.

Az istentisztelet és az ebéd közötti szünetben mindenki friss levégőn, az árkádsoron foglalt helyet, majd gyülekezetünk hat csoportja számolt be tevékenységéről Erős vár a mi közösségünk címmel. Harangozásokor a férfi- és a nőegylet saját készítésű finom falatokkal várta a gyülekezetet közös ebédre.

A délutánt a Kortárs keresztyén kórus fellépése nyitotta. Az újonnan alakult együttes létrejöttét amerikai testvérgyülekezetünk népes csoportjának tavaly nyári sárvári látogatása inspirálta. Amerikai testvéreink nem kis feladatra vállalkoztak. A náluk méltán népszerű The Feast of Life (Az élet ünnepe) című musical tanították be egy hét alatt a sárváriaknak. A darabban három helyen léptek fel magyarok és amerikaiak vegyesen, s az előadásnak nagy sikere volt városunkban. Ezen felbuzdulva alakult meg a Kortárs keresztyén kórus.

A dalszövegek fordítását az énekkar vezetője készítette el, és ezt adta elő a kórus az év folyamán – részletekben – a családi istentiszteleteken, majd a musical öt tételét június 17-én, vasárnap délután a templomban. A siker nem maradt el: nem volt olyan ember, akit ne hatott volna meg a tapintható szeretet és a csodálatos, áldásos ének.

A kórus szereplése után ismét az árkádsor volt a helyszíne a beszélgetések és a szeretetvendégségnek.

Szívünket simogatta, hogy egy vasárnap kétszer is ünneplő emberek töltötték meg templomunkat. Az ünnepi perselypénz pedig a templombelső felújítására nyitott templomalapot gazdagította.

DOBAI-PORPÁCZY SZILVIA

Hatvanadik házassági évforduló

Gyémántévfordulós hálaadó megemlékezést tartottunk május 20-án az angyalföldi evangélikus templomban. Családtagjaink és a gyülekezet színe előtt Grendorf Péter lelkész úr áldott meg bennünket Lk 24,29 alapján: „Maradj velünk, mert esteledik, a nap is lehanyatlott már.”

Hatvanévi közös életünkről – dióhéjban összefoglalva – az alábbiakban szeretnénk megemlékezni.

Pesti István és Nagy Etelka 1952. január 12-én kötött házasságot. Nagyon fiatalok – 25 és 18 évesek – voltunk, amikor sűrű tartó hűséget fogadtunk egymásnak, és kimondtuk a boldogító igent. Házáséletünk iránytűje és követendő példaképe szüleink egymás iránt érzett szeretete és példamutató élete volt.

Férjem a katonai pályát választotta élethivatásul. Repülőmérnöki diplomával az ország hat repülőterén teljesített vezető műszaki szolgálatot. Negyvenhét évnyi munkaviszony után az Országos Légierő Parancsnokságtól ment nyugdíjba repülő főmérnöki beosztásban és ezredesi rangban.

Ebben a nehéz, fáradságos és felelősségteljes munkában én mindig hűséges és szerető hitvesként álltam mellette. Két fiunkkal meleg és biztonságos otthon és szerető családi légkört teremtettünk magunknak. Mindig szem előtt tartottuk a krisztusi törvényt: „Egymás terhét hordozzátok...” (Gal 6,2)

Az édesanyai és hitvesi szerepkör betöltése mellett én is segítettem munkámmal családom jólétének biztosítását. Könyvelőként dolgoztam vidéki szolgálati helyünkön és Budapestre kerülésünk után is.

Amikor fiaink kirepültek a családi fészekből, magukkal vitték és megtartották az otthon melegét és szeretetét. Mi pedig ketten maradvány folytattuk aktív és szorgalmas életünket, és ápoltuk az új tagokkal kibővült családi közösségünk közötti összetartozás és szeretet érzését, mert szívünkben hordozzuk a mai napig Bibliánk üzenetét, hogy a „szeretet soha el nem fogy” (1Kor 13).

Ma már idős emberek vagyunk, de rogyadozó térdekkel a hazafelé vezető úton is megtartjuk a Biblia intó szavát: „Járjatok a szeretetben, ahogyan Krisztus is szeretett titeket.” (Ef 5,2)

Végezetül imáinkba foglalva együtt mondjuk a zsoltárossal: „Öregkoromban se vess el engem, ha elfogy az erőm, ne hagyj el.” (Zsolt 71,9)

Erős vár a mi Istenünk!

PESTI ISTVÁNNÉ (Budapest)

HÍREK, HIRDETÉSEK

Evangelikus műsor a Magyar Televízióban

Július 1-jén, vasárnap *Evangelikus magazin* szerepel az m1 műsorán 10.40-kor, az m2-n 13.40-kor. A magazinban többek között részleteket láthatunk *Richly Zsolt* készülő Luther-rajzfilmjéből, valamint ellátogatunk a nyolcvanéves székesfehérvári templomba és a Szélrózsa találkozó helyszínére, Fonyódligetre is. Szerkesztő *Nagy László*, rendező *Horváth Tamás*.

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Július 1-jén, vasárnap 10.04-es kezdéssel a Kossuth rádióban Porrogszentkirályról hallhatunk evangelikus istentiszteletet. Igét hirdet *Sikter János*, a gyülekezet lelkésze.

APRÓHIRDETÉS

Takáts Eszter „Nem a jutalomért” című koncertje lesz hallható a miskolci evangelikus templomban július 8-án, vasárnap 17 órakor. A belépés ingyenes!

EVANGÉLIKUS ÉLET

WWW.MYLUTHER.HU

Kollégiumi felhívás

A Magyarországi Evangelikus Egyház Budapesti Kollégiuma (VII. kerület, Rózsák tere 1.) *felvételt hirdet a 2012/2013-as tanévre középfokú képzésben részt vevő lányoknak és fiúknak* egyaránt. Előnyünk a folyamatos nyitva tartás, a jó megközelíthetőség és a helyben főzött, változatos étrend. Ugyanitt szorgalmi időszakon kívül szálláshelyesség – szolid helyen, szolid áron – minden korosztály számára, határon innenről és határon túlról érkezőknek egyaránt!

Érdeklődni és jelentkezni a *vermesne.nikoletta@lutheran.hu* e-mail címen, az 1/351-0522-es és a 20/824-9060-as telefonszámokon lehet. Szeretettel hívjuk és várjuk az érdeklődőket!

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 1.)

Agyonfársztod magad tervezgetésekkkel. Ézs 47,13a (1Kor 7,17; Lk 6,36–42; Róm 14,10–13; Zsolt 106,24–48) Ézsaiás Babilon elleni próféciájában hangzik el ez a mondat. A babiloniak azt gondolták, hogy királyaik a mágusok és csillagjósok tudományára alapozott bölcs tervek alapján hódíthatták meg a fél világot. A próféta tudja, hogy mindez Isten tervének volt része, bár a babiloniaknak sejtelmük sem volt erről. A próféta előtt Isten azt is feltárta, hogy terve Babilon hatalmát hetven évre korlátozta. Ennek tudatában mondja, hogy a babiloniak addigi sikereikre alapozva hiába tervezgetik a még dicsőségesebb jövőt, mert amikor eljön az ideje, birodalmuk egy szempillantás alatt tűnik majd el a történelem sülyesztőjében. Mert Isten terve akkor is felülírja az emberek terveit, ha azok pillanatnyilag megapozottnak látszanak.

Hétfő (július 2.)

A hamis üggyől maradj távol. 2Móz 23,7 (1Pt 2,1–2; Lk 5,17–26; 1Kir 21,17–29) A mondat így folytatódik: „...az ártatlant és igazat ne öld meg, mert én nem adok igazat a bűnösnek!” Bár Isten bocsánatot ígér a megtérő bűnösnek, ez nem jelenti azt, hogy igazat ad neki, és elkövetett tettet utólag jóváhagyja. Igaza van *Luthernak*, amikor a *Nagy kátéban* a második parancsolatot úgy magyarázza, hogy aki Isten nevében hamis ügyet védelmez, vagy Isten nevét bármilyen módon hamisságba keveri, az Istent káromolja, és ezért nem marad büntetés nélkül.

Kedd (július 3.)

Sokan mondják: Bár jó napokat látnánk, és ránk ragyogna orcád világossága, Urunk! Zsolt 4,7 (Jn 8,12; Neh 9,1–3.29–36; 1Kir 22,1–23) Péter apostol ezt így kommentálja: „Mert aki szeretne örülni az életnek és jó napokat látni, óvja nyelvét a gonosztól és ajkait, hogy ne szóljanak álnokságot.” (1Pt 3,10) Szép példája ez *Luther* tanításának, hogy a Szentírás önmagát magyarázza. Aki Isten nevével hamis ügyet védelmez vagy hazugságokat fedez, az ne számítson jó napokra!

Szerda (július 4.)

Az én Úram, az Úr, megsegít engem, ezért nem maradok gyalázatban. Ézs 50,7 (Ef 2,13; Mk 11,20–21/22–26; 1Kir 22,24–40) Az Úr szenvedő Szolgája nem maga akarja megvédeni becsületét és igazát, hanem ezt teljesen Istenre bízta. Ettől nem tántorodik el, noha minden amellett szól, hogy Isten is elhagyta, és nem siet segítségére. Ám amíg a hamisság védelmezői végül Isten hatalmába ütköznek, addig az igaz ügy képviselőinek Isten igazságot szolgáltat.

Csütörtök (július 5.)

Az Úr lelke nyugszik rajta, a bölcsesség és értelem lelke, a tanács és erő lelke, az Úr ismeretének és félelmének lelke. Ézs 11,2 (2Kor 5,19; 1Kor 12,19–26; Mik 1,1–9) Ézsaiás próféciája a Messiásról szól. Húsvétkor fény derült rá, hogy a Jézust fogantatása pillanatától betöltött Lélek erősebb a hamisság lelkénél, ami ellenségeit arra készítette, hogy halálba küldjék. Mert amíg a hamisság lelkének „tudománya” az élő elpusztítása, addig Isten Lelke megeleveníti a holtat. „Csodálatos nekem ez a tudás, igen magas, nem tudom felfogni” – vallja a zsoltáros (Zsolt 139,6).

Péntek (július 6.)

A te megváltód Izrael Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak. Ézs 54,5 (1Kor 12,3; Lk 23,17–26; Mik 2,1–13) Isten, a mindenség Istene, már választott népe történelmében is megváltó Istennek bizonyult. A bűnösök megváltó Istenének lépett a földre akkor is, amikor Jézus Krisztusban megtestesült. Mert bár Isten soha nem ad igazat a bűnösnek, és nem hagyja jóvá bűnét, mégis megváltja a halál és a kárhozatal hatalmából a maga igazságának erejével, s ez nem más, mint annak a szeretetnek a hatalma, amely Krisztust Isten akaratából az értünk önként vállalt halálba vitte.

Szombat (július 7.)

Elfelejtetted alkotódat, az Urat, aki az eget kifeszítette, és alapot vetett a földnek? Ézs 51,13a (1Pt 1,23; 2Kor 13,10–13; Mik 3,1–12) A próféta arra emlékezteti népet, hogy amikor idegenek uralma alá kerül, valójában akkor is Isten uralma alatt áll, miként elnyomói is. Ami történik velük, csak azért történhet, mert Isten megengedi. Gyakran mi is megelégedünk Isten mindenek fölötti hatalmáról, és csak azoknak a hatalmát érezzük reálisnak, akikről itt a földön az életünk, a megélhetésünk, a boldogulásunk függ. Emellett rettegve gondolunk a végül mindannyiunkat elragadó halál hatalmára. Pedig minden hatalom – még a halál is – Isten szolgája, és nekünk mindig csak egy hatalommal, Isten hatalmával kell számolnunk. Itt a földön is minden dolgunkban övé az utolsó szó, és ha benne bízunk, az ő szava a halálból is életre fog kelteni.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból július 1-jétől július 8-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>10.04 / Kossuth rádió <i>Evangelikus istentisztelet közvetítése</i> <i>Porrogszentkirályról</i> Igét hirdet: <i>Sikter János</i> lelkész</p> <p>10.40 / m1 <i>Evangelikus magazin</i> (ismétlés: 13.40 / m2)</p> <p>11.10 / m1 <i>Református templomok</i></p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Jubilae Deo</i> Évszázadok egyházi muzsikája</p> <p>18.10 / Duna World <i>Másfél millió lépés Magyarországon</i></p> <p>22.20 / Pax Tv <i>A traumatológia</i> – Hétköznapi egy megyei kórházban (dokumentumfilm)</p>	<p>13.30 / Bartók rádió <i>A Budapesti Fesztiválenekar tagjainak kamarahangversenye</i> Benne: Galina Usztvolszkaja: Dona nobis pacem</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangelikus egyház félórása</p> <p>14.06 / Kossuth rádió <i>Arcvonalok</i> Kalamár Hajnalka klinikai szakpszichológus</p> <p>16.30 / Duna Tv <i>Mesélő cégtáblák</i> Balaton Gőzhajózási Társaság</p> <p>19.05 / Duna Tv <i>Száz év fotográfia</i> (magyar dokumentumfilm)</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>A Purcell kórus és az Orfeo kamarazenekar hangversenye</i> Johann Sebastian Bach kantátái</p>	<p>10.00 / Pax Tv <i>Mit ér az ember, ha vak?</i> (portréfilm)</p> <p>14.10 / RTL Klub <i>Második nekifutás</i> (angol–amerikai film, 1994) (98)</p> <p>15.35 / Duna World <i>Duna anziksz</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat) Az Óperenciás-tengeren innen és túl...</p> <p>19.05 / Duna Tv <i>Herculaneum</i> – A fény és sötétség krónikája (olasz dokumentumfilm)</p> <p>19.35 / Bartók rádió <i>Bravissimo!</i> Benne: Virágh András orgonál a budavári Mátyás-templomban</p> <p>0.50 / m1 <i>Barangolások öt kontinensen</i></p>	<p>7.35 / Duna Tv <i>A lélek rangjelzései</i> Beszélgetés dr. Gyökössy Endrével</p> <p>13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bízunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórása</p> <p>18.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzői:</i> <i>Nagy Frigyes porosz király komponistái</i> Carl Philipp Emanuel Bach</p> <p>21.15 / Duna Tv <i>A végzet háza</i> (francia tévéfilm, 2009) (95)</p> <p>23.00 / Bartók rádió Michael Bublé (ének-) és Herbie Hancock (zongora-) felvételeiből</p> <p>23.25 / m1 <i>Versailles – egy király álma</i> (francia dokudráma, 2008) (59)</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>15.35 / Duna Tv <i>Szétszóródtunk</i> (magyar dokumentumfilm)</p> <p>16.55 / Duna Tv <i>Mesélő cégtáblák</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)</p> <p>A fogaskerekű</p> <p>17.06 / Kossuth rádió <i>Irány London!</i> (olimpiai magazin)</p> <p>18.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzői:</i> <i>Nagy Frigyes porosz király komponistái</i> Carl Heinrich Graun: Jézus halála – részletek</p> <p>19.40 / Kossuth rádió <i>Álomkőfic</i> Válogatás a Misztrál együttes felvételeiből</p> <p>21.15 / Duna Tv <i>Nem ér a nevem</i> (magyar játékfilm, 1961) (90')</p>	<p>7.35 / Duna Tv <i>A Habsburgok és Magyarország</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat) Egy európai dinasztia születése</p> <p>14.30 / m2 <i>Római karnevál</i> (magyar tévéjáték, 1974) (75')</p> <p>15.45 / m2 <i>Jelképtár</i> A lilium</p> <p>19.05 / Duna Tv <i>A vasfüggöny</i> – Európa zöld éve (angol ismeretterjesztő film)</p> <p>22.30 / Bartók rádió <i>Az Alpoktól Zoborvidékig</i> Jeruzsálem</p> <p>24.00 / Bartók rádió <i>Ars nova</i> Áchim Erzsébet orgonahangversenye a budapesti Szent István-bazilikában</p>	<p>5.25 / Duna Tv <i>Baltoni utazás</i> Szelek szárnyán</p> <p>9.00 / m1 <i>Mozdulj!</i> (szabadidősport-magazin)</p> <p>10.00 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó)</p> <p>10.30 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Elnémult harangok 2.</p> <p>14.05 / m2 <i>Magyarország története</i> A Rákosi-rendszer</p> <p>19.35 / Duna Tv <i>Bródy Sándor:</i> <i>A tanítónő</i> A szolnoki Szigligeti Színház előadása felvételtől</p> <p>20.05 / Kossuth rádió <i>Esti séta</i> Riportok, beszélgetések, művek: a kultúra ösvényein</p>	<p>8.05 / MR6 – A régió rádiója <i>Kapocs</i> (vasárnapi ökumenikus műsor)</p> <p>10.30 / m1 <i>A Biblia a magyar képzőművészetben</i></p> <p>10.45 / m1 <i>Református magazin</i></p> <p>11.00 / Duna Tv <i>Református istentisztelet közvetítése Székesfehérvárról</i></p> <p>11.15 / m1 <i>Evangelikus templomok</i> (ismétlés: 14.20 / m2)</p> <p>12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangzó a cséki evangélikus templomból</i></p> <p>15.05 / Bartók rádió <i>Jubilae Deo</i> Händel: Utrechti Te Deum</p> <p>21.15 / Bartók rádió <i>Az emberi hang dicsérete</i> Bruckner: f-moll mise</p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu
Előfizetés: elofizetes@evelet.hu • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.ballal@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evélet@kgyt.hu). **Rovatvezetők:** Hafenschner Károly – Régi-új liturgikus sarak (haf@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).
Szerkesztőbizottság: Adami Mária, Boda Zsuzsa, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyí Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhl Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzáratok kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

